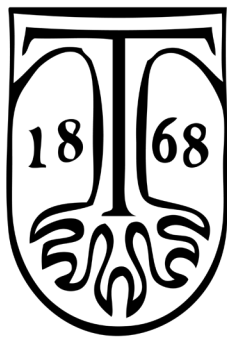

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1933-1947, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Mihnea Bâlici, Maria Chiorean, Alex Ciorogar, Jessica Brenda Codină, Bianca Crăciun, Teona Farmatu, Andreea Mîrț, David Morariu, Ovio Olaru, Cătălina Rădescu, Alexandrina Savin, Cătălina Stanislav, Ana-Maria Stoica, Nicoleta Strugari, Andrei Terian, Snejana Ung, Radu Vancu, Dragoș Varga, Alex Văsieș. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1933-1947*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2021.

<https://revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947>.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1933-1947, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Mihnea Bâlici, Maria Chiorean, Alex Ciorogar, Jessica Brenda Codină, Bianca Crăciun, Teona Farmatu, Andreea Mîrț, David Morariu, Ovio Olaru, Cătălina Rădescu, Alexandrina Savin, Cătălina Stanislav, Ana-Maria Stoica, Nicoleta Strugari, Andrei Terian, Snejana Ung, Radu Vancu, Dragoș Varga, Alex Văsieș. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1933-1947*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2021.

<https://revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947>.

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

UNIVERSITATEA
LUCIAN BLAGA
— DIN SIBIU —

PETRE BELLU

ASOCIATIA PENTRU LITERATURA ROMANA SI
CULTURA POPULILOR ESTE N. ASTRA - BUCURESTI

No. 985

Anul 1936 luna III ziua 10

APĂRAREA
are
CUVÂNTUL

Editura Ig. Hertz București

ASOCIATIA "ASTREA"
BUCURESTI
62624

D-lui

MARTON HERTZ

descoperitorul de ta-
lente tinere româ-
nești, pe cari le aduce
la tiraje încă necu-
noscute de publici-
stica noastră.

PETRE BELLU

București,
1 August 1934

D i n   r o m a n u l

A p ă r a r e a

are

c u v â n t u l

de **P e t r e B e l l u**

s'au tipărit: 50 exemplare pe
hârtie velină (ediția de lux);
100 exemplare pe hârtie văr-
gată (ediția de lux); 3000
exemplare pe hârtie obișnuită
(ediția de lux); 65358 exem-
plare din ediția populară în
„Colecția celor 15 Lei”,
total **68508** exemplare.

PREFAȚĂ

la ediția de lux a romanului
APĂRAREA ARE CUVÂNTUL

Editura Ig. Hertz, credincioasă tradiției sale de-a înova permanent în domeniul librăriei, înfruntând toate riscurile, prezintă publicului cititor o ediție de lux a faimoasei povestiri a lui Petre Bellu, «Apărarea are cuvântul».

Cum la noi e o lege să fii scos «trădător», de îndată ce nu ești pe placul tuturor interesaiilor, ții să spun imediat că, recomandând această frumoasă tipăritură, bazez succesul ei pe mărturia celor șaptezeci de mii cumpărători ai cărții lui Bellu, apărută mai întâi în «Colecția celor 15 Lei». Dacă ne-am opri numai la această cifră, și încă ar fi fără precedent în analele editoriale românești.

Dar calda povestire a lui Bellu, cumpărată în imensa ei majoritate de ceea ce e obișnuit să se numească «oameni din popor», trebuie să fi fost atât de împrumutată, încât se poate spune că ea a fost trasă, nu în 70.000 exemplare, ci în

500.000. Oameni cu adevărat simpli, cari n'au citit în viața lor o carte, îmi scriu de la Brăilița și Baldovinești: «că cartea lui Petre Bellu» le-a «vinit în mână cam fără început și fără sfârșit», dar că «nu-i nimica, tot frumoasă este și îț merge la inimă».

Cred că la mai multă popularitate literară nu se poate aspira. Și presupun că, în momentul de față APĂRAREA ARE CUVÂNTUL trebuie să se înnumere printre cele 5—6 volume cari constituie toată biblioteca și toată cultura țaranului român adică: Visul Maicii Domnului, Alexandru Machedon, Genoveva, Cartea Viselor și Haiducii.

Se cuvenea deci ca editura Hertz să onoreze acest frumos și unic răsunset al unui scriitor român debutant, cu o ediție de lux a epocalei lui prime opere.

Iar noutatea va consta în faptul că această ediție de lux, extrem de costisitoare ca execuție, se vinde pe unul din acele prețuri care figurează numai pe cărțile ordinar tipărite.

Declar, aci, că aș fi fost fericit dacă, pe vremuri, aș fi avut norocul să întâlnesc în librărie și să-mi fac o bibliotecă din ediții de lux asemănătoare îndrăzneței inovații de față.

PANAIT ISTRATI

PREFAȚĂ

la ediția apărută în

COLECȚIA CELOR 15 LEI

Cu apariția romanului «Apărarea are cuvântul», un povestitor unic răsare pe neașteptate la orizontul literelor românești moderne: Petre Bellu.

Cine a auzit vreodată de acest nume? Nimeni. Unde s'a publicat cândva un rând de el? Nicăieri, nimic. Un anonim total.

Nici nu se putea să fie altfel.

Petre Bellu, care nu mai e un june plin de iluzii, nu face parte din categoria tinerilor debutanți «cari au avut norocul să aibă — dacă nu «rude», cel puțin vre-un prieten «la Ierusalim», la acel Ierusalim al literelor care e mai zăvorit decât o fortăreață și în care nu pătrunzi decât adus de mână, de către... «un pașă sau beșleagă» al acestei fortărețe.

Nu, n'a avut acest noroc. Și totuși... Curios lucru! Bellu e un familiar nu numai al vieții literare românești, dar chiar

al culiselor acestei vieți. Deși veșnic fără franc în buzunar, el citește tot ce apare și știe tot ce se spune la «Corso» ori la «Capșa», unde cred că n'a pus piciorul niciodată. Ceva mai mult: deși lipsit de îndrăzneală, strivit de viață, rebegit și... «efasat», (cum ar scrie un gazetar român franțuzoman), Bellu cunoaște personal și e cunoscut de majoritatea pontifilor literelor noastre. Nu e așa, Arghezi, Galaction, Lovinescu, Cocea ?

Chiar și eu îl cunosc pe Bellu din 1925, când m'am întors în țară, după o absență de zece ani. Iar de-atunci, deseori am avut prilejul să-l revăd. Căci Bellu, de parte de-a fi un om care știe să se insinueze, are darul de a-ți răsări în cale și de a fi-se face simpatic, tocmai în clipa în care ai fi dispus să ascuți pe cineva vorbindu-ți de ceva, de una ori dealta.

Cum se face, atunci, că autorul romanului de față n'a putut să-și găsească un naș simandicos, care să-l prezinte publicului cititor zis «bun», prin mijlocirea unei edituri zise «bune», și s'a văzut omul nevoit să cadă tronc în spinarea domnului Marton Hertz, editor zis «rău», care va avea meritul de a-l fi descoperit prin propriile sale mijloace și de a-l fi prezentat publicului său cititor zis tot «rău», un public cititor care cuprinde cam între

cincisprezece și șaptezeci de mii de cum-părători, mai mult sau mai puțin amă-râți ?

Cum se face că Bellu nu m'a găsit nici chiar pe mine, care sunt așa de ușor de găsit și care bucuros aș fi umblat cu el de hăț vreo cinci ani, din editură «bună» în editură «bună», până ce, la sfârșit, plictisiți amândoi, am fi descoperit poate un astfel de editor «bun», care s'ar fi milostivit să-mi editeze finul, de hatâr, tră-gându-l în două mii de exemplare și ne-plătindu-i o para chioară ? (Căci trebuie să adaog, în paranteză, că domnul Mar-ton Hertz a avut curajul și omenia de-a plăti lui Bellu vreo zece mii de lei, îna-nte chiar de a-i pune cartea în vânzare, precum și de a-i garanta alți zece mii, cari vor permite pustăitului autor a-nonim să-și încerce norocul, scriind mai departe).

Da: la început m'am întristat și mi-am zis că năpraznică trebuie să fie prăpastia care ne desparte, pe noi scriitorii consacrați, de lumea anonimă care ne citește, din moment ce un debutant răsărit din această lume, ba chiar un debutant care ne cunoaște, care, unora, ne este oarecum prieten, n'a putut să afle la noi sfat și îndrumare, și a fost nevoit să bâjbâie ca prieten, n'a putut să afle la noi sfat și de artă care se impun de la prima pagină

chiar și în ochii celui mai puțin binevoitor dintre noi aceștia, cari suntem adesea solicitați să dăm o prefață unui necunoscut.

Mi-a părut rău, dar apoi mi-am dat seamă că debutul lui Petre Bellu nu putea să fie altfel, ba chiar că e bine așa cum este.

In lumea cititorilor casei de edificare Ignatz Hertz, Bellu e în lumea lui.

Fiu de mici negustori, săraci de felul lor, apoi sărăciți, iar la urmă căzuți în mizerie, mai ales din cauza tuberculozei, care se instalează în căminul lor și seceră fără cruțare. Familia lui Bellu, o familie numeroasă, a fost în întregime secerată de tuberculoză. Mureau, sub ochii lui, părinți, frați și surori, unii în floarea vârstei, alții încă adolescenți.

— Eu sunt, în familia noastră, singurul dintre copii, care am reușit să trec de douăzeci de ani, îmi spune Bellu.

Ceea ce văzând, bietul băiat fuge de acasă, înainte de a fi împlinit doisprezece ani. Fuge de moarte. Fuge în lume.

Petre Bellu e din Roșiorii-de-Vede. Dar, de mic copil, Bucureștiul devine câmpul, sau mai bine zis maidanul în care el urmează să descopere viața. Pe-acasă nu mai dă cu anii, și numai atunci când e îngrozit de mizerie, dar repede își ia din nou tălpășița când vede că acasă doar agonizanții îl întâmpină, până la cel din urmă.

La București, singurul oraș din țară în care el pretinde că ar putea trăi și «singurul pentru care face să înduri chiar și cea mai neagră mizerie», la București, Bellu începe a învăța meseria de tâmplar, dar sfârșește repede prin a se lăsa dus de acel val al declasării, al uitării de sine, pe care «lumea bună» îl numește vagabondaj și-l disprețuiește, dar care în realitate e unicul fel de viață care merită să fie trăit, căci numai el permite omului de gândire și de simțire să fie sincer cu el însuși. Bellu trăiește și azi acest fel de viață, ceea ce înseamnă că nu mănâncă în toate zilele.

Ce-are a face? Din fundul urgisitei lui mahalale, din chichineafa în care își macină zilele, Petre Bellu isbucnește azi ca una din acele forțe naturale căreia nimic nu-i poate rezista. Mizeria, izolarea, boala și nepăsarea oamenilor nu l-au putut împiedeca de-a mâzgăli pe niște pe-tece de hârtie adunate de prin gunoaie,

*slovele uimitor de sincere cu care de-
tează în «Apărarea are cuvântul».*

*Nu știu dacă Bellu va fi în stare să
mai scrie o lucrare de calitate și tăria
celeia de față, dar știu că o povestire mo-
dernă atât de naturală și care să te sub-
juge chiar de la prima pagină, nu există
încă în literatura contemporană, iar în
cea universală, opere asemănătoare se
pot număra pe degete. Franța de după
războiul a dat un singur roman care să
aibă tonul acesta venit din alte lumi: Le
Grand Maulnes, de Alain Fournier, dar
pe autor l-a trimis în tranșee, de unde nu
s'a mai întors. Și nici altă lucrare n'a
mai rămas de la el.*

*Ei bine: afirm că «Apărarea are cu-
vântul» egalează, dacă nu întrece, «Le
Grand Maulnes», mai ales în ce priveș-
te sinceritatea tonului, care dă naștere
unui stil imposibil de menținut de-alun-
gul unei cariere literare.*

Asemenea opere rămân unice.

*Literele românești vor trebui să fie
recunoscătoare domnului Marton Hertz,
editorul mult hulit care, scoțând din fun-
dul celui mai complect anonim o capo-
d'operă ca «Apărarea are cuvântul», a
dat dovadă de un adânc simț literar și a
închis pentru totdeauna gurile invidioa-*

se ale preinșilor «editori mari», incapabili să răspândească o lucrare de artă în straturile adânci ale publicului cititor.

PANAIT ISTRATI

București, Iulie 1934.

PARTEA I. a

PĂRAREA

are cuvântul!...

Eram în boxa acuzaților la Curtea cu Juri. Nu auzeam nimic, gândurile mă stăpâneau cu putere. Deodată, vocea președintelui m'a făcut să tresar. Întâi am zâmbit prostește, apoi am strigat:

— În fața legilor, recunosc fără nicio apărare: am ucis!

Sgomotul vocii mele m'a înfricoșat și, tremurând, am început să zâmbesc iar. De data aceasta zâmbetul meu a fost poate amar, fiindcă procurorul s'a uitat la mine cu milă și a repetat, pentru a nu știu câta oară:

— De ce ai ucis?

N'am vrut să răspund. Eram un criminal. Ce ar mai fi putut salva apărarea? Dar, judecând după regulile stabilite de justiția umană care spune că fiecare efect are o cauză, apărătorul meu a îndrugat o poveste pe care a numit-o «viața acuzatului». La drept vorbind, eu-însumi am rămas uimit de neadevărurile debitate și așezate simetric pe date, deasupra conștiinței mele. Cu toată privirea înduișată ce o avea, procurorul nu s'a sfiit nici el să debiteze alte neadevăruri, în contradictoriu.

Curtea, luminată pe deplin, mi-a dat o pedeapsă convenabilă: cinci ani muncă silnică.

«Apărarea are cuvântul!»...

Acum, când încerc să mă spovedesc, îmi sună în minte mai mult ca oricând această formulă.

M'am născut în București și sunt fiul unei femei decăzute. Cuvântul e grav, dar e adevărat. Da, sunt fiul unei prostituate și încă al uneia din bordel. Într'o casă din acestea am văzut eu lumina zilei și, datorită faptului acesta,

am fost proscris toată viața. Orice faptă frumoasă pe care aş fi făcut-o, nimeni n'ar fi căutat s'o releve, dar că eram fiul unei prostituate, era primul lucru care mi se amintea oricând. Chiar atunci când mă aflam în mijlocul unor oameni cu totul străini, eram ținta privirilor de dispreț. Era ceva în mine care-mi trăda origina. Tată nu aveam, căci mă născusem «din flori». Mama nu-și aducea aminte niciodată cu ce bărbat m'a zămislit—căuta să mă mintă. Uneori îmi spunea că a fost un marinar, pentru ca altădată să-mi spună că a fost un țigan, ori cine știe ce alt client de ocazie. Aveam un tată, dar necunoscut, așa cum stă scris pe actul meu de naștere.

M'am născut dintr'o astfel de mamă și în ciuda tuturor speranțelor ei am continuat să trăiesc. Am crescut în aerul infect al bordelului unde mama era o marfă; am luat parte la viața de acolo și am primit să fiu la rând cu câinele de rasă al patroanei, ba uneori și mai rău.

Mi-aduc aminte că, în primii ani ai vieții mele, mama mă bătea îngrozitor,

numai pentrucă trăiam, cu toate suferințele îndurate. În pieptul meu firav, aveam o sută de vieți, care se îndărătniceau să mă ție viu, în ciuda mamei. Știu că dădea în mine nu ca să mă pedepsească pentru vreo greșală, ci mă bătea din senin, căutând să se răsbune pentru toate neajunsurile vieții mizerabile pe care fusese osândită s'o ducă. Eram pentru dânsa uneori patroana, alteori poliția, doctorul, clienții sau toți acei cari îi făceau viața grea.

Mama mă ura de moarte.

Și totuși nu s'a hotărât să mă înstrăineze... Acolo, în bordelul acela, unde omul nu mai rămânea om, o femeie oropsită de soartă își mai putea păstra sufletul de mamă.

De câte ori nu mi-a spus: «am să te dau de suflet; am să te duc la poliție, ori la, azil!...» Ba, uneori, când pleca la vizitele medicale, mă târa după ea, spunându-mi că nu mă voi mai întoarce la bordel.

Toate erau însă vorbe. Eu continuam să trăiesc și creșteam în mijlo-

cul acelor femei pe care nu le puteam înțelege. Am trăit fără să-mi dau seamă ce se petrece în jurul meu, până la vârsta de cinci ani. De atunci am început să înțeleg ceva, dar foarte puțin. Imi plăcea să stau seara în «salon», unde erau numai cântece și culori frumoase. Femeile erau aproape goale și mă purtau în brațe. Când una era chemată de clienți, mă trecea altea, spunându-i: «ține tu copilul!».

Era plăcut când mă țineau în brațele lor calde, dându-mi cofeturi și tot felul de bunătăți. E adevărat că uneori se întâmplau certuri și bătăi, dar acestea nu mă speriau, pentrucă de când am deschis ochii tot așa a fost. Dacă se întâmpla să plâng, atunci toate strigau: «tăceți, s'a speriat copilul!».

Eram copilul lor și-mi spuneau «copilul frumos». Iar pentru a fi cât mai frumos, mă dichiseau în tot felul.

În mijlocul lor eram un idol, faima mea era mare și până și clienții se ocupau de mine, făcându-mi diferite

Jouvenet
201

daruri. Mama avea un client, care nu intra în salon, dar de câte ori venea, mă chema în camera ei și mă mângâia. Era bătrân, cu părul alb, purta cioc și părea foarte urâcios. Mă ținea lângă el cât timp mama se desbrăca, apoi îmi făcea semn să plec.

Mai târziu am aflat că domnul acela susținea că sunt fiul său. Celelalte «fete» făceau haz de afirmația aceasta. Mamei însă îi convenea, fiindcă din timp în timp mai rupea de la el ceva bani pentru întreținerea mea.

În ce privește îmbrăcămintea și tot ce-i trebuia unui copil, nu duceam lipsă. Eram totdeauna bine și curat îmbrăcat. Era și firesc: aveam cel puțin douăzeci de mame și cam tot atâția tați. În timpul când a fost însărcinată, mama le spunea bărbaților cari o vizitau mai des, fiecăruia în parte, că cu el s'a produs sarcina. De aceea nu se mira nimeni, văzând câte un bărbat că vine în salon, că mă ia în brațe și mă privește cu duioșie sau oftează din baierile inimii. Fiecare vedea în mine progenitura sa.

Intr'o seară s'a întâmplat un scandal mare : intrase în salon un bărbat beat, care a strigat furios : «Unde mi-e copilul?» Eu eram în pat, lângă o femeie, țineam o mână la sânul ei și ascultam un cântec pe care mi-l fredona la ureche. Bețivul văzându-mă, s'a repezit la mine și a strigat : «Ăsta e copilul meu, îl iau !»

Mama era tocmai ocupată, dar dacă ar fi fost acolo poate nu s'ar fi opus cu strășnicia cu care s'au împotrivit celelalte femei. S'a produs o încăierare din care bețivul a ieșit înfrânt. L-au maltratat groaznic. În cele din urmă i s'a spus adevărul. Orice s'ar fi petrecut acolo, dar nu era cu putință să fiu răpit. Femeile acelea, care pentru corpul lor nu mai aveau nicio stimă, pentru mine erau în stare să-și dea și viața. Prezența mea le era necesară, ca un pretext și o justificare pentru continuitatea vieții lor ticăloase. Fiecare avea o voce suavă când pronunța cuvântul : «Copilul».

După ce a fost dat afară bețivul care încercase să mă ia cu el, s'au strâns toate în jurul meu, căutând care

mai de care să mă alinte, și n'a rămas una care să nu mă sărute de zeci de ori.

Un lucru nu înțelegeau acele femei la mine : de ce oftez atât de des. Cu cât eram mai alintat, cu atât pieptul meu sălta mai puternic și ofțam.

Pe mama o chema Salomea ; acesta era numele ei de bordel. Adeseori, câte una din pensionare o întreba, curioasă : «Salomeo, ce are băiatul tău de oftea-ză într'una?»

— Știu eu ! se mira mama.

Intr'adevăr, n'aveau de unde să știe de ce inima mea bătea îngrijorată... Eu eram doar copilul lor și eram fericit cu atâtea mame, și toate, afară de cea adevărată, erau bune cu mine. Pe cât erau de murdare ca femei, pe atât erau de demne ca mame.

Totuși, duceam dorul mângâierilor mamei mele !...

Când o găseam ziua dormind în camera ei, mă strecuram ușor la sânu-i

și o sărutam pe obraz. Ea nu mă simțea adormind fericit acolo, lângă ea. Numai la pieptul ei găseam căldura adevărată. Dar când se trezea din somn, mă svârlea jos, supărată. Atunci plângeam, pentrucă simțeam ura mamei împotriva mea.

Când plângeam, celelalte «mame» se certau pentru favoarea de a mă avea lângă ele. Trebuia să aleg. Femeile acelea cântau să mă adoarmă, deși eu puteam să adorm și fără ajutorul lor, dar când spuneau: «nani, nani, puiul mamei...» ele n'o făceau numai ca să mă adoarmă pe mine, ci mai mult ca să se amăgească pe ele, care jinduiau după un cămin, după un bărbat și un copil pe care-l vedeau în mine. Erau și ele niște copile care se jucau de-a mamele cu mine. De câte ori vreuna îmi făcea câte un dar, spunea visătoare, cu ochii pe jumătate închiși: «ah, când voi avea și eu un copil!»

Erau unele decimate de boală, minate în tot ce era omenesc în ele, dar visul lor creștea, creștea mereu, și se vedeau mamele copiilor la cari năzuiau fără pic de speranță.

Eram alintat.

Dar să nu credeți că viața era tot timpul plăcută. O, nu! Eu eram fiorul și adierea omenirii acolo, eram poezia mocirlei. Deși purtat adeseori pe brațe, uneori ajungeam totuși prin colțuri bătut și îngenunchiat. Asta se întâmpla atunci când singurul bărbat din casă venea beat, sau supărat. Patroana era o femeie grasă și ciupită de vărsat, urâtă și neagră ca noaptea. Prostituatele îi spuneau «mămica» și accastă mămică avea un amant. Când l-am cunoscut prima dată, purta uniforma poliției, dar după câțva timp a început să vină în haine civile. De atunci n'a mai părăsit casa.

Omul acesta se îmbăta des. Când venea beat, fetele amuțeau de frică, fiindcă începea să le injure și bătea pe câte una din ele până ce o lăsa leșinată pe dușumea. Odată a bătut-o și pe mama. Pe mine mă lua de multe ori de mână și mă asvârlea afară, strigând mamei : «să pleci cu javra asta de-aici !»

Norocul meu era că omul acesta se ducea repede la culcare și nu mai apă-

rea până a doua zi, când cu o vagă re-
mușcare spunea: «Ce dracu'am mai fă-
cut și aseară?»

Atunci venea rândul patroanei să
urle. Și urla, îl ocăra, până obosea, sau
până când el spunea: «iartă-mă, pu-
iule !...»

După aceste vorbe, furtuna trecea și
pe fața fiecărei fete apărea o rază de
lumină și un zâmbet acru. Atunci eram
din nou căutat. Mă găseau dormind
prin vreo cameră. Fiecare din fete se
simțea obligată să-mi plângă de milă.
Își reaminteau toate că-mi erau mame
și se întreceau care de care să-mi dea tot
felul de bunătăți.

Mă obișnuisem cu ele, mă obișnui-
sem cu figurile lor asemănătoare, în-
cât, la un moment dat toate se înglo-
bau într'o singură femeie, într'un sin-
gur chip, în afară de mama mea pe
care o simțeam dincolo de orice amără-
ciune. Singurele cari îmi trezeau inte-
resul erau cele noi venite, când mă
luau în brațe pentru prima dată, și
spuneau: «uite ce copil drăguț !...» A-
tunci simțeam o curiozitate amestecată

cu teamă și dam să plâng. Nu mă înspăimânta vorba lor, ci felul cum mă țineau strâns; celelalte nu erau atât de arzătoare.

Am spus că până la cinci ani nu mi-am dat seamă de ceea ce se petrecea într'adevăr în casa în care mă aflam, mai bine zis, la șase ani am înțeles adevărul. Lipsit de un tovarăș cu care să discut copilărește, rămânea ca tot ce vedeam să discern singur prin mintea mea. Vedeam că veneau bărbați mulți, dar nu înțelegeam care este rostul venirii lor acolo și ce făceau.

Aveam aproape șapte ani când, într'o zi, patroana deschizând o ușă, mi-a spus: «Du-te și cheamă pe mamă-ta până aici!».

Am alergat în salon și am întrebat de mama. Mi s'a spus că e «la cameră». M'am dus acolo și crezând că mama doarme, am deschis ușa încet. Am văzut-o pe maică-mea întinsă pe pat și un bărbat deasupra ei. De-odată m'a cuprins teama că omul acela vrea s'o omoare. Am fugit pe coridor, țipând de spaimă. Fetele, neștiind despre ce e

vorba, s'au năpustit toate în camera mamei. S'a făcut haz pe socoteala mea și toate au sărit să mă liniștească.

De atunci am rămas cu o mare curiozitate, pe care trebuia s'o satisfac. Drept este că de multe ori mă culcam noaptea cu câte o fată, iar dimineața mai găseam alături de noi un bărbat. Nu înțelegeam misterul care dăinuia acolo. Din ziua în care am găsit-o pe mama cu bărbatul acela, am început a căuta să aflu secretul. O iscodeam mereu cu privirea pe mama. Credeam că numai cu ea se pătrecie faptul acela deosebit; despre cealaltă nici nu-mi închipuiam că ar putea face la fel.

Intr'o zi rugai pe una din fete, să-mi spună ce făcea mama atunci când rămânea singură cu un bărbat. Mi-a răspuns nepăsătoare :

— Ai să te satureți tu mai târziu...

— Bine, dar de ce nu-mi spui acum? stăruii.

— Nu se poate, ești copil încă.

Voiam să știu și am căutat să aflu

singur. Și poate nu căutam așa de repede, dar, trecând într'una din zile prin dreptul unei ferestre ce da în coridor, din câte am putut zări, am înțeles că și acolo, în camera aceea, se petrecea exact același lucru, dar cu altă femeie.

Aveam șapte ani și în vara aceea am evadat pentru prima oară din curte, în stradă. Acolo am dat peste alți copii, mai mici și mai mari decât mine. N'am fost primit cu plăcere printre ei. Imi spuneau «*copilul curvelor*» și mă ocoleau zicând că-mi put hainele a murdărie. Lipsit de experiență cum eram, nu m'am simțit jignit, mai cu seamă că hainele mele erau mult mai frumoase decât ale lor, rupte și pline de praf. Și apoi eu aveam bani și alte bunătăți după care ei jinduiau. Așa că nu mi-a fost greu să-i cuceresc. Am fost foarte uimit când am auzit că știau mai bine decât mine ce se petrecea în casa noastră. Ei mi-au stârnit curiozitatea cu întrebările pe care mi le puneau, pasionați de o chestiune de care eu habar n'aveam. Tot ei m'au învățat ca să mă ascund sub patul fetelor și de acolo să ascult tot ce se petrece în cameră.

Convins, m'am executat, cum am intrat în casă, dar s'a întâmplat ca prima seară așteptarea mea să fie de lungă durată și, obosit, am adormit acolo. M'am trezit târziu și, speriat, am început să plâng. Până atunci, toate mă căutaseră și neștiind unde eram se luaseră de gânduri. Norocul meu a fost că n'am fost văzut de nimeni și am intrat astfel pe furiș în camera mamei, unde m'am culcat. A doua zi, povestind copiilor isprava mea, ei au râs.

Intr'o zi am aflat secretul. Am văzut bine și am auzit tot atât de bine «misterul». Întâi nu-l înțelegeam, dar repetând de câteva ori vizitele în ascunzătoarea mea am început să-l pricep. De câte ori n'am fost martor apoi la faptele mamei! Auzeam vorbe grele și murdare, bani ce zornăiau pe masă, și nu știu de ce începeam să plâng.

Imi intrase în cap că trebuie să mă ascund în camera mamei, odată, când va veni domnul cu cioc. Era singurul dintre bărbați care mai rămăsese cu convingerea că eu sunt copilul lui. Dar acela venea ziua, și atunci era mai greu, pentrucă nu știam când vine.

Am izbutit însă să mă strecur odată înaintea lui și să mă ascund sub pat. Voiam să știu dacă și el o să facă același lucru. În camera mamei era în dreptul patului o oglindă, prin care se putea vedea mai ușor.

Primele lui vorbe, când a intrat în cameră, au fost: «ce face copilul?»

— E bine, i-a răspuns mama.

Mă înfioram la gândul că i-ar veni pofta să mă vadă. Dar primejdia a trecut; n'a ținut să mă vadă.

— Are șapte ani, a zis el pe când se desbrăca, ar trebui dat la școală.

— Cu ce bani? a întrebat mama, supărată. Ce, tu ai grijă de el? Ai grijă numai de copiii tăi de-acasă.

Cât eram de mic nu mi-a fost greu totuși să înțeleg că mama își bătea joc de acel om care era cu mult mai în vârstă decât ea.

— Nu ți-am dat destul? îi replică el. Ce-ai făcut cu atâția bani?

— Dar nu te gândești că întreținerea lui costă foarte mult? Tu știi cât dau pe îmbrăcăminte și hrana lui? Habar n'ai! Știi doar să spui că mi-ai dat bani. Să mă scutești de observațiile tale!... Iar dacă vrei să-ți înveți copilul carte, să ai grijă de el, nu să-l lași să-l crească târfele.

Mama spera că ar putea scăpa de mine convingându-l să mă dea la vreo școală oarecare, din oraș.

În fața dojenilor ei, bătrânul s'a muiat și a zis blând:

— Bine, lasă, voi eu avea eu grijă...

Conversația lor asupra soartei mele, mi-a umezit ochii. Printre lacrimi am privit după aceea ce au făcut împreună. Imperecherea mamei cu acel om mi-a făcut scârbă. Am început să-i urăsc pe amândoi pentru nepăsarea lor față de mine.

La școală nu m'am dus în anul acela, fiindcă nimeni nu mi-a pomenit despre acest lucru.

Dintre toate femeile care mă creș-

teau, nu știu de ce am iubit pe una ca și pe mama. Poate fiindcă a stat mai mult timp în bordel. O chema Silvia, era înaltă, avea ochii negri, părul tot negru și era foarte frumoasă. Despre frumusețea ei mă îndoiesc azi, fiindcă eu, pe atunci, pe toate le vedeam frumoase. Însă Silvia era cea mai frumoasă dintre toate. Și cânta frumos. Spunea de multe ori că nu cântă decât pentru mine. Mă învățase o mulțime de poezii, pe care le declamam seara, în salon. Silvia avea curajul să mă iubească, chiar atunci când «nenea» venea beat și mă înjura. Atunci ea mă lua în brațe și ieșea cu mine afară. Era singura fată pe care el n'o bătea, cu care se purta mai frumos decât cu toate.

Sedea ceasuri întregi cu mine în pat, plângea, râdea, plângea iar, și lacrimile ei se amestecau cu ale mele, râsul ei se pornea odată cu al meu, până când amândoi adormeam, îmbrățișați.

Aveam încredere în dragostea ei, și numai Silviei îi spuneam ce aveam pe suflet. Totuși, asupra misterului care sălășluia acolo n'am îndrăznit să-i vorbesc la început.

Poate că nu i-aș fi vorbit niciodată, dar într'o seară m'am ascuns sub pat în camera unei fete. O așteptam să vină cu vreun bărbat, dar nu știu de ce a venit Silvia. Ea a zărit vârful unui picior de-al meu și s'a aplecat să vadă ce făceam acolo. A înțeles imediat, fiindcă mi-a făcut semn să tac. Eu am rămas nemișcat tot timpul, și când am văzut-o ieșind să conducă bărbatul, am zbughit-o pe ușă și m'am băgat în pat. A doua zi, crezând că mă va face de poveste, am căutat s'o ocolesc, dar când m'am găsit în fața ei, mi s'a părut că și uitase, așa de frumos mă privea. După masă însă, când s'a dus în cameră, m'a luat cu dânsa. Acolo m'a privit în ochi cu atâta duioșie, că am început să plâng.

— Copil nesocotit, pentru ce cauți să afli lucruri care nu sunt pentru vârsta ta ?

M'a dojenit cu blândețe, căci se teame să nu piardă dragostea mea. Știa bine că o iubeam și se simțea fericită. Totdeauna spunea: «dacă mă iubește copilul ăsta, nu mai am nevoie să mă iubească nici Dumnezeu!...»

Atunci se temea că din gândurile mele ascunse, dragostea aceea să nu iasă trunchiată.

Pe Silvia n'o văzusem niciodată în pat cu vreun bărbat, nici chiar atunci când m'a surprins în cameră — pe ea o vedeam altfel decât pe celelalte fete.

Uneori, când stam cu dânsa de vorbă și-i contemplam frumusețea, îi spuneam încet :

— Ce frumoasă ești tu, Silvia !

Mă ruga s'o tutuiesc și vedeam cât de fericită era când auzea complimentul meu nevinovat. Credea numai ce spuneam eu.

Dela Silvia am învățat primele litere. Imi cumpăraseră un caiet și mă puneau să scriu alfabetul. Ce fericit am fost când am reușit să fac câteva litere ! Ce fericire, dar și ce nenorocire !

Mai târziu, când am alcătuit primul cuvânt: MAMA, am sărit în brațele Silviei și, fericit, am trântit-o pe pat, strigând cât puteam: MAMA! MAMA! și am sărutat-o pe obraji. Deodată am

încremenit, mi-am adus aminte că văzusem lângă mama un bărbat, care ședea, așa cum ședeam eu cu Silvia. Și, turburat, am sărutat buzele Silviei, cu totul altfel ca până atunci. Ea și-a dat seamă și, ridicându-se, mi-a strigat:

— Nebunule, ce-ți trece prin minte ? !

Plângeam, neștiind ce să fac altceva. Silvia s'a apropiat de mine, m'a luat în brațe și m'a strâns la piept.

— Vino-ți în fire, copilule! Ce vrei tu, sufletel chinuit?

Nu aș ști cu cine s'o compar; în clipele acelea simțeam teama de o nenorocire ce mă amenința. M'a întins lângă dânsa în pat și, punându-și gura la urechea mea, mi-a lămurit pe îndelete taina. Când am plecat de lângă dânsa eram complet lămurit — știam ceea ce de doi ani de zile căutam să aflu.

Țin minte că trecusem de anul al optulea.

DOVESTESC cu toată sinceritatea tot ce a precedat crima mea. Nu mă apăr; n'am nevoie de reabilitare. Crima făptuită de mine, stă tocmai la fundul sacului vieții mele. Procurorul, la proces, a scos-o de acolo și m'a acuzat. Era mai ușor. Dar viața mea a fost un drum greu care m'a dus la crimă și m'a făcut nemernicul de azi. Am ridicat mâna și am ucis un om, o ființă care mi-a fost scumpă. Nu am ucis eu, sufletul meu s'a sinucis, lăsând trupul ăsta gol ca un stârv, printre oameni. Sufletul meu se ticăloșise în promiscuitatea din bordelul în care m'am născut.

Multă lume a spus despre mine că

am noroc. E drept, m'am născut în bordel și-mi aștept moartea în pușcărie. Iată un soiu de noroc încă necunoscut.

Acum, după ce citesc cele scrise, văd că am omis unele întâmplări din copilăria mea.

Pe când aveam trei sau patru ani, mama a plecat de câteva ori din bordel, luându-mă și pe mine cu dânsa. Odată am plecat chiar împreună într'un oraș de provincie. Dar tot primul bordel s'a dovedit a fi mai bun pentru noi, astfel că ne-am întors curând. De la vârsta de cinci ani nu l-am mai părăsit.

Intr'o seară, pe când ședeam în salon și un client îmi dădea lecții după un abecedar, a intrat Silvia și a spus deodată :

— Fetelor, ce-ar fi dacă am da copilul ăsta la școală ? Cât ne-ar costa ?

Berta, Unguroaica, o femeie grasă și somnoroasă, a răspuns cu lenevie :

— Nimica toată. Noi tot aruncăm banii în vânt, barem să se aleagă băiatul ăsta cu ceva !

Hotărârea a fost luată fără niciun entuziasm. Numai eu am început să plâng în fața mirajului ce mi se promitea. Silvia m'a strâns la piept și m'a alintat :

— Nu mai plânge, sufletelele, nu mai ofta! Ai să te duci la școală; trebuie ! Nu vezi ce rău e fără carte ? Măcar un an, până ce prinzi ceva, cât de puțin, că pe urmă ți-e mai ușor !

Sărmana Silvia! Câte făcuse pentru mine, pentru «învățătura» mea! Știam bine cum «plătea» clientul care de două ori pe săptămână îmi dădea lecții.

Cu banii strânși din vânzarea corpului lor, eu aveam să-mi cumpăr acum cărțile de școală. Silvia n'avea curajul să-mi spună că gândul ei mergea departe de tot, că vroia să învâț atât încât să pot ajunge ceva. Sunt sigur că nu se gândea la vreo recunoștință; era prea bună pentru ca să mai poată avea astfel de gânduri. Ea vedea în mine visul ei, cerul spre care a dorit totdeauna să se înalțe. Mă dorea mare și bun în «lumea cealaltă», care mișuna toată ziua dincolo de poarta casei blestemate în care zăceam.

Două săptămâni s'a pregătit în bordel plecarea mea la școală. Câtă pasiune era întipărită pe fețele lor în ultimele zile! Păreau trezite dintr'un somn adânc, în care nu gândiseră despre mine nimic. Fiecare își spunea în sinea ei, dojenindu-se: «Cum dracu' nu ne-am gândit la lucrul ăsta până acum?».

Era un lucru foarte simplu: un copil era dat la școală. Și totuși în bordelul în care aproape nicio femeie—afară de mama și Silvia—nu știa carte, era o frământare, din zori și până după miezul nopții.

Mi-aduc aminte: când am plecat prima zi la școală, a fost un fenomen, a fost o zi pe care n'am s'o uit nicio dată. Eram în curte și așteptam ca «nenea» să se îmbrace, ca să meargă cu mine. În jurul meu, douăzeci de femei — afară de mama care privea pe fereastră — roiau, delirând de bucurie și pline de grije pentru ținuta mea. Fiecare vroia să pună ceva pe mine, sau să-mi dea un sfat. Care mai de care se întrecea să mă dichisească, de parcă de când lumea îngrijiseră copii.

Mă pipăiau, mă scuturau, mă învârteau cu febrilitate. Ingenunchiau în fața mea ca să-mi aranjeze hainele, ghetele și căte de astea. Eu stam nătâng și intimidat, socotind că cine știe ce grozăvii mă așteaptă la școală. Eram supraîncărcat: în spate aveam un ghiozdan încătărâmat pe toate părțile, într'o mână țineam un săculeț cu merinde, în alta aveam o carte cu poze, buzunarele îmi erau pline cu bomboane, zahăr, pișcoturi. Peste toate trona buzunarul de sus, în care aveam trei tocuri mari și trei creioane. În buzunarul de la piept aveam un bloc-notes. Eram echipat de parcă plecam într'o expediție.

Când am plecat, alaiul a fost și mai mare. Un cârd de găște n'ar fi făcut atâta sgomot. Urcate pe gard, țipau toate la mine, dându-mi câte un sfat: cum să merg, ce să fac, ce să vorbesc, cum să mă port, cum să mănânc.

Dar intrarea mea pe poarta școlii a produs o explozie de râs între copii. S'au adunat în jurul meu și m'au examinat cu o curiozitate de parcă soseam de pe altă planetă.

Am rămas acolo, după ce «nenea» a venit cu profesorul căruia, prezentându-mă, i-a spus :

— Țsta e băiatul, domnule profesor...

Acesta m'a examinat, zâmbind ironic de ținuta mea, apoi a spus :

— Bine, domnule, lasă-l aici, și dacă s'o purta frumos, vom vedea noi!

Acest «vom vedea noi» m'a pus pe gânduri. Așa dar, nici profesorul nu era sigur că voiu urma școala: depindea neapărat de acea «purtare frumoasă», care mi se cerea numai mie, pentrucă eram copilul unei prostituate.

Cu toate acestea eram admis să urmez școala și mă simțeam mândru de aceasta. Când m'am înapoiat acasă a fost mare bucurie. Tot timpul am chibzuit cum aș putea să-mi arăt mai bine recunoștința față de aceste femei. Nici când am intrat pe poartă nu găsisem soluția. Dar, când zăpăceala m'a cuprins, aflându-mă în mijlocul lor, m'am apucat să sărut mâna fiecărei femei. Gestul meu le-a satisfăcut. A fost un moment pios. Femeile acestea

sărmane, dar cu suflete mari, au plâns. Singură mama a rămas nepăsătoare.

Sunt sigur însă că în clipele acelea se mândrea cu mine.

Silvia nu era de față la sosirea mea. Oricât au strigat-o fetele, spunându-i că am venit, ea n'a vrut să iasă din cameră. La început am crezut că era ocupată, dar nici după un ceas n'apăruse în salon.

De ce nu vine? mă întrebam. Pentru ce?... Și am dat buzna în camera ei, fără să știu bine ce fac.

Silvia ședea întinsă în pat, cu fața în sus și cu mâinile sub cap. Plângea. Nu s'a clintit deloc la intrarea mea, parcă ar fi știut că vin. Am îngenunchiat tăcut lângă patul ei, i-am lipit brațul moale de capul meu și i-am sărutat mâna; — era ultima femeie căreia nu i-o sărutasem, și cea mai scumpă pentru mine.

Ea m'a desmierdat și a mângâiat cu duioșie părul meu blond pe care-l ondulase cu atâta dragoste de dimineață.

— Copilul meu scump, — zise ea ridicând privirea — caută să te ridici mai sus de noi! Dă-ți silință și nu te descuraja! Ține seamă că lumea este rea! Nu uita niciodată cine ești, arată oamenilor cari te vor batjocori că ai suflet mare și iertător...

Și continuă să plângă. M'am alipit mai tare de ea.

— Silvia, de ce plângi? am întrebat-o.

— Plâng pentru fericirea ta.

— Silvia, îți jur că te voi asculta toată viața. Am să rămân lângă tine și dacă voi fi departe n'am să te uit...

După aceea m'a luat în brațe.

— Ai să fii cuminte?... m'a întrebat, cu lacrimile 'n ochi.

— Da, Silvia.

— Nu cred. Adu-ți aminte ce-ai făcut atunci, ce poște te-au apucat la vârsta ta!

Am plecat capul, rușinat, pe pieptul ei.

— Uite ce vreau să-ți spun: Tu te afli aci, unde te-ai născut, ai crescut și ai văzut tot ce se petrece. Nu se putea să fii altfel. Ai putea să te nenorocești însă. De aceea, ar fi bine să-mi spui mie totdeauna ce ai pe suflet. Să nu faci nicio mișcare până nu mă vei întreba. Eu voiu trăi pentru tine! Ai să vii la mine de câte ori vei fi neliniștit?...

— Da, Silvia.

— Bine, voiu vedea.

Apoi începu să râdă și să mă întrebe cum a fost prima zi de școală.

De-atunci, în fiecare zi, de câte ori mă înapoiam de la școală, îmi făceam lecțiile în camera ei. Era singura care se pricepea să mă ajute. Mama nici nu vroia să audă de mine. Dacă, uneori, îi spuneam câte ceva, se răsteya la mine, necăjită :

— Lasă-mă în pace! Du-te la Silvia, ea ți-a băgat în cap prostia asta cu școala....

Astfel, Silvia era singurul om cu care vorbeam ziua, în afară de cei cu cari învățam. Școala mă izolase de celelalte femei, nu le vedeam decât puțin, la plecare și la întoarcere. Chiar patroana, de câte ori vedea că vreo fată vrea să mă reție în salon, o dojenea zicându-i să mă lase în pace ca să învăț. Patroana avea și ea partea ei de mândrie în cele ce făceam eu, deși nu contribuia cu nimic la învățătura mea. Mă duceam în camera Silviei și nu mai ieșeam de acolo decât când era mare nevoie de mine.

Totul se desfășura frumos.

Intr'o zi, mă întorceam dela școală și uitasem aproape de tot ce se petrecea în casa aceea, și de «poftetele» mele. Tre-când prin coridor, zării printr'o ferea-stră aceeași scenă pentru care înainte trebuia să mă vâr sub pat ca s'o văd. A fost numai o privire scurtă, dar în-deajuns ca să-mi răscolească amintirea. M'a apucat durerea de cap și am înce-put să tremur. Ședeam la masă și scriam cu mâna moale, fără să-mi dau bine seama ce fac. Liniile pe care le tră-geam depășeau pe acele ale caietului. Veni Silvia și mă găsi în situația asta

de plâns. Înțelese imediat starea mea sufletească.

— Ce-ai făcut? exclamă ea. Ce-ai scris în caiet?

Intr'adevăr, fără să-mi dau seamă, scrisesem de câteva ori pe o pagină: «Silvia, vreau să te am».

Fraza aceea nu o scornisem eu, o auzisem de la bărbatul care-mi dădea lecții la început.

Silvia rupse foaia din caiet, și mă sgâlțâi de umeri.

— Iar te-a apucat nebunia? Ce s'a întâmplat? Ce ai?

— Silvia, — zisei eu, gemând, — Silvia, am văzut în camera de-alături «ceva»...

— Ei și, de câte ori ai să vezi «ceva» au să te-apuce nebuniile?

Mă ridicai de pe scaun, rușinat, și trecui în pat, unde căzui cu capul în perne, plângând.

— Să-ți fie rușine ! Școlar ești tu ?

Intinsei brațele, o cuprinsei pe după gât și îi sărutai obrajii, suspinând. Ii simții trupul fierbinte și mă moleșii, lăsându-mă cu totul în brațele ei.

— Nemernicule ! făcu dânsa, așezându-se lângă mine.

Apoi îmi șopti la ureche toate amă-nunțele tainei după care mă perpeleam.

A fost prima dată când mi s'a spus : «Nemernicule». Am primit cuvântul senin, fiindcă era de la Silvia. Il meritam. Eram dator să fiu la înălțime, tocmai fiindcă mă ridicam din cea mai autentică mocirlă umană. Trebuia. Ridicându-mă eu, ridicam comunitatea aceea de suflete înfrânte.

Am continuat școala cu succes, chiar cu mult succes, în acel an care a fost singurul meu an de învățătură.

Eram cam vârstnic pentru prima clasă, aveam aproape nouă ani. De la început am avut numai dragoste pentru carte, dar școala nu-mi plăcea. Aveam

impresia că se prăbușește clădirea pe mine când îi pășeam pragul. Nu-mi procura nicio bucurie. Bucuria o aveau protectoarele mele, când aduceam notele trimestriale. Această dovadă de sânguință le înflăcăra; pe mine însă, școala mă făcea să sufăr. În primul rând profesorul a avut imprudența ca în primele zile să facă aluzii răutăcioase la profesia mamei mele. Copiilor atât le-a trebuit, ca de-atunci încolo numele meu să fie schimonosit în tot felul, potrivit aluziilor profesorului. Niciunul din colegii mei, nu-mi căuta prietenia. Deși eram cel mai silitor din clasă, săpară între mine și ei o prăpastie pe care eu n'o puteai trece. În timpul recreațiilor aveam de furcă cu răutatea colegilor; căci tot timpul eram obiectul lor de batjocură. În cel mai fericit caz eram izolat. Dar asta se 'ntâmpla rar. Regulat, seara la ieșire, mă așteptau la poartă, pentru ca mergând după mine pe străzi, să-mi strige în cor: «Bastardul... Bastardul!»

Mă tânguie Silviei și ea mă îndemnă să mă plâng profesorului. Când mă dusei la acesta și-i spusei că toți copiii mă numesc «bastard» și «fecior de prosti-

tuată», el mi-a răspuns rîzînd: «Păi, dacă ești!»

De atunci Silvia mă îndemnă să tac și să sufăr.

— Așa a făcut Isus, îmi spunea ea, a răbdat și a iertat, de-aceea e Dumnezeu!

Răbdam, dar peste răbdarea mea se năruiau zilnic pereții școlii. De câte ori oftam de atâtea suferințe, mă gândeam la răzbunare. Vroiam să mă răzbun odată pe toată lumea. Nu știam cum, dar o doream. O singură năzuință aveam: dacă afară în curte eram cel mai slab, în clasă să fiu cel mai tare. Și reușeam, învingînd pînă și răutatea profesorului.

În iarna aceea venise un ordin, ca de sărbători școala să dea în dar copiilor silitori niște cărți de povești. În clasa mea, mie mi s'ar fi convenit de la început cadoul, dar profesorul, stînd la îndoială, a inventat un concurs, provocînd pe ceilalți să mă întrecă. A fost o luptă aprigă pentru un teanc de cărți. Toată clasa, în frunte cu profeso-

rul, erau rivalii mei. Dar i-am învins. Cu tot regretul, au fost nevoiți să-mi dea cărțile.

În aceste cărți am găsit câtva timp un refugiu și o alinare pentru sufletul meu. Uneori citeam cu glas tare în «salon» și toate fetele mă ascultau cu sfințenie. Alteori, patroana mă punea să-i citesc și ei. Atunci mă simțeam cu adevărat mulțumit.

În timpul examenelor, fericirea mea se dublă. Se știa că tot anul am fost primul în clasă. Oricât ar fi fost de grea o lecție, eu o cunoșteam și la examen nu mă temeam decât de răutatea profesorului.

Stăteam singur într'un colț, părăsit, pe când ceilalți copii veniseră însoțiți de părinții lor. De față mai era și directorul școlii.

Când veni rândul meu să fiu ascultat, toți avură un zâmbet de batjocură pe buze; dar asta nu mă descurajă și răspunsei prompt la toate întrebările grele ale profesorului. Directorul îmi strânse mâna și mă mângâia pe obraji.

Era un domn cu părul alb și cu privirea foarte severă. Mă temeam totdeauna de el când îl întâlneam prin curtea școlii. Il văzui șoptind ceva profesorilor cari mai erau de față și aceștia aprobă solemn, prin gesturi.

Vrui să trec la loc, dar directorul mă opri, așezându-mă în fața lui, ca să fiu mai la vedere. Atunci auzii vocea profesorului meu: «Premiul întâi cu cunună, dela Minister»!

Invinsesem. Era tocmai ce-mi pusesem în gând.

La auzul frazei care mă consacra cel dintâi în toată clasa, se auzi o rumoare de protest: «Bastardul!... Feciorul unei femei pierdute!... Vai, rușine!...»

Onorabili domni și onorabilele cucoane nu se puteau împăca cu ideea că eu puteam fi mai presus de copiii lor... Noroc că directorul interveni cu o singură fulgerare din ochi, care-i amuți pe toți.

— Un pic de respect pentru acest copil harnic! zise doar.

Apoi așeză pe capul meu o coroniță făcută din frunze de stejar. În sufletul meu nu sălășluia nicio teamă, nicio emoție; jubilam, căci prima luptă pe care o dădusem cu lumea din afară de bordel, se sfârșea cu izbânda mea. Un oftat însă îmi ieși din piept.

Am plecat pe poartă, purtând coroana pe cap, un teanc de cărți la subțioară și o prăjitură în mână. În stradă mă cuprinse emoția când trecătorii se uitau cu admirație la mine și fiecare se simțea dator să-mi adreseze un cuvânt de încurajare. Dintre toți copiii, singurul care m'a întovărășit a fost un băiat sărman, hulit ca și mine, fiindcă soarta îi pusese în spinare o cocoasă. I se spunea «cocoșatul». S'a apropiat de mine încet, și, sfios, m'a atins cu palma ușor pe obraz. N'a vorbit nimic, dar am înțeles că lua parte la succesul meu. Am vrut să-i dau și lui jumătate din prăjitura ce-o căpătasem, dar m'a refuzat, zicându-mi:

— Du-o mamei tale, are să se bucure!

Da, m'am dus la mama, țin minte bine. Am intrat pe poartă, sfios. Nici

nu-mi închipuiam că ziua aceea va fi o sărbătoare pentru tot bordelul. De dimineață, Silvia mă asigurase de un lucru: «Se dau premii copiilor silitori, dar tu nu vei primi, pentrucă tu ești copilul mamei tale, pe care lumea bună o disprețuiește pentru meseria ei. Totuși, să nu fii trist, vei avea partea ta de bucurie mai târziu!»!

Incurajat de aceste vorbe, plecasem de dimineață. Știam că toate fetele de acolo gândeau la fel.

Se știa că sunt silitor, erau sigure că voiu trece clasa, dar că voiu lua cel mai mare premiu, la asta niciuna nu se aștepta.

Când am ajuns acasă, toate fetele erau în salon, așteptând să se pună masa. Eu am intrat pe ușă cu coroana pe cap, cu cărțile la subțioară și cu prăjitura în mână. Neînțelegând niciuna despre ce e vorba, am fost primit cu hohote de râs. Infățișarea mea li s'a părut caraghioasă. Primirea aceasta m'a intimidat și mai mult și am încercat să îndrug ceva, dar înainte să pot articula câteva cuvinte de explicație, Silvia

scoase un țipăt de bucurie și căzu pe pat, aproape leșinată. Atunci s'a făcut o tăcere de mormânt; toți priveau uimiți spre mine. În clipa asta am izbutit să articulez clar: «Am luat premiul întâiu cu cunună, de la Minister; mi-au dat cărți și o prăjitură!» Apoi am început să plâng. Silvia nu era în stare să scoată o vorbă, căpătase o criză de nervi și mă privea beată de fericire.

Dintre toate s'a ridicat mama și a venit spre mine, foarte emoționată.

— Cum, mă întrebă ea, tu ai luat premiul întâiu?!

— Da, mamă, și o prăjitură, pe care ți-am adus-o ție.

Atunci, tremurând de fericire, mama s'a lăsat în genunchi în fața mea și cuprinzându-mi mijlocul cu brațele, șopti:

— Copilul meu!... Copilul meu!...

Plângea.

Toate fetele plângeau și ele, de bucurie, căci vedeau în mine opera lor. E-

rau fericite de copilul care depășise lumea lor urgisită, evadase în lumea oamenilor cinstiți, și se întorcea de acolo încărcat de glorie.

A fost nevoie de prilejul acesta ca să pot pătrunde în sufletul mamei mele. Odată cu premiul am recăpătat și o mamă adevărată.

În seara aceea, ea m'a luat în brațe și ceasuri întregi am stat așa, ca și când nu ne văzusem de ani de zile.

— Scumpa mea mamă, îi ziceam, am să trăiesc numai pentru tine! Voiu alerga, voiu munci, pentru ca tu să nu mai suferi, și să nu mai stai în casa asta! Ne vom duce departe, departe de tot, unde lumea n'are să ne cunoască, și acolo vom fi fericiți.

Mama oftă de fericire. Plângând, ea spuse numai atât:

— De sigur, copilul meu, de sigur!

— Mamă, de ce n'avem și noi avere, cum are toată cealaltă lume? De ce? Ah, mamă, cum mă doare sufletul de tine!

Plângând și făurind visuri am adormit târziu de tot. De mult nu mai dormisem la pieptul mamei mele. Ea, sărmana, nu știa ce însemna libertatea, nu cunoaștea decât «salonul», clienții și patul în care cădea frântă de oboseala stupidei sale meserii. Pentru ca să câștige pâinea mea, trebuia să se tăvălească în pat cu bărbații, să sărute gurile lor murdare, să riște a căpăta bolile lor primejdioase și să zacă prin spitale. Ducând o astfel de viață, ce dragoste putea să-mi mai hărăzească mie!

CU MAMA, nu putea decât s'o bucure pe Silvia. De aceea nu m'am mirat că ea începuse să nutrească pentru mama o dragoste de adevărată soră. Totuși, oricât căuta să se ferească Silvia, vedeam că în sufletul ei mocnea o mâhnire. Era durerea că mă va pierde, tocmai când făcuse din mine visul ei. Eram totul pentru ea și se simțea fericită că avea ceva scump pe lume. Răpindu-mă pe mine, mama îi răpise fericirea. Silvia era o prostituată, dar nu era detracată. De sigur că-și avea romanul vieții sale, ca și mama, roman pe care nu-l povestea nimănu. Ea nu rostise niciodată o vorbă murdară față de mine. Dacă primise

să mă inițieze în misterul ce mă chinuia, n'o făcuse din perversitate, ci fiindcă mă iubea. Nu mă iubea ca pe un copil, ci cum iubești un vis, pe care trebuie să-l hrănești cu de toate și să-l salvezi. Dacă i s'ar fi cerut viața, ar fi dat-o bucuroasă pentru mine.

Din ziua în care am aflat pe de-a'ntregul misterul, am simțit că mă maturizez, începui să mă cred om mare. Mulțumită acestei maturizări, am simțit mâhnirea Silviei.

Ședeam într'o zi pe patul ei și citeam o carte cu povești. Eram atât de cucerit de lectura aceea, încât crezând că și Silvia asculta cu atenție, nu mă mai uitam la dânsa. Ridicând pe neașteptate privirea, observai două lacrimi ce alunecau ușor de-a lungul obrazilor prietenei mele.

— Silvia, de ce plângi? întrebai, dând s'o îmbrățișez.

— Lasă-mă, gemu ea, nu te speria, așa mi-a venit mie!

Și începu să plângă în hohote.

Venise rîndul meu s'o consolez. Gîndindu-mă la mîhnirea ei, la dragostea ei, i-am zis, cu voce stinsă, ferindu-mă parcă să fiu auzit:

— Silvia, te rog să mă crezi, așa cum te iubesc pe tine, nu mai iubesc pe nimeni, nici chiar pe mama!

Pusesem, ori ridicasem degetul de pe o rană. Ochii ei se înveseliră, gura-i prinse a zâmbi. Ce fericită se simțea! M'a cuprins în brațe și m'a sărutat de bucurie. Declarația mea îi risipise toată teama. Eram bucuros că am putut readuce pe chipul ei lumina fericirii.

De atunci, Silvia și cu mama au rămas nedespărțite pentru mine.

Se întîmplă însă un eveniment care le umbri puțin bucuria. Eram în vacanță și fiindcă n'aveam ce face acasă, patronul mă luă cu el la țară, unde mergea pentru niște treburi. Mama și Silvia erau bucuroase că puteam lipsi din curtea aceea câteva zile. La plecare am fost vesel, dar când s'a lăsat noaptea și m'am văzut departe de casa blestemată, m'a cuprins tristețea. Sufletul meu se înrădăcinase adînc acolo. Plân-

geam cu atâta foc, de parcă le pierdusem pentru totdeauna. Nu-mi era dor numai de mama și de Silvia, ci de tot ce lăsasem acolo. Îmi era dor de fete, de coridor, de patroană, îmi era dor până și de clienți.

În cele câteva zile de despărțire, suferisem nespuse dureri. Atunci mi-am dat seamă mai bine, de ce unora dintre femei le este foarte greu să se despartă de bordel. Aceste case au un miraj care cucerește și stăpânește omul. Numai cine a trăit acolo poate să-l înțeleagă. Îl simțeam până în adâncul rărunchilor. Era mirajul libertinajului vulgar. Era libertatea animalului din mine, de a fi cum vrea și cum simte el. Lumea de afară era ciudată pentru mine, cei din bordel n'aveau nici prejudecăți, nici scrupule; erau liberi.

Când m'am revăzut în curtea bordelului, m'am simțit atât de bine în atmosfera de acolo, încât n'am mai pomenit niciodată mamei de plecare. Mă contopisem complet cu duhoarea zidurilor. Eram ca o pasăre care respinge libertatea, pentru gratiile coliviei care i-a ucis avântul.

La școală nu m'am mai dus. Patroana rezolvase chestiunea mea ușor: «N'are nevoie de mai mult».

Învățasem un an, știam să scriu și să citesc bine. Am rămas fără ocupație și fără grija lecțiilor. Când își dădura seamă că a trecut timpul școlii și că nu pot să mă mai deosebesc în învățatură, au plâns doar Silvia și mama, eu nu. Disprețuiam școala pentru că acolo suferisem zilnic. La suferință nu vroiam să mă întorc. Mă plictisea totuși lipsa de ocupație. Căutai să-mi inventez preocupări diverse și mă angajam la orice. Faceam socotelile patroanei, târguieli în oraș pentru fete, cu care prilej câștigam și ceva bani. Imi mai lipsea ceva ce nu puteam defini cu mintea mea necoaptă, deși eram un copil precoce. Abia după trei ani îl descoperii.

Intr'una din zile ședeam gânditor în salon. Eram singur. Deodată apăru pe ușă o fată necunoscută. Era mai mult un copil, ceva mai răsărit ca mine. Nu știam cine este. Mă gândeam că o fi poate sora unei pensionare a bordelului. Se uită și ea la mine, tot atât de curioasă, și zâmbind mă întrebă:

— Tu ești băiatul Salomeei?

— Da.

— Așa? Credeam că ești mai mic...

— Dar tu cine ești? o întrebai.

— Sunt angajat aici.

Surprins, am îngâimat:

— Și ești atât de mică!...

Simțeam că-mi vin lacrimile în ochi.

— O! nu sunt atât de mică precum crezi, zise ea. Sunt mai mare ca tine. Tu câți ani ai?

— Treisprezece și jumătate.

— Ei vezi, eu am paisprezece...

— Și la paisprezece ani ai venit aci?

Această întrebare o supără, fiindcă-mi răspunse răstit:

— Ce zor ai tu!

Simțind că nu-mi mai pot opri lacri-

mile, ieșii din «salon». Mă dusei repede în camera Silviei și plânsei. Când veni, ea mă întrebă de ce plâng. Minții, spunându-i că de dorul ei.

— Ți-au venit iar «poftele»?

— Da, Silvia.

— Ce fel de «bărbat» ești tu, dacă de câte ori ai «pofte», plângi?

Glumea, dar îmi dădeam bine seama de întreaga amărăciune ce-o avea în suflet. Se silea să-și ascundă dezamăgirea. Plângând, îi apucaii mâinile, i le sărutai și îngânai:

— Ah, Silvia! Visul tău!...

Pe noua pensionară o chema Tina. Era atât de săracă încât n'avea nici cămașă pentru «vizite». A trebuit să-i prefacă Silvia una de-a ei. Tina nu era frumoasă, dar pe fața ei se citeau imediat înclinațiile perverse ce o stăpâneau. Avea o voce aspră și răgușită. Venise dela țară, cu gândul să-și găsească un stăpân. Fusesse chiar angajată ca slujnică aici, dar văzând apoi despre ce e vorba, promise repede să

facă și ea același lucru. O ispitiseră mă-tășurile și perlele de sticlă colorată cu care se împodobeau celelalte.

Odaia unde dormeam eu era în fața camerei ei. Seara, din patul meu, o observam de câte ori venea cu bărbați. Mă gândeam mereu la ea, dar ziua, când ne vedeam, nu schimbam nicio vorbă. Din prima zi se crease între noi un soi de răceală, care ne ținea la distanță. Totuși, o căutam mereu cu privirea.

Tineretea ei era căutată foarte mult de clienți. Dacă ar fi fost lăsată liberă tuturor, de mult ar fi devorat-o bărbații, cari pândeau ca niște hiene. Dar patroana, femeie prevăzătoare și cu experiență, nu o lăsa decât unui număr restrâns de bărbați pe fiecare seară. Când împlinea numărul, Tina mergea să se culce.

Intr'o zi o întâlnii pe coridor. Nu era nimeni în jurul nostru. Rușinat, am întors privirea în altă parte, sperând că ea va face la fel. Dar când ajunse în dreptul meu, Tina se apropie de mine și mă ciupi de braț.

— Ești supărat pe mine? mă întrebă.

— Nu, răspunsei, curtenitor.

Imi pierise timiditatea dintr'odată.

— Pentru ce nu-mi vorbești?

— Ce să-ți vorbesc?

Privi în toate părțile, apoi îmi șopti:

— Bagă de seamă, mi-ești drag...

Apoi fugi, rușinată de declarația făcută.

Mărturisirea sentimentală a Tinei era tocmai ce-mi lipsea, atunci când mă plectiseam.

Tina cunoscuse «taina», se înfruptase din ea din plin, ajunsese chiar până la a se prostitua, dar nu cunoscuse dragostea. Se înamorase de mine cu toată naivitatea vârstei sale fragede.

De atunci mă pierdui cu totul. Orice făceam, gândul nu-mi mai fugea de la ea. Dar și dânsa mă căuta pretutindeni. Câteva zile ne întâlneam într'o

magazie din fundul curții, unde ședeam de vorbă și cochetam. Eu îi dădeam bilete de dragoste, pe cari tot eu i le citeam, pentrucă ea nu știa carte, și ea îmi făcea cadou panglicuțe și alune americane, căci avea mai mulți bani ca mine.

Însă, după ce pleca, eu nu mă pricepeam ce trebuie să fac. Mă gândeam să mă duc în camera ei, dar mi-era rușine; poate mai mult teamă să nu mă prindă patroana. După câteva zile începurăm a ne îmbia reciproc în cele ce aveau să urmeze. Ce nu puteam face eu, făcea ea. Odată, pe neașteptate, îmi spuse că în seara aceea trebuie să vie neapărat la mine în cameră. Nu-i răspunsei nimic, și ea se ținu de vorbă.

De-atunci începu nenorocirea cea mare. Eu crezusem că Silvia mă inițiasse în toate plăcerile misterului ce mă chinuia. Tina îmi dovedi însă, că mă înșelasem.

Fata aceea pe care o credeam copil, care avea accese isterice în timpul copulației, a fost începutul nemerniciei mele.

Silvia mă păcălea, ca să-mi potolească focul care ar fi putut să mă distrugă. Tina îmi cerea tot ce bărbații vârstnici nu-i puteau da. Întâlnirile se repetau, astfel, în fiecare seară, uneori și ziua. Căutam să nu se bage de seamă, ferindu-mă de Silvia. Ocoleam cât mai mult întâlnirile cu ea. Chiar dacă uneori mă chema în camera ei, eu făceam în așa fel ca să-mi găsesc o ocupație urgentă și nu mă duceam. Știam sigur că bănuia ceva. Era o rușine pe care n'aveam cum s'o înfrunt.

Dar într'o zi, găsindu-mă pe coridor, mă apucă de mână și mă trase după dânsa în cameră. Spunea că vrea să-mi vorbească. Inima mi se făcuse cât un vârful de ac.

Înțelegându-mă, Silvia căută să pară cât mai liniștită. Mă așeză pe genunchii ei și începu un cântec care-mi plăcea mult.

Cât de frumos cânta! Cum mă desmierda cu mâna prin păr, ca atunci când eram copil mic! În vocea ei era ceva jalnic. Ii simțeam mâna, tremurătoare de grija ce-mi purta.

Astfel, vorbi calm:

— Tu ai ceva pe suflet...

— Nu, Silvio.

Atitudinea ei liniștită de până atunci se transformă, deveni dintr'odată nervoasă:

— Să-mi spui ce faci cu Tina!

Incepui să tremur, speriat.

— Nimic, Silvio.

— Minți! zise ea, enervată. Ce sunt toate acestea?

Cu un deget îmi trecu de câteva ori prin jurul ochilor.

— Ce sunt cearcănele astea vinete? Crezi că nu știu?... Te nenorocește puțtoarea aia!

Simțeam cum mă părăsește tot curajul, dar mă ținui dârz și negai. Silvia porni să umble agitată prin cameră.

— Dacă nu te lasă în pace, s'a dus dracului, o omor!...

A trebuit să plec, altfel cădeam prins. Când ieșii pe coridor, alt neajuns: mă 'ntâlnii cu Tina, care mă privi furioasă. Apoi, zâmbind batjocoritor, puse mâinile în șolduri:

— Frumos!... Acum te înțeleg: te duci și la Silvia!... Mă miram eu de ce caută aia ceartă cu mine!

Trecui repede, fără să-i răspund.

Considerându-se jignită, vreo două seri Tina nu mai apăru în camera mea. Socotii că s'a terminat.

Dar într'o dimineață, pe când plecam în oraș, găsii pe Tina la poartă, așteptându-mă. Fără altă vorbă, scoase niște bani din sân și mi-i întinse:

— Să-mi cumperi o pereche de ciorapi...

Observai că erau prea mulți pentru o pereche de ciorapi, dar înainte de a spune eu ceva, ea adăugă:

— Cu restul să-ți cumperi tu ce vrei!

Apoi, fugi în casă.

Seara veni din nou la mine.

— Ce ți-ai luat cu banii pe cari ți i-am dat? mă întrebă ea.

— Nimic; dacă vrei ți-i înapoiez.

Continuam să fiu rezervat. O simteam pe întunerec că se așează lângă mine și că era numai în cămașă.

— Supărăciosule!... De ce nu mă mai iubești?...

Nu-i răspunsei. Ea mă cuprinse cu brațele și-atunci amei. Uitai de Silvia și de tot; corpul Tinei era prea cald și promițător.

— Știi ceva: am să te fac amantul meu! zise ea, deodată.

Vorbele acestea ar fi trebuit să cadă ca o bombă asupra mea, dar eu nu mi-am dat seamă de gravitatea lor, pentru că în casa aceea era ceva banal. Femeile de-acolo, afară de mama, Silvia și alte câteva, aveau toate câte un «amant», care le bătea și le lua banii. Dimpotrivă, propunerea ei parcă m'a măgulit. De ce n'aș deveni și eu «amant»? Fiind lipsit de alte perspective

în bordel, nu aveam de invidiat decât pe amantul patroanei. Or, acela era «pește», și încă unul dintre cei mari. Nu avea el haine frumoase, trăsură cu roți de cauciuc și un cal roib admirat de toată lumea?

Și astfel, dintr'odată, mi se oferea prilejul de a ajunge, cu timpul, ca «ne-ne». Primii, după ce mă lăsaî rugat de câteva ori.

Devenii «amantul» Tinei, dar fără a lăsa să se afle și în «salon» această calitate a mea.

Singura care și-a dat seamă de situație, a fost Silvia, care a căutat să se încredințeze; într'o noapte, după ce Tina intrase în camera mea, observai o umbră profilându-se de câteva ori prin fața ferestrei mele. Era umbra Silviei.

A doua zi, Silvia o bătu crunt pe Tina. Ii învineți tot trupul de lovături. Firește, dădu ca pretext al bătăii cu totul alt motiv: ci-că Tina i-ar fi înapoiat, ruptă, o cămașă împrumutată. Dar asta se întâmplase cu o lună înainte. Motivul adevărat eram eu, știa și

Tina cum știa și Silvia, dar niciuna nu-l pomeniră. Diferențele le rezolvau fără concursul altor persoane. În privința mea, amândouă ținură secretul închis în sufletul lor. Dar fiecare din ele luă hotărârea să puie stăpânire pe mine.

Cu toate că Tina fusese cea bătută, tot ea a reușit. Oricât a încercat Silvia să mă atragă spre ea, a fost de prisos. Între mine, mama și Silvia adevărul a ieșit la iveală într'una din zile. Amândouă îmi cereau să mă depărtez de Tina. Consimții de formă, dar nu mă ținui de cuvânt. Silvia îmi oferea necunoscutul, lupta, pentru a ajunge ceva în lume. Tina îmi oferea ceva real, un titlu, îmi oferea să fiu ceva prin care, fără bătaie de cap, să ajung ceea ce era «nenea».

Astfel, într'o zi, Silvia îmi zise:
— Copilule, te-am pierdut!..

De-atunci rămase îngenunchiată.

Trecură zile și săptămâni fără ca Silvia să-mi mai adreseze vreo vorbă. N'avea pentru mine decât priviri disprețuitoare. Chiar cu mama nu mai

stătea de vorbă. Discuțiile dintre ele se învățaseră totdeauna în jurul meu, cu privire la viitorul meu; eu eram, în genere, motivul prieteniei lor. Pierzându-mă pe mine, Silvia rări relațiile de prietenie cu mama. Intr'o zi îi spuse direct:

— Tu ești vinovată!

O găsii pe mama plângând. Mă dusei la Silvia s'o rog să n'o mai supere pe mama. Era foarte mâniată și-mi strigă dela ușă:

— Nu ești decât un copil de târfă!...

Aceste cuvinte spuse cu răutate de Silvia, care mă obișnuise până atunci numai cu vorbe frumoase, mă izbiră în plin.

Mă prăbușii aproape leșinat. Ea, dându-și seamă că mă lovise crunt, mă ridică și mă așeză în pat. Plânserăm amândoi, iar după două ceasuri eram oarecum împăcați.

CAPITOLUL AL PATRULEA

LTERNAM INTRE
TINA ȘI SIL-
VIA, între ideal și real. Epoca puber-
tății se manifestă la mine de timpuriu,
căci la paisprezece ani eram un tânăr
destul de copt pentru această vârstă.
Timp de doi ani, lucrurile se precipi-
tară uimitor. Silvia se resemnase, lă-
sându-mă în voia mea. Ea și cu mama
trecuseră de mult la conducerea bor-
delului; patroana se ngrășase peste mă-
sură și nu mai era în stare să facă un
pas. Chiar «nenea», care deși era încă
tânăr, se dezinteresa de casă, cedân-
du-mi mie o parte din atribuțiile sale.

Astfel părăsii cu desăvârșire gândul
de a pleca din bordel. Plecarea de a-

colo era un act de mare curaj, pe care nu mă simțeam în stare să-l fac. Nu destăinuiam nimănui acest defect al meu, ba, dimpotrivă, alimentam momentele de avânt ale mamei. Ea, sărmana, spera tot mai mult într'o reabilitare, eu însă tânjeam din an în an mai rău. Mă înrădăcinasem acolo.

O, de-ar fi fost numai atât!... Trebuie să spun fără înconjur că, spre nenorocirea mea, eram așa cum mă numeau toate femeile: «băiat frumos». Prea frumos pentru norocul ce-l aveam. Fiecare femeie, când sosea în bordel, exclama: «Ce frumos e!» Pe urmă începeau să mă asalteze cu propuneri sentimentale. Altă nenorocire o mai constitua faptul că eram blând. Acele dintre femei care veneau la bordel aduse de împrejurări mai tragice și mai deosebite, trebuiau tratate altfel decât restul pensionarelor. Nu știu cum, dar în mine, femeile găseau acolo mai curând un refugiu sufletesc decât un amant. Ele, pe care restul lumii le batjocorea, găseau între zidurile bordelului un suflet deosebit de delicat. Cu toată promiscuitatea în care se bălăceau, în anumite împrejurări ele dove-

deau înclinări profund omenești. Erau de o sensibilitate excesivă. Plângeau pentru petala unei flori, ca după ceva scump. M'a uimit odată când, ducându-mă în grădină, am găsit pe una îngropând niște trandafiri veștejiți.

— Ce faci acolo? am întrebat-o. Ce faci cu trandafirii aceștia?

— Ii înmormântez.

— De ce nu-i arunci la lada de gunoiu?

— E păcat, mai au încă parfum.

În bordel, sufletul lor era tocmai contrar sufletului pretențios de afară. Constatarea aceasta am făcut-o mai târziu, când am avut prilejul să cunosc un personaj politic, care avea pretenția că posedă un suflet ales. Acest personaj era un perfect moralist. Înfațișarea lui era caraghioasă (înalt, gras, butucănos, o mutră de camionar elegant) în raport cu sensibilitatea moralei sale. De la prima vorbă, el te cucerea cu o politeță rafinată, și cu un dar uimitor de a se face plăcut. Cunoscut

mai de aproape, dovedea exact tipul de la prima impresie: brutal, hrăpăreț, vulgar, mincinos și laș.

Prostituatele în bordel nu erau așa. Aparența lor era dubioasă, vorbele murdare, gesturile respingătoare, dar în realitate erau de-o sensibilitate bolnăvicioasă. De multe ori mi-am pus întrebarea: oare numai anumite femei sunt predispuse prostituării? Pentru ce intrau acele femei în bordel? Chiar dacă unele erau aduse cu forța, pentru ce rămâneau mai departe? Viața acolo era mizerabilă, nu se putea trăi și totuși rămâneau. De ce nu fugeau? Știau despre mine că sunt bun, erau convinse că le-aș fi ajutat să fugă, dar nu mi-au cerut acest ajutor niciodată. Pentru ce nu se măritau, cel puțin atunci când se găseau bărbați cari le-ar fi luat de-acolo, chit ca mai târziu să-i înșele, dacă ei nu corespundeau temperamentului lor?

Care era misterul?

Nu era niciun mister. Femeile acelea veneau și rămâneau în bordel, nu pentru că erau ticăloase, ci pentru că erau

numai femei. Femeile sunt create pentru orice, numai pentru a fi considerate proprietatea cuiva, nu. De altfel, orice om este astfel creat. Condițiunile de traiu pe care societatea le impune femeilor, sunt absurde. Prostituatele au simțul umanității mai dezvoltat, ele își dau seamă că întâiu sunt femei, apoi ceea ce vrea să facă societatea din ele. Ele sunt primii pioni ai umanității adevărate. Să ia cineva o femeie complet năvălită de prejudecățile societății și să-i ofere orice pentru o abatere «morală», va fi respins cu indignare. În bordel am văzut femei care se dădeau cu bunăvoință și respect celui din urmă bărbat, care dincolo de poarta bordelului nu ar fi găsit o femeie care să se numească a lui.

Moralistii vor spune: «Femeile din bordel sunt sterpe de orice sentiment». Nu există neadevăr mai mare. Acele femei știau să iubească cu mult mai multă pasiune decât oricare femeie castă. Iubeau cu frenezie și spontaneitate fără seamăn. Ele pretindeau bani, nu pentru că actul săvârșit cu bărbații valora atât, ci pentru a trăi. Așa cum se dădeau tuturor pentru bani, ele mai

aveau și sentimente, știa să iubească și uneori să sufere pentru iubire.

Mie mi-a fost mai ușor să le înțeleg, poate tocmai fiindcă crescusem între ele. Erau, într'adevăr, și oameni cari le speculau, fără a le înțelege, erau adevărații «pești». Când aveam șaisprezece ani, am alungat pe unul din bordel, tocmai pentru că în afară de bătaie, femeia nu mai avea nimic de la el. Aceștia erau paraziții prostituatelor.

Aveam odată sub protecția mea șase fete. Am încercat să le fac să înțeleagă că nu pot fi amantul lor, dar explicația mea le-a jignit. Ele mă doreau, tocmai pentru afinitatea sufletească dintre noi. Am vrut ca totul să se petreacă în liniște, înțelesesem că, pentru ele, am rămas tot copilul de cinci ani, deși ele nu mai erau acelea de-atunci. Rămăsesem până la o vârstă: «copilul», apoi: «băiatul», edecul bordelului. Chiar mahalaua mă numea: «băiatul târfelor».

Poate cât am fost mai mic, treceam totul mai ușor cu vederea, dar înaintând în vârstă, toate șoptele din jurul

meu mă făceau să sufăr. Cu toată umilința bordelului, numai acolo simțeam un pic de fericire, și oftam înfrânt. Oftam pentrucă îmi dădeam seamă de situația mea. Nu eram decât o jucărie a soartei capricioase în mâinile unor femei care-și omorau urâtul alintându-mă. Mă doreau să fiu frumos, curat și cât mai elegant. Eram totdeauna îmbrăcat după ultimul jurnal. Dar toate se petreceau așa, pentrucă eram chipeș. Dacă dimpotrivă, aș fi fost pocit, de sigur că soarta mea ar fi fost alta. Dovada o aveam peste drum de noi, într'alt bordel, unde un cocoșat pripășit pe-acolo dormea în grajdul cailor și era obiectul de batjocură al tuturor femeilor.

Frumusețea mea, îmi da de multe ori de bănuț. Cui puteam semăna? Pentrucă mama nici pe departe nu aducea cu mine la figură. Poate cu tatăl meu? Dar cine era acela? Imi reaminteam de figurile câtorva bărbați cari pretindeau că sunt copilul lor, dar pe niciunul nu-l regăseam în înfățișarea mea.

O, cât de mult doream să aflu cine era tatăl meu!

Câteodată, cu lacrimi în ochi, rugam pe mama să-mi spună cine a fost tatăl meu. La început m'a mințit, mai târziu m'a lăsat să înțeleg că nu l-a mai văzut dinainte de a mă fi născut. O singură dată a scăpat o aluzie la tatăl meu: «Poate mai trăiește»...

Aveam atunci nouăsprezece ani, vârstă la care orice «bastard» se gândește să-și afle tatăl. Eu, poate că unde eram bastard nedefinit, avusei cu timpul, ocazia să-l întâlnesc pe tatăl meu.

Intr'o zi, mama se duse în oraș. Mi-duc aminte că era foarte grăbită, și din stradă s'a mai înapoiat ca să-și ia ceva din cufăr. Grăbită cum era, a uitat lada deschisă. Era o ladă mare, în care mama ținea ce avea mai de preț. Niciodată nu avusesem prilejul să cunosc conținutul ei. Curiozitatea m'a îmboldit să scotocesc în ea, și apoi aveam și dorința de a lua unele cărți, pe care mama le păstra, ferindu-le de a cădea în mâinile fetelor, care le prăpădeau. Intre alte cărți se afla acolo și o biblie veche, legată foarte frumos și ornată cu alamă pe la colțuri. Niciodată nu văzusem cartea aceea pe masa mamei

mele. Tentat de frumusețea ei, începui s'o răsfoiesc. Conținutul mi-era absolut necunoscut. Mama ținea în lada ei o carte bisericească! Ciudat. O înmormântase în fundul lăzii, poate cu credință cu tot. E drept, nu pomenea numele lui Dumnezeu, nici pe la biserică nu se ducea.

Am rămas îngândurat, ca de ceva misterios. Presimțeam că filele acelei cărți conțin un secret. Cu mâinile tremurânde am răsfoit cartea, hotărît să desleg enigma. Tot ce-am găsit a fost o fotografie care s'a desprins dela ultima filă. Intâi crezui că era o fotografie de a mea, luată cu câteva săptămâni înainte, când mama mă trimisese să mă fotografiez și mă rugase să iau numai pozițiile pe cari le dorea dânsa, dându-mi unele explicații. A fost foarte mulțumită.

Fotografia găsită în biblie nu era a mea, însă, căci observai că era veche. Totuși, chipul de pe ea, cu mici deosebiri, era al meu. Asemănarea extraordinară dintre noi m'a pus pe gânduri.

Cum stam pe pat și priveam foto-

grafia, deodată am început să râd fără să-mi dau seama. Mă fulgeră un gând: «E tatăl meu!»... Și fulgerul acela mă înfierbântă, mă năuci, încât am răcnit puternic: «Da, e tatăl tău, nepriceputule!... Nu-l vezi?»

Tatăl meu, a cărui fotografie mama o înmormântase în fundul unui cutar, de aproape douăzeci de ani!

Pentru ce nu mi-a spus adevărul? Pentru ce mă chinuse? Pentru ce m'a lăsat batjocorit de toți nechemații, să mă revendice ca pe fiul lor? Pentru ce? Pentru ce?

Poate că era mort!... Dar putea să-mi spună: «Tatăl tău e mort!» Dar nu, nu era mort, ea îmi spusese odată: «Poate mai trăiește!» El «trăia», undeva, nepăsător, fără remușcarea că progenerura lui se află într'un bordel, crescut de târfe, iubit de ele și învață carte ținând contul prezervativelor!

Am strâns pumnii și, privind în sus învrăjbit, am zis:

— Il voi găsi! Dacă pentru a afla această fotografie a trebuit să sufăr

douăzeci de ani, voiu mai suferi cea mai josnică umilință, spre a da de omul acesta...

Pusei totul la loc, în ordinea în care le găsisem, iar mamei nu-i spusei nimic. Ani de zile nu-i mai pomenii de tatăl meu.

Atitudinea mea s'a schimbat fundamental din ziua aceea. Imi pierise din suflet umilința bastardului, căci, îmi ziceam, aveam un tată. Știam doar eu, dar era suficient ca pieptul să-mi tresalte de bucurie.

Dar mai aveam și un scop în plus, pentru care trăiam: Vroiam să dau ochi cu omul acela.

Plinise patruzeci și patru de ani: așa dar, mai putea conduce localul. Silvia era mai tânără decât mama, ea ar fi avut întâietatea, dar fiind o fire ciudată, lăsase totul în seama mamei, căutând a sta cât mai retrasă. Tina murise în spital. În lipsa mea, fetele se lăsaseră pradă viciilor care le minaseră sănătatea. Singure, femeile acelea nu se puteau conduce. Și-atunci m'am convins mai mult de necesitatea prezenței

RECUSERĂ CINCI ANI DE-A-

TUNCI. În acest timp făcui și armata. Patroana casei murise cu doi ani mai înainte, tocmai când eu mă eliberasem din armată. Mama rămăsese ca și stăpână în bordel. Era încă tânără, împlinise patruzeci și patru de ani: așa dar, mai putea conduce localul. Silvia era mai tânără decât mama, ea ar fi avut întâietatea, dar fiind o fire ciudată, lăsase totul în seama mamei, căutând a sta cât mai retrasă. Tina murise în spital. În lipsa mea, fetele se lăsaseră pradă viciilor care le minaseră sănătatea. Singure, femeile acelea nu se puteau conduce. Și-atunci m'am convins mai mult de necesitatea prezenței

mele acolo, deși gândurile de plecare în lume puseseră stăpânire pe mine.

Nu pot spune că femeile duceau o viață fericită în bordel, nici nu doream vreuncea să ajungă acolo, dar cel puțin dacă ajungeau, datorită unor împrejurări nenorocite, aș fi vrut să nu se chinuiască. Eram și eu un proscris, ca și ele, ne înfrătea aceeași soartă, și nu mă costa nimic ajutorul ce li-l dam.

Dacă ascultam de îndemnurile patroanei, pe vremea când trăia, ca să mă ocup cu recrutarea de fete, poate reușeam să strâng avere frumoasă. Aveam toate însușirile ce se cereau pentru asta. N'am făcut acest lucru însă, deși eram calificat de toți din jurul bordelului ca atare.

N'am îndemnat nicio femeie să plece din bordel, fiindcă niciuna nu mi-a cerut-o, dar nici n'am adus vreuna ca să se prostitueze. De multe ori, când vedeam venind fete noi, mi se făcea milă de ele și, retras undeva, plângeam. Cunoșteam dinainte soarta care le aștepta, și mă gândeam la mama. În fiecare fată vedeam pe mama mea.

Când, într'una din zile, am aflat că una dintre fete era însărcinată, am alergat de la mama la Silvia, le-am cerut bani pentru fata aceea, și am reușit s'o internez la Maternitate. Altfel aş fi înebunit de durere. Un copil născut și crescut în bordel, așa cum am fost eu!.. Puteam eu să fiu atât de ticălos, ca să doresc și altor femei viața din bordel?... Nu era viu în mintea mea întregul cortegiu de suferințe al mamei mele? Eram obligat să întind mâna mea acelor ființe nenorocite. Trăind aceeași viață, apărarea noastră era comună, ca și suferința, tocmai pentru ca viața să ni se pară mai puțin chinuitoare. Femeile din bordel aveau nevoie de ajutorul meu, al unui om ca mine, nicidecum de al altora, cari se prezentau ca moraliști.

Insuflețit de aceste gânduri îmi reluai activitatea în bordel, după ce terminasem armata. Mama și cu Silvia mă reprimiră bucuroase, știind că de aci încolo voi fi numai al lor. Silvia, văzându-se înșelată în presupunerile sale, îmi acordă aceeași dragoste ca ordinioară. Incepuse să făurească alte planuri pentru viitorul meu. Nu-mi spunea, dar observam că asta era preo-

cuparea ei de fiecare zi. Țesea din nou visuri, căutând să mă formeze pentru ele.

Așteptam rezultatul, cu hotărîrea de a o asculta orbește. Era tocmai ce doream eu, pentrucă eram la o vârstă la care-mi dam seamă de tot ce se petrecea în jurul meu.

Nu trecu mult și surveni un eveniment în viața banală a bordelului. Era o scrisoare.

Un fost camarad al meu din armată, dornic de a mă revedea, după un an de zile, îmi scria, rugându-mă să-l vizitez. Se împrietenise cu mine mai mult pentrucă eram mai «spălat». «Spălat» era termenul din cazarmă, prin care se deosebeau soldații cari avea familii mai înstărite. Deși considerat și eu «spălat», mie nu-mi plăceau «spălații», tocmai fiindcă erau astfel. Ce aveam eu comun cu ei? Dâșii descindeau din familii nobile, pe când eu... din bordel. O deosebire ca de la cer la pământ. De ce n'am respins prietenia acestui tânăr care mă judeca după haine, neștiind că mama conducea un bordel? Cum nu

făcusem armata la București, nu putuse să afle adevărul, și greșeala mea a fost că am răspuns prieteniei sale în cazarmă.

Și, deodată, acel prieten îmi cerea să-l vizitez la părinții lui, în provincie. Il auzisem spunând de multe ori că are familie bogată. Mi se părea atât de imposibil să dau curs invitației sale, încât îmi întorsei gândul de la ea. De sigur că el credea că descind și eu dintr'o familie la fel de onorabilă ca a lui.

Am făcut imprudența să arăt mamei și Silviei scrisoarea prietenului meu. Ele visau «*raci mari*» pentru mine. De când nu mai profesau în bordel, aveau altă atitudine, păreau amândouă prea serioase pentru cele ce făceau. Văzute pe stradă, nimeni n'ar fi spus că nu fac parte din lumea bună.

Vroiau să mă reabiliteze.

Când nu exagerau prea tare, le lăsam să se hrănească cu visurile ce și-le făceau. Parcă în sufletul meu nu mocnea același dor!... Dar era o mică deosebire: eu ieșeam în lume uneori, și a-

colo mă simțeam săgetat și înfrânt. Lumea era dornică de senzații, și eu îi ofeream un spectacol gratuit. De câte ori nu mă reîntorceam acasă, ca un câine plouat, ca apoi să mă închid undeva și să plâng!

A! dacă aș fi avut bani, se schimba situația... Pe patronul bordelului, care avea bani, nici capul nu-l durea! El vizita cluburile cele mai distinse și juca la masa verde cu magistrații... Mie, însă, îmi era rezervat oprobiul public. Eu eram nemernicul hulit și batjocorit. Nu-mi puteam recruta prieteni decât printre cei de teapa mea, dar pe aceea nu-i primeam eu, și astfel mă resemnam în singurătate. Silvia înțelegea mai puțin adevărata situație, de aceea ea se gândea la reabilitarea mea. Mama nu înțelegea deloc, era mai naivă decât un copil. Dacă n'aș fi fost eu, Silvia de mult era plecată din bordel; dacă n'ar fi fost Silvia, mama, nepricepută și visătoare cum era, nu și-ar fi putut aranja o situație mai omenească. Silvia a fost pentru noi salvarea.

Când auzi mama că refuz să mă duc în familia prietenului meu, izbucni în

Ea mă privea din ce în ce mai umilită.

— Te 'nțeleg, fiule, știi de ce nu vrei să te duci...

În clipa aceea nu-și putu stăpâni un nou torent de lacrimi. Ochii ei m'au pătruns la inimă cu privirea lor de mamă rănită. Atunci, ca să nu izbucnesc și eu în plâns, o îmbrățișai:

— Mama mea scumpă, nu mai plânge, mă duc....

A fost deajuns atât, pentru ca să mă strângă la piept cu bucurie. Mă ținu mult timp așa. Cât de fericită o simțeam!

Când îmi dădu drumul zise, zâmbind:

— Să-ți fie rușine! De ce mă chinuiești?

Nu știi de ce mi-a trecut prin gând atunci, să-i răspund tot cu o întrebare:

— Dar tu, de ce mă chinuiești?...

— De ce te chinuiesc? făcu ea, uimită de pretenția mea.

— De ce nu-mi spui cine e tatăl meu?...

O văzui pălind, nicio tresărire, plecă doar privirea și mâna ei tremură pe capul meu.

— Da, ai dreptate! spuse ea, gânditoare. Ai dreptate, da! Tot trebuie, odată și-odată, să cunoști adevărul. Am să-ți spun.

Ca și când și-ar fi adus aminte ceva, de mult uitat, sări din pat drept la cufer și-l deschise, emoționată, parcă i-ar fi fost teamă să nu uite din nou.

Știam ce căuta: Biblia... Scoase totul afară din cufer, iar când găsi cartea, veni cu ea spre mine, amețită. Glasul îi era stins:

— Dragul meu, de când te-ai născut tu, n'am mai deschis această carte, pentru că n'ea am ascuns fotografia tatălui tău. Iat-o!

Ce-a mai urmat a fost o poveste veche, care venea de dincolo de scripturi. Poate deaceea mama își îngropase tot trecutul între filele unei Biblii.

Știu că, după cele povestite de mama, mi-am jurat s'o răzbun. Nu m'a revoltat povestea, care în esența ei era ceva banal: O fată singură, lucrătoare la un atelier de mode, care iubise un student, sărac și el, și care-o lăsase însărcinată; dar revoltător era că o introdusese într'un bordel, pentrucă lui îi trebuiau bani.

Toate fetele din bordel trăiseră, până la un punct, povestea mamei mele, însă pe niciuna n'am auzit-o zicând că a avut un amant atât de ticălos încât s'o aducă la bordel gravidă.

Și, proasta de mama, mai spunea, după douăzeci de ani: «Cât de mult îl iubeam!...»

Dar, pentrucă mai trebuia să aștept până la o eventuală întâlnire cu tatăl meu, al cărui nume mama nu mi-l trădase, lăsa lucrurile în seama fatalității. Numai fatalitatea ne oferă adevărul pur. Celelalte soiuri de adevăr sunt ca bijuteriile false pe care oricând le poți înștrăina, fără regret.

Plecai spre prietenul meu din pro-

vincie, ca să îndeplinesc dorința mamei. De altfel, mă temeam ca prietenul meu să nu vină prin București, și cu această ocazie să dea de mine. M'ar fi durut peste măsură.

Cum de nu mă gândeam în noaptea aceea, când călătoream, că trenul mă ducea să întâlnesc, așa de curând, un om pe care, de când cu destăinuirile mamei, îl uram de moarte? Să mă întâlnesc cu scumpul meu tată! Așa spun copiii: «scumpul meu tată!» Și buzele lor se țuguiesc ca după ceva dulce. Eu nu gustasem din acea dulceață. N'am pronunțat vreodată cuvântul: «Tată». În schimb, am fost sătul de cealaltă pară: «Bastardul».

Prietenul meu, anunțat, mă aștepta în gară. Era foarte bucuros de sosirea mea. Acasă la el mă lăudase destul, astfel că eram așteptat cu nerăbdare.

Am fost primit cât se poate de bine. Aveam în mine ceva din omul-minune... Cele vreo douăzeci de «mame» pe care le avusesem permanent, mă șlefuiseră atât cât să par un om interesant. Ajudat de fizicul meu distins, de hainele

mele elegante, aveam suficient aer nobil. Ce-mi lipsea, ca să fiu definitiv aristocrat, era zâmbetul blazat al degenerațiilor și monoculul. Zâmbetul meu era senin, atât moștenisem de la mama. Zâmbetul ei era senin, fiindcă toată viața visase. Nu puteam uita mutra pe care-o făcuse când a spus despre tatăl meu: «Cât de mult îl iubeam!».

Mama era dintre femeile acelea care în dragoste jertfesc totul, fără precupețire. Ce însemna persoana ei, atunci când omul pe care-l iubea era în suferința?

Dar el, el, ce recunoștință îi păstra?

Veni timpul când îl cunoscui și apreciai.

Eram de trei zile în casa prietenului meu. Se stabilise împreună cu familia, pe tot timpul verii, la conacul moșiei lor. Toți erau atât de buni, cum nici nu mă așteptasem. Tatăl său făcea comerț cu grâne. Mama sa, o femeie aleasă, era o bună gospodină. Mai avea și o soră minunată: Gina. Gina a fost primul înger pe care l-am întâlnit în viața

mea. La prima noastră întâlnire, frumusețea ei m'a făcut să tresar de uimire. Intr'adevăr, existau ființe mai frumoase decât Silvia, pe care o crezusem cea mai frumoasă dintre femei?

Dar și prezența mea o pusese pe gânduri pe Gina. O auzii spunând în prima zi fratelui ei: «Intr'adevăr, prietenul tău e turburător de frumos...»

Cuvintele acelea mă făcură fericit.

Erau cu toții foarte primitivi, și n'ntelesei de ce prietenul meu grăbise invitarea mea.

Paul, Gina și eu, eram nedespărțiți. Tustrei băteam, pe jos sau călări, drumurile prin împrejurimi. Uneori plecam din zorii zilei și ne întorceam seara când, frânți de oboseală, așteptam ora de culcare.

«Ah, cât de fericit sunt!», scriam mamei, și-i mulțumeam din tot sufletul că m'a îndemnat să plec. Eram chiar fericit. Numai că uneori, în mijlocul celei mai mari veselii, un nor venea să-mi întunece fericirea. Era amintirea

că sunt fiul mamei mele... Și atunci oftam.

Norul acela mi-l spulbera Gina, când îmi punea veșnica întrebare:

— De ce oftezi?

Mă prefăceam că nu-mi dau seamă, că fără să vreau oftam, și începeam să râd.

— Numai eu am să te desvăț de obiceiul acesta, zise ea, într'un rând.

Intr'o dimineață, după vreo două săptămâni dela sosirea mea acolo, călăream, departe de conac. In zare, printre două dealuri, se arăta o clădire mare. Privind într'acolo, Paul zise surorii sale:

— Gina, să știi că ne-au sosit vecinii. Se vede o mașină în curte, —nu?

— Intr'adevăr, au sosit, — răspunse ea punând mâinile streășină la ochi și privind într'acolo.

Și adresându-se mie:

— Sunt niște prieteni buni de-ai noștri... Mâine îi vizităm; nu, Paul?

— Da, firește.

Intoarserăm caii și-o luarăm în galop, spre pădure. Paul avea o slăbiciune: vânătoarea. De câte ori porneam la câmp, lua pușca cu el.

Ajunși la marginea pădurii, zări o vietate sălbatecă. Lovi deodată calul cu pintenii și porni în galop...

— Ne întâlnim la cotul pădurii! strigă el.

— Poftim!... zise Gina scandalizată, — e nebun în toată regula! Pentru un vânat, e în stare să-și omoare calul. Ne vom ține după el, dar nu așa nebunește, lăsăm caii la pas. Sau să descălecăm?

— Cum dorește domnișoara...

— Iți place pădurea? mă întrebă Gina.

— Cum să nu-mi placă!

— E proprietatea noastră. Altfel crezi că Paul și-ar permite să vâneze în timpul acesta când nu-i voie?

Conversația noastră continuă banal. Apoi, ne mai având despre ce vorbi, tăcurăm puțin timp. Observai că Gina era stăpânită de nerăbdare.

Insfârșit, vorbi:

— Măine vom vizita familia Dumitriu, acolo unde ți-am arătat. Sunt niște buni prieteni de-ai noștri: mama, tata și-o fată. Te amuzi și râzi la ei ca la teatru. Ți place să faci vizite?

— Da.

— Mai ales că d-șoara Dumitriu este o fată frumoasă. Are să-ți placă.

Tresării, zâmbind:

— Dar nici n'am văzut-o...

— Dacă-ți spun eu că e frumoasă...

— Nu știu ce să vă răspund.

— Având în vedere că e frumoasă... cu siguranță că o să-ți placă.

Ca să-i fac plăcere, încuviințai. Ea adăugă, râzând:

— Atunci ai să oftezi mai mult. Mă

Simțeam că inima încetase să-mi mai bată în piept, ori bătea prea tare, încât nu-i mai simțeam bătăile. Mă roșii tot. Lăsași și eu privirea în jos, tăcut. Observând efectul vorbelor ei, Gina se asociă la tăcerea mea, și ne continuarăm drumul în liniște. Astfel, amândoi urmăream, cufundați, evoluțiile unei șopârle care apărea și dispărea prin iar-bă. Din depărtare se auzea vuietul văii unde pășteau turmele de oi.

Trebuia să urcăm o pantă, și mă gândeam că Ginei i-ar veni greu să o urce pe jos. Atunci zisei, fără a ridica privirea:

— Vroiți să vă ajut să încălecați, domnișoară?

— Da.

Agățați frâul calului meu de un pom, și ajutați Ginei să încălece. Apoi sării și eu în șea.

— Ești supărat pe mine? mă întrebă Gina.

— Nu.

— De ce nu vorbești atunci?

— Despre ce să vorbesc?

— Să reluăm conversația întreruptă.

— Despre d-șoara Dumitriu, pe care n'o cunosc?

— Ah, îți face plăcere!... A și început să te obsedeze d-șoara Dumitriu!

— Nu, dar pentrucă vorbeam despre dânsa.

— Nu te știam atât de uituc! Cum de n'ai uitat un subiect mai vechiu, și ai putut uita unul mai recent? Hai să descălecăm!

Sări de pe cal fără ajutorul meu.

— Atât de puțin te gândești la persoana mea, încât lângă dumneata fiind și ai și uitat că vorbeam despre mine?

În clipa aceea am oftat iar.

— Pentru ce oftezi?

— Nu, am protestat eu, — n'am oftat.

— Ah, ce mincinos ești!

În momentul acela caii mergeau înaintea noastră cu un pas. Nu știu cum făcui că smucii căpăstrul calului meu și animalul veni cu botul lângă celălalt. Astfel ne găsirăm amândoi cuprinși între cei doi cai. Mă simții învins.

— Gina, șoptii eu, nu mă chinui...

Ea zâmbi drăgăstoasă, dar cum caii nu se depărtau, brațul meu atingând ușor brațul ei, îi simții căldura trupului și apoi brațele ei mă cuprinseseră pe după gât.

—Gina, te iubesc!

— Și eu, murmură ea.

Atunci bastardul hulit de o lume întreagă sărută un înger alb. Fericire la care n'aș fi îndrăznit să mă gândesc vreodată.

Nu m'am putut opri în clipa aceea să nu-mi reamintesc cine sunt și să nu oftez. Însă acesta a fost primul oftat de fericire din viața mea.

SUNT IN A ȘASEA
ZI de grevă a
foamei. Renunțarea la orice alimenta-
ție nu vreau s'o justific față de nimeni.
E o hotărîre absurdă, poate, pe care
am luat-o săptămîna trecută, jos, în
saline. Mi s'a părut stupid să lovesc
zilnic cu târnăcopul în niște bulgări de
sare, din cari nu aștept să iasă nimic.
Oare fericirea pierdută o voi găsi sub
aceste stînci de sare? Nu. Acolo, la
fund, nu zace visul meu de odinioară,
nici măcar amăgirea. Voiu lovi cu târ-
năcopul un an, doi, trei, cinci... dar pe
urmă? Libertatea!... Ah! nu! Mi-e
groază de acest cuvânt...

Pentru că sunt prea slăbit m'au dus

la infirmerie. Șase zile de foame e un chin îngrozitor. N'am cunoscut acest chin până azi, soarta mi l-a rezervat aci. Poate că voi muri. Nu știu ce ar fi mai bine, când libertatea nu mă mai ispitește.

Cucerind dragostea Ginei, eram în drept să mă consider fericit. Am fost norocos? Nu. Norocos eram dacă muream în timpul acela. Mă sfârșeam atunci în cei mai frumoși ani ai vieții mele, căci sărutând pe Gina, fericirea mea atinsese culmea. Iar eu, nepriceputul, credeam că de-atunci începe fericirea pentru mine. Indrăgostitul e pe jumătate nebun. Așa eram și eu atunci. Nu mă mai gândeam la nimic. Unde-mi era mintea, cu care calculasem până atunci orice mișcare? Pentru ce n'am fugit în seara următoare, când știam bine cine sunt? Aveam eu dreptul la dragostea unei fete din lumea «cealaltă»? Eu, bastardul? Copilul svârilit în gunoiul infect, în bordel? Nu știam ce mă poate aștepta?

Nu, căci eram nebun!

Nu am avut puterea să fug în noap-

tea aceea, deși de trei ori îmi făcusem bagajul.

Ce bine ar fi fost de-aș fi fugit!

Eu, omul călit în viață, care în copilărie, cu slabele-mi puteri, mă luptasem un an cu o școală întreagă și-o învinsesem! Invinsesem pe oamenii din lumea de dincolo de bordel, lumea Ginei. Ea era dușmanul meu social.

Incercasem să cuget, să mă duc cu gândul spre alte zări, dar toate astea nu-mi folosiră. Atunci renunțai să mai gândesc, lăsând lucrurile să se desfășoare în voia lor. Voiu ieși învins? Fie! Voiu plăti cu viața greșeala.

A doua zi de dimineață, pe când eram cu toții în sufragerie, sosi un călăreț de la curtea vecină, care aduse vestea, că întreaga familie Ivăneanu era invitată pentru prânz acolo. Familia Dumitriu vroia să reia legăturile cu vecinii săi. Firește, neștiind de prezența mea între ei, n'a pomenit nimic despre mine. De aceea, profitând de întâmplare, spusei că voiu rămâne acasă, având de scris câteva scrisori.

Dar bunătaea acelor oameni nu era dintr'acelea care se pot păcăli cu o astfel de scuză.

— In primul rând, când va auzi domnul Dumitriu că ești aici, ne va trimite să te aducem cu forța, spuse Paul.

— Iar pentru a ne scuti de această trudă, du-te și te pregătește de plecare, adăugă Gina, râzând.

Ea mă privise întâi îngrozită, auzind că vreau să rămân singur acasă. Ochii ei erau muștrători și plini de dorinți, care pentru mine erau mai mult decât porunci. Fusesi, deci, gata înaintea tuturor și mă dusei în grajd să-mi iau calul. Imediat sosi și Gina.

— Cum ți-a trecut prin minte să spui vorbele acelea? mă întrebă ea.

— Am greșit, Gina, iartă-mă!

— Am să te iert, dar altădată te rog să mă întrebi pe mine înainte de a vorbi.

Stăteam în fața ei ca un copil care

greșise. Rotindu-și privirea și observând că nu era nimeni, Gina mă sărută.

Când sosirăm pe câmp, îmi șopti:

— Mi-e teamă de tine.

— De ce? o întrebai.

— Mă gândesc la Mara.

Considerând că a făcut o vagă aluzie răutăcioasă, tăcui. Deodată Gina strigă:

— Băieți, uitați-vă pe șosea! Cine vine, Paul?...

Fratele ei râse.

— Cine poate fi, decât Mara! strigă el voios.

În fața noastră venea, în fuga calului, domnișoara Dumitriu. Când se opri, strigă poruncitor:

— Jos!

Întâi sări ea. Era așa de intimă, parcă s'ar fi despărțit de noi cu o oră mai înainte. Dar privind mai atentă spre mine, i se stinse zâmbetul de pe buze.

— Cine e domnul?... întrebă ea.

— Prietenul nostru, răspunse Gina.

Paul îmi pronunță numele. Intre timp, curajul d-șoarei Dumitriu revenise, fiindcă imediat pufni în răs spre a-și ascunde timiditatea. Ea îmi spuse:

— Dumneata semeni cu cineva, nu-mi aduc aminte acum cu cine. Imi pare bine de cunoștință, domnule...

Și-mi întinse o mână tremurătoare.

Tot drumul m'a privit: ochii ei nu m'au slăbit o clipă.

Când ajunserăm în poarta casei lor, domnișoara Dumitriu spuse:

— Tata nu este acasă, e dus la câmp, dar trebuie să sosească imediat.

Găsirăm acolo pe Ivăneanu cu soția, plecați înaintea noastră cu trăsură. Doamna Dumitriu mă primi cu un zâmbet, după care înțelesei că se discutase despre mine. Cu toată prietenia pe care Mara se grăbea să mi-o arate, ocupându-se de mine, mă simțeam totuși stingerit.

Mara era frumoasă, dar nici pe departe nu se compara cu Gina. Figura ei îmi amintea pe aceea a Tinei. Toate femeile care se numesc «fatale» se înrudesesc ca figură; au aproape aceleași mișcări și până și vocile li se aseamănă. Mișcările Marei erau nervoase și vorbea foarte mult. Imi puse o mulțime de întrebări, astfel că într'o jumătate de oră era informată asupra tuturor îndeltnicirilor mele de predilecție.

Tocmai priveam descurajat spre Gina, când auzirăm claxonul strident al unei mașini.

— A sosit tata! strigă domnișoara Dumitriu.

Prin fața ferestrelor din curte trecu un bărbat cu o barbă căruntă și cu ochelari, care ne salută. Sosi în mijlocul nostru foarte entuziasmat. Era de statură potrivită, cărunt, dar părea totuși tânăr. Când îi fui prezentat, observai că tresare și mă privește atent.

— Parcă... parcă am mai auzit de numele dumneavoastră... zise el, puțin contrariat. Cum ați spus că vă numiți?

Repetai. Rămase cu privirea întunecată, ațintită la mine.

— Domnul... Ah, da!... Un vechiu prieten...

Hotărît, omul acesta mă cunoaște! îmi spuneam. Nu puteam bănuî de unde, dar rămăsei convins că mă cunoștea.

Când stam la masă, domnul Dumitriu începu intenționat discuția despre mine.

— Ai părinți, domnule?

— Doar mamă, răspunsei, înfricoșat.

— Tatăl d-tale a murit?

— Da.

— De mult?

— Când eram în vârstă de un an.

— Ah! exclamă domnul Dumitriu, ciudat! În cazul acesta nu l-ați cunoscut?

— De fel.

Aveam impresia că sunt supus unui interogatoriu care avea să se sfârșească cu demascarea mea. Mă gândeam la o fugă convenabilă.

— Așa dar, nu aveți tată? stăruii celălalt.

Felul cum îmi puse această întrebare, rezonanța vocii sale mi s'au părut cunoscute. Astfel că privirea mi se holbă, pătrunzându-l până dincolo de masca bărbii sale. Mă simțeam încolțit; el plecă ochii. Atunci îi observai mai ușor conformația capului. Deodată îmi răsună strident în urechi vocea acestui om. Ea semăna aidoma cu vocea mea. Ce zăpăcit eram!... Cum de n'am observat dela început că omul acela era tatăl meu? Era chiar el, da! Imi găsisem tatăl tocmai când doream mai puțin acest lucru.

Pentru aceasta mă tot cerceta asupra familiei mele; voia să fie sigur... Din clipa aceea între noi se încinsese bătălia cea mare. Răspunsei târziu la întrebările lui:

— Da, domnule, după cum v'am spus.

El se folosi atunci de un truc față de mine:

— Mi se pare că l-am cunoscut pe vremuri pe tatăl dumitale. A fost magistrat ?...

— Nu, domnule, tatăl meu a fost *altceva*...

Apăsai într'adins pe ultimul cuvânt. Nu îmi dădeam bine seamă unde vroia să ajungă omul acela. Vroia să mă demaște, oare?

De aceea am curmat discuția:

— Nu am obiceiul să vorbesc prea mult despre tatăl meu... memoria lui mi-e prea scumpă...

El coborî din nou privirea și nu mai adăugă nimic.

După ce ne ridicarăm de la masă, căutai să fiu cât mai aproape de Gina. Privirea ei era singurul meu sprijin. Pe de altă parte, Mara privea spre mine din ce în ce mai insistent.

Ea spuse Ginei ceva mai târziu:
— Hai cu mine să-ți arăt un tablou nou.

Privii descurajat spre Gina, care-mi înțelese dorința.

— Poate să meargă și prietenul nostru cu noi?

— Cum să nu!

Intrarăm într'un salon, pe ai cărui pereți atârnau numai tablouri de valoare. Fetele se opriră să le privească, iar eu trecui mai departe, așezându-mă pe un scaun. Întâmplător luai un album de fotografii de pe o măsuță. În clipele acelea am avut aceeași presimțire ca atunci când găsisem în cufărul mamei Biblia. Răsfoii albumul, agitat; aveam siguranța că voi găsi acolo aceeași fotografie. S'ar crede că aiurez scriind aceste lucruri, dar rog să fiu crezut că nu țin de loc să însăilez povești senzaționale. Adevărul adevărat este că am găsit imediat fotografia dorită. Deci, tatăl meu era într'adevăr domnul Dumitriu, așa după cum presimțisem.

Auzii vocea Ginei care mă striga în momentul acela: mă repezii spre ea, foarte stânjenit.

— Cum se face că n'ai auzit? îmi reproșă dânsa. Te-am strigat de trei ori.

Ea mă muștra că n'am auzit-o, dar eu blestemam «norocul» care m'aduse-se acolo. Ce bine mă simțeam eu în bordel!... Cât de mult îl doream acum!

«Fie ce-o fi, gândeam eu, la noapte fug din cercul acesta de foc. Simt că innebunesc».

Drept răspuns la întrebarea Ginei scosei un oftat.

— Ah, iar oftezi... Uite, dragă Mara, dumnealui oftează într'una.

Mara, svârlindu-mi o ochiadă, răspunse:

— Poate a lăsat pe cineva la București....

Mă reculesei și-mi recăpătai dispoziția necesară, astfel că până la plecare am fost vesel.

Când am ajuns acasă, făcui să se creadă că sunt bolnav, mă retrăsei grăbit în camera mea, svârlii repede haina de pe mine, desfăcui geamantanul și-l îndesai cu toate obiectele împrăștiate prin cameră. Luai o hârtie albă și scrisei :

«Dragă Paul, iartă-mi, te rog, nepolitețea, dar plec astfel tocmai din respectul și recunoștința ce vă datorez. Adio!»

S'a făcut. Simțeam că aveam curajul necesar pentru desăvârșirea proiectului meu.

Adio iubire! Adio Gina!.. Să uităm... căci uitarea e și ea tot o lege omenească, cum spune poetul. Un pas, doi, trei, sunt în curte și din curte la șosea, și fuga... toată noaptea pe o câmpie umedă de rouă, până la gară.

Dar... în ușa ședea îngerul alb și străveziu: Gina.

— Uite, — îmi șopti, arătându-mi o armă lucitoare — dacă în noaptea asta pleci, mâine te vei reîntoarce, da, te vei reîntoarce...

Oricare altul, de sigur că n'ar mai fi plecat. Nici eu! Rămăsei, fără nicio explicație, cum dorea Gina.

A doua zi, vecinii ne-au întors vizita. D-l Dumitriu n'a căutat să mă mai iscodească. Era convins, ca și mine, că sunt fiul său.

Spre disperarea Ginei, și a mea, Mara nu voia să cedeze la nimic. Trei zile întrebuință toate mijloacele ca să mă cucerească, dar eu o evitam. Inșă Mara nu era femeia care renunță atât de ușor; dublă pasiunea, tocmai fiindcă știa că sunt înamorat de Gina. Refuzul meu o exaspera. Intre timp, Paul îmi spusese câteva întâmplări din viața ei. Era o fată frivolă, ale cărei sentimente nu se puteau defini, fără să nu faci aluzii răutăcioase.

Nu puteam s'o refuz, când, în cele din urmă, îmi ceru o convorbire între patru ochi. Primii, deși trebuia s'o mint pe Gina. Speram să pun astfel capăt întregii aventuri. Făcui ca întâlnirea noastră să aibă loc întâmplător. Eram pe verandă, singur, într'una din seri, când, din cauza ploii, toți se retră-

seseră. Datorită acestei împrejurări, Mara rămăsese acolo peste noapte și o așteptam să vină, după cum ne învoisem. Vroiam să-i comunic, hotărît, refuzul meu. Imi dădeam seamă că orice relațiuni erau imposibile între noi. Nu uitasem jurământul de răzbunare. Dragostea Ginei mi-l deviase numai puțin, dar mă gândeam mereu la el.

După covorbirea cu tatăl meu, ura mea împotriva lui sporise.

Puteam să uit chinul care-mi sfredelea inima?.. Nu era nevoie să-mi reamintească de suferințele mamei — erau destule ale mele — pentru ca ura mea să crească într'una. Chiar când o așteptam pe Mara, pe verandă, mă gândeam s'o urăsc, pentru că era fiica lui. În ea, vedeam întruchipată toată ticăloșia tatălui meu. Vroiam s'o înfrunt din toate puterile mele, umilind-o.

Dar deși păstram nestrămutată hotărîrea mea de răzbunare, mă simțeam îmbunat sub mâna caldă a Ginei care-mi apăsa fruntea îngândurată. Era deajuns o privire a ei, ca să mă fericească atît ca să pot uita și suferințe-

le mamei mele. Omul e și bun și rău. Omul acela, pentru ca să poată parveni, călcăse peste orice sentiment. Ce însemna mama mea în fața ambițiilor lui? Aruncând-o pe ea în mocirlă și-a creat astfel puntea pe care a trecut apoi drumul ca să urce acolo unde năzuia.

Mă gândeam că pentru a ajunge în situația în care se afla, a fost nevoit să-și jertfească totul: sufletul. Făcuse această jertfă supremă pentru ca să realizeze doar o avere banală. Cu toată josnicia lui, îl compătăteam.

Cu aceste gânduri o luai spre camera mea, când văzui că începe din nou să plouă. Eram bucuros că aveam un motiv de a nu mai aștepta pe Mara.

Mă pregăteam să aprind lampa, când deodată auzii un sgomot dinspre patul meu. Deși întunerec, observai că era Gina. Am rămas surprins, și înfricoșat de gândul că s'ar putea afla în casă imprudența pe care o săvârșise. A venit în camera mea, când părinții ei aveau atâta încredere în mine! Mai ales noaptea! Era o mare imprudență.

— Pentru ce-ai venit? o întrebai mahnit, căutând să fac lumină cât mai repede.

Mai întâi îmi stinse chibritul, apoi lăsă capul în jos, continuând să tacă.

— Gina, nu mă împac de fel cu gestul acesta; iartă-mă că te dojenesc, dar gândește-te ce nenorocire ar fi dacă s'ar afla...

Ea mă cuprinse cu brațele, disperată.

— Mi-a fost teamă de tine!... îngăimă.

— Ah, ce copil ești! Cum poți avea astfel de gânduri? Ți-am dat eu prilejul să mă bănuiești?

— Nu. Mă tem însă... Pentru ce a rămas Mara aici?

— Vom vorbi mâine dimineată, în liniște, acum du-te... te rog foarte mult, du-te!

Dar ea nici nu se clinti măcar.

8

— Știu, zise dânsa, o aștepți aici...

Dacă n'ar fi fost într'adevăr acesta cazul, aș fi pufnit în răs.

— Cum poți să te gândești la astfel de lucruri?

— Am văzut-o trecând mereu prin coridor.

— Iți jur că nu știu nimic....

— Atunci, de ce-mi ceri să plec?

— Bine, dar nu te gândești la urmările eventuale?

— Nu mă gândesc decât la tine.

Căzui în genunchi lângă ea, vorbele ei constituiau pentru mine suprema fericire. Ce contau suferințele îndurate? Nimic. Dacă Gina nu se gândea decât la mine, tot răul de pe pământ era o fericire!

Trecuseră două ore și ea ședea mereu în brațele mele. Uitasem de restul lumii. Mă gândeam să-i spun adevă-

rul; ea trebuia să știe despre mine cine sunt și ce pericol amenință fericirea noastră. Cu toată încrederea ce-mi acorda, conștiința mea cerea, totuși, să se elibereze.

— Draga mea, poți face orice pentru mine? o întrebai deodată.

Da. Dispune cum vrei de mine, sunt a ta cu trup și suflet.

Ședeam alături, pieptul ei palpita, ochii mei lăcrămau. Mi se turbura mintea de atâta fericire. Vroiam să-i povestesc romanul vieții mele, dar ea m'a oprit. La ce bun?

Am rămas mai departe îmbrățișați, uitând de trecut și de viitor; prezentul ne obseda, el era și trecutul și viitorul.

Când zorile se revărsară prin fereastră, Gina plecă. Imi încredințase toate speranțele ei, fără precupețire. O aveam cu totul pe conștiință..

Dis de dimineață, Mara plecă fără să dea ochi cu mine. Am răsuflet ușurat. Dar reapăru a doua zi, împreu-

nă cu tatăl ei. Observai că Gina o primește zâmbitoare; căpătase încredere în mine.

Paul și cu tatăl său plecaseră la câmp, ca să aranjeze mașinile de treierat. Acasă nu eram decât eu, Gina și mama ei, care tocmai ne tălmăcea o carte franțuzească.

Nu știu cum mă pomenii singur cu Dumitriu. Fetele și doamna Ivăneanu dispăruseră după un colț de alee. Privii încurcat în jurul meu și-mi fu teamă de prezența aceluia om lângă mine. Era tocmai ce nu doream. În tot restul grădinii era tăcere. Și totuși simțeam că-mi bătea inima puternic la gândul că Gina era în preajma mea. Omul acela era prea mic; în fața fericii mele, puteam să-l ignorez.

Eram fără haină, cu gulerul cămășii desfăcut larg în jurul gâtului. Pieptul mi se înegrise puțin de soare. Nu mai știu despre ce vorbisem până atunci, dar Dumitriu, cum mergea alături de mine, mă apucă ușor de braț. Țin minte că zâmbea. Poate că vorbisem despre mușchii brațelor mele!.. Zâmbii

Tremurând, mă apropiai de el cu pumnii strânși, îl sfredeliu cu privirea, și-i spusei mai calm:

— Nu mă surprinde atitudinea pe care o ai, altfel n'ai fi fost atât de ticălos în tinerețea d-tale. Cine sunt eu?...

— Nu te cunosc, răspunse pe un ton cu care vroia să mă tempereze.

— Adu-ți aminte: acum douăzeci și cinci de ani ai batjocorit o biată lucrătoare, apoi ai vârit-o într'un bordel, tocmai în timpul când era însărcinată. Acolo a dat naștere unui copil, care stă acum în fața dumatăle. Prostituatele au avut mai multă milă de ea și de mine, decât d-ta!

Tăcui. El începu să gângăvească, încurcat. Nu știa ce să mai spună.

— Știu... eu... se poate!.. E atâta vreme, de unde să te recunosc acum... tocmai acum!...

— Minți! — strigai — m'ai recunoscut din prima zi. Din nenorocire îți semăn la figură. Altfel nu era nevoie

să-mi iei acel interogatoriu asupra tatălui meu, în prima zi când ne-am cunoscut.

— Și-acum ce pot face pentru dumneata?

Mă simții jignit de această întrebare.

— Nimic, stimate domn! Am spus mamei mele că te voiu pedepsi oriunde te voiu întâlni, dar din respect pentru părul dumatăle alb, te voiu ocoli...

Intorsei spatele și plecai. Sus, în cameră, plânsei de mila mea. Toate jurămintele mele căzuseră, iubirea Ginei mi le năruise. Mă simțeam pierdut și fără pic de curaj. Rupând tăcerea care era între mine și omul acela, mi se părea că am căpătat un dușman în jurul Ginei. Cât timp nu dădusem cărțile pe față, lucrurile mi se înfățișau mai simple. Dar omul acela, pe care aveam tot dreptul să-l cred veninos, nu va căuta el să mă înfrângă?

În orice caz, simțeam că aveam de dus o luptă grea, pe deoparte împotriva lui, pe de alta, pentru reabilitarea

mea, în vederea căsătoriei cu Gina. Trebuia să fiu un om cinstit, așa cum mă crezuse în prima noapte de dragoste.

În noaptea următoare, când Gina veni din nou în camera mea, îi comunicai că voi pleca la București pentru câțva timp. Îi vorbii. Ședea pe patul meu, liniștită, și asculta pe întunec șaptele mele.

— Fii calmă, — o încurajai, — nu trebuie să te mâhnești. Să ai mereu încredere în mine. Mă voi gândi numai la tine și voi grăbi lucrurile ca să fim cât mai curând unul al altuia. Mă duc ca să desăvârșesc fericirea noastră.

Gina asculta în tăcere. Îi simțeam mâna fierbinte tremurând pe fruntea mea.

— Dragul meu, de ce crezi că-mi este teamă? zise ea, cu glas duios. Oare n'am avut eu totdeauna încredere în tine? Te-am socotit un om demn de dragostea mea și te-am iubit. Mă gândesc numai cum voi putea trăi fără tine, până ce te vei întoarce!

Fericirea mea nu mai cunoștea margini. Imi venea să strig lumii întregi: Fraților!... Voi, cari n'ați iubit niciodată, sau voi, cari n'ați fost iubiți, sunteți cei mai nenorociți oameni!... Voi nu știți ce înseamnă momentul când un înger de față spune cuiva că nu poate trăi fără el. Mai cu seamă unui om cum eram eu. Am căzut la picioarele ei, dar a fost prea puțin, trebuia să-mi scot inima din piept să i-o dau zălog. Cu un astfel de stăpân, inima mea nu putea decât să crească.

Nimănui nu i s'a părut curios a doua zi, la masă, când am comunicat că plec cu trenul de seară.

— Când te întorci? mă întrebară toți.

— Dacă nu vă incomodează vizita mea...

— De loc, de loc, protestară toți, în cor. Te rugăm să vii cât mai curând, vrem să fii aici când vor începe să se coacă strugurii.

Făgăduii că voiu căuta să fiu înapoi.

cât mai curând. Pe urmă mă retrăsei în grădină, pe o bancă, așteptând pe Gina pentru cea din urmă întâlnire înainte de plecare. Ea sosi zâmbind, asigurându-mă că toată familia regretă plecarea mea chiar pentru un scurt timp, cum o anunțasem. Făurirăm planuri mari pentru viitor, aranjând ca în lipsa mea Gina să împărtășească mamei sale, intenția noastră de a ne căsători. Gina era convinsă că nimeni nu s'ar opune, știind că hotărîrea părinților ei a fost totdeauna de a-și lăsa copiii să-și aleagă singuri tovarășii de viață.

CÂND AJUNSEI

ACASĂ, eram de-o veselie fără margini. Mama credea că voiu înebuni văzându-mă atât de exaltat.

— Ce ai? Ce ți-s'a întâmplat?

— Mamă sfântă! Mamă bună!... Sunt fericiț cum nu cred să mai fie altcineva pe lume.

Ii povestii totul.

Ah !... Mama... care la necaz plângea, la fericire plângea!...

— Acum, de ce plângi? o dojenii eu.

— Cum să nu plâng! se tângui dânsa. Ești copilul meu, fericirea ta eu o simt și mai mult. Ești sufletul meu, și nu mă gândesc decât la tine.

Fericire și fericire!

Chemai pe Silvia, și când auzi ves-tea, plânse și ea de fericire...

Despre întâlnirea cu tatăl meu, nu povestii nimic, nici mamei, nici Silviei. Nu voiam să le întunec bucuria. Ne sfătuirăm toți trei cum trebuia să procedăm, ca să nu se afle adevărata mea situație. Vroiam să las o perdea neagră peste tot trecutul meu. La ce bun să-l mai trâmbițez, când era atât de odios? Credeam în uitare, ea avea să scoată la suprafață adevăratul om din mine. Mi se cerea suflet, și-l aveam intact. Când Silvia îmi spusese: «Am mare încredere în tine, tu vei dovedi că ești om!» îi sărutai mâna, recunoscător. Era doar aceea care modelase omenia mea.

Hotărîrăm ca, eu și mama, să plecăm definitiv din bordel. În primul rând trebuia să găsim o locuință în oraș, și după aceea mama să se mute cu mine.

În același timp să-mi găsesc o ocupație onorabilă. Pentru asta însă îmi trebuiau bani.

— Bani sunt, spuse Silvia, eu am zece mii de lei și-ți mai găsesc cu împrumut vreo două.

— Am și eu două mii, spuse mama, rușinată că a rămas mai prejos.

— În cazul ăsta am să-ți fac rost de restul până la cincisprezece mii și cred că cu suma asta o să vă puteți aranja, adăugă Silvia.

De bucurie nici nu puteam scoate o vorbă. Mă așteptam eu la o astfel de surpriză? Erau două mame bune, care se întreceau să-și salveze copilul.

În zilele următoare mă ocupai de cele trebuincioase. De dimineață până seara alergam în stânga și în dreapta. După cinci zile de cercetări găsii o combinație bună cu un angrosist de făină, cu care intrai în tratative pentru o asociație. Urma să depun o sumă de bani, peste câteva zile, ca prim vărșământ.

Atunci sosi și prima scrisoare de la Gina. Intre altele îmi reda exact convorbirea avută cu mama sa. Doamna Ivăneanu era de acord. Ca încheiere spunea:

«...Urmează ca mama să vorbească cu tata și să-i ceară consimțământul. Dacă tata ar fi acasă și dacă nu aș ști că ești nerăbdător, ți-aș da în această scrisoare rezultatul definitiv, amânând-o până diseară. Mulțumește-te cu atât, și ai răbdare până mâine. Despre Paul, nici nu-ți mai vorbesc: el era nebun de bucurie când a aflat că veți fi nedespărțiți toată viața. A ta, pe vecie,

GINA»

Aceasta era prima scrisoare a Ginei pe care o citeam de față cu mama și Silvia.

— Draga mea, zise Silvia către mama, ar trebui să vă mutați numaidecât.

— Nici vorbă, aprobai eu; cum stăm cu aranjatul casei?

— E gata, mâine te poți duce.

Mă apucaii să scriu Ginei și totodată îi comunicai și noua mea adresă.

De-atunci eram în așteptarea scrisorii următoare prin care să fiu anunțat de hotărîrea domnului Ivăneanu. Gina îmi comunicase că nu va întârzia mai mult de o zi, dar cu toate astea nici după două zile nu primii nimic. In a treia zi veni poșta, dar nu-mi aduse decât o invitație la deschiderea unui cabaret nou, din oraș, invitație pe care o asvârlii, enervat.

«Ce înseamnă această întârziere? mă întrebam. Să fi refuzat domnul Ivăneanu? Nu se poate!» De-odată mă cutremură un gând: Nu cumva vine Paul personal?

S'ar fi aflat tot adevărul, mi-aș fi văzut toate visurile spulberate. Ar fi fost o nenorocire care m'ar fi distrus într'o clipă, — o lovitură egală cu moartea.

Obsedat de aceste gânduri, mă repezii la poștă să dau o telegramă urgentă. Voiam să le comunic încăodată noua mea adresă. Dar cum să justific faptul că le telegrafiez?

Ah, da ! Găsii: «Ce mai faceți ?»

Nu era un motiv plausibil, dar n'a-veam altul la îndemână.

De două nopți dormeam în casa nouă. Pusesem la ușă o cutie de scrisori, pe care scrisesem cu litere mari numele meu. Aveam două uși la intrare, pe amândouă bătusem câte o cartă de vizită. În nerăbdarea mea, socoteam că toate acestea aveau să grăbească răspunsul pe care-l așteptam dela Gina. În două nopți nu dormisem nici două ceasuri. Așteptam ziua și noaptea și tresăream la cel mai mic șgomot.

În sfârșit, a patra zi văzui intrând pe poartă factorul poștal. Deschisei fereastră, pentru că ușa ar fi fost prea departe. Credeam că visez, când văzui pe plic scrisul Ginei. Oftai ușurat: muiașem inima lui Dumnezeu ?...

«Dragul meu, — scria Gina — îți scriu târziu, fiindcă cu greu am putut să mă încredințez că sunt trează și că nu visez. Inchipuiește-ți calomnie : Alaltăseară, când mama a întrebat pe tata dacă consimte la căsătoria mea cu

tine, el a răspuns, în toată bunătatea lui: «da». Ah, ce bucurie aveam! A doua zi de dimineață, pe când eram în sufragerie, cu toții, și-ți scriam, a venit d. Dumitriu. Tata nu s'a putut abține să nu-i comunice noutatea. D-l Dumitriu l-a luat atunci pe tata deoparte și i-a vorbit ceva, care l-a îngrozit pe tata. L-am auzit pronunțând de câteva ori cuvântul «bastard». Apoi a mai spus că ești fiul unei femei... ah, dragul meu, mi-e rușine să pronunț cuvântul... Mă îngrozesc....».

Cine-și poate închipui efectul acestei vești?... Citind, mă cuprinse amețeala. Vârtejuri de nebunie îmi stăpâneau creierul. Scrisoarea îmi căzu din mână, înainte de a fi sfârșit s'o citesc. Dacă continuam s'o citesc, înnebuneam de-a binelea. Căzui pe pat, gemând ca un animal înjunghiat, și timp de două ceasuri nu mă putui desmetici. Ce am făcut în tot acest răstimp, nu știu. Când mă mai liniștii, mă ridicai și încercai să umblu prin cameră. Eram ca nebun. Vroiam să fac ceva, dar nu știam ce. Eram indignat și nu știam pe cine să-mi vărs ura: pe Gina, pe d. Dumitriu, pe mama care nu mă stârpise pe mine...

Fui apucat de un hohot de răs nebunesc.

— Nu, nu se poate! urlai aproape.
«Hotărît, canalia care e tatăl meu...
bestia aceasta... îl voi uicide!

Se sfârşise... dacă pe mama n'o răsbunasesm, fiindcă dragostea Ginei mă adormise, acum când o pierd şi pe ea trebuie să mă răsbun pe mine... Ah, ticălosul!... Scosei revolverul; opt gloanţe: cinci pentru el, trei pentru mine. Am pierdut tot, ducă-se dracului şi viaţa mea! Mama!?... Să-şi ispăsească singură păcatul că nu m'a ucis încă de când eram în pântelecele ei!...

În clipa aceea o uram. Nu iubeam decât pe Gina, de dragul căreia mi-aş fi sacrificat viaţa. Atât puteam să-i ofer pentru jertfa ei.

Hotărît în cele ce aveam de făcut, ridicai scrisoarea de jos şi continuai s'o citesc. Eram calmat.

Ah! ce ticălos fusesem! Cum de am putut sta două ore, fără a sfârşi scrisoarea aceea? Am făcut jurămintele de pri-

sos, luasem hotărîri absurde, dar nu știam că pe deasupra visurilor mele plana mâna fatalității. Batjocura fatalității!

«Te rog — îmi scria mai departe Gina — comunică-mi ce ai de spus despre acest om, spulberă cu un minut mai devreme această calomnie ordinară. Infruntă mârșăvia aceluia care caută să te insulte și pe care, de sigur, numai gelozia fiecei sale l-a îndemnat să săvârșească nelegiuirea de a arunca asupra ta cuvinte atât de grele.

Redă liniștea iubitei tale, care acum, mai mult ca oricând, are nevoie de ea, acum când în mine, simt că palpită pentru prima oară, fructul dragostei noastre. Pentru fericirea celui ce va veni, te rog. Plâng,

Gina»

Ha! ha! ha!... Auziți, răutate dumnezeiască!... Blestem de la nouă neamuri!... Soartă nenorocită!... Scârbă!... Cum nu te stingi, tu soare, de atâta păcat ce-l luminezi? Cum de nu se crapă pământul de povara relelor omenеști? De ce omul e mai tare ca fierul la loviturile soartei și mai rău decât fiarele codrilor?

Eu, bastardul, aveam să fiu tatăl copilului ce urma să vină! Ah, mamă, mamă, pentru prima oară te judec pentru greșeala ta; și plâng, mamă, ca un om căruia nu-i mai sunt de folos nici mâinile, nici ochii, nici gura, nici mintea. Ia-le înapoi pe toate, lasă din mine numai amintirea că am fost, ca să colind întreg pământul, să răzbun suferinzii, să te răzbun pe tine și pe mine... mamă!

Svârlii revolverul, — canalia îmi scăpa și de data asta. Un copil care suna un clopoțel de argint, de-acolo, dintr'o lume nevăzută, acel copil îmi ordona: Trăiește!... Nu muri, mai ai încă de suferit, nemernicule!

Cu tot sbuciumul ce-l simțisem cu o clipă înainte, vestea cu copilul mă mișcase; începui să cuget la el. Voiu avea un copil!... Il vedeam în fața mea, micuț, apoi mai mare, și mai mare, mare de tot, colos, de proporții incomensurabile... Mă temeam pentru el, pentru viața lui și mai ales pentru viața lui civilă. Copil din tată necunoscut!... Eu, copilul din tată necunoscut, bastardul, cum mi se spunea, eu să fiu sortit să creez copii cu tată necunoscut!... Eu,

care sufeream pentru asta, și nu găseam încredere nici în inima canaliei care mă zămislise?...

Deci, eram sortit să sufăr și destinul își râdea de mine.

— Mă ține norocul legat de soarta aceasta? ziceam. — Ei bine... fie!... Îi voi scrie Ginei adevărul.

Mă supuneam, dar scuipam în față destinul. Și-i scrisei :

«Dacă soarta a făcut să ne întâlnim, nu știu de ce ne desparte!... Cele spuse de d. Dumitriu, sunt adevărate. Dar omul acela a uitat să spună un lucru pe care, deși doresc să-l știu, îmi vine greu să-l spun, cu toate că tăcerea mă doare. Astfel ai afla că nu este numai un mizerabil, ci chiar un om bestial. Eu sunt un om cu sufletul curat. Dacă omul cu sufletul negru dorește răul meu, fiel... Primesc. Aș face orice, dar nu pot să desmint cele spuse de el... Nu pot!... Rămân cum sunt, iar el, prin ce-a făcut, își dublează ticăloșia. Pentru fericirea celui care va veni, iartă-mă!.. Încrednițește-mă cu un răspuns...»

Rămăsei în stradă, desnădăjduit. Acasă nu aveam curajul să mă duc, de teama revolverului. Atunci lăsa picioarele în voie, să mă poarte unde voiau. N'aveam nicio țintă. Târziu de tot mă pomenii pe peronul gării de Nord. Lumea forfotea, ca de obicei. Intrebai pe un hamal încotro pornea trenul de pe prima linie.

Era tocmai trenul care mergea spre orașul din apropierea satului unde locuia Gina. Electrizat, sării într'ânsul și mă așezai în primul vagon, tocmai în clipa când convoiul se punea în mișcare. Nu știam sigur ce voiu face, dar simțeam nevoia de a fi pe drum, să nu stau pe loc. Pentrucă nu aveam bilet, am plătit amendă sub privirile curioase ale celorlalți călători. Nu schimbai cu nimeni o vorbă tot drumul. În gara de destinație, dacă un călător nu mă făcea atent, rămâneam mai departe în tren.

Străin, ca un sălbatec, colindai orașelul acela, fără niciun rost. Eram flămând și obosit. Ieșii pe câmp, târînd picioarele ca un bețiv și ținui șoseaua drept, fără a mă mai întreba unde vreau

să merg. Orice întrebare mi-aş fi pus, era de prisos — eram cu totul sclavul picioarelor mele ; numai acolo unde ele se vor opri, va trebui să ştiu ce aveam de făcut. Până atunci, toată noaptea mersei fără încetare.

Se lumina de ziuă când mă lăsaî odihnei pe o piatră kilometrică, din dosul conacului familiei Ivăneanu. De departe, un câine mă lătra strident. Cred că aparenţa mea era feroasă. Simţeam cu degetele oasele craniului meu supt de amărăciune ; îmi simţeam ochii intraţi în orbite, şi-mi simţeam gura însetată. Numai inima nu mi-o mai simţeam în piept. Era atât de coplesită de durere, că aproape îşi încetase bătăile. Se resemnase. Avea oare de ce să mai tresară, emoţionată?

La o oră când ştiam că toţi din conac se sculară, intrai pe poartă. Mi-era mîntea ceva mai limpede şi făcui sforţări să iau o ţinută corectă. Vroiam să chem un servitor pe care să-l trimit să mă anunţe, când observai că întreaga familie Ivăneanu era în grădină, într'un chioşc. Mă zăriseră, căci se sculară în picioare când eu intram pe porţiţă. Gina

coborî cele câteva trepte ale chioșcului și se așază pe o bancă ceva mai departe. Când mă apropiai, salutai, intimidat și mai mult de privirea lor rece. Nu-mi răspunse nimeni. Câteva clipe rămăsei pierdut. Nu știam ce trebuia să mai fac. Ca să nu se observe lacrimile ce mi se iviseră în ochi, mă repezii la Gina, și, fără a mă apleca, îi zisei emoționat:

— Iartă-mă!...

Era cu scrisoarea mea în mână, o citise probabil părinților și fratelui ei.

— Iartă-mă! repetai.

Gina, liniștită, îmi întinse scrisoarea.

— Du-te! Rămâi cum ești, nu te pot ierta...

Apoi se ridică și porni spre fundul grădinii. Atunci înțelesei tot: eram respins cu desăvârșire. Ce mult ar fi însemnat pentru mine, în clipa aceea, revolverul!

Mă întorsei cu aceeași pași nesiguri, schițai salutul de rigoare către familia Ivă-

neanu și, închizând poarta, mai privii o clipă înapoi. Simțeam că regretul mă săgeta prin tot trupul. În drum mă oprii câteva minute în loc, ca un om dezorientat care nu știe pe ce cale să-și îndrepte pașii.

Noaptea târziu mă găsii din nou în camera mea.

«Rămâi cum ești, nu te pot ierta!»

Atât răspunsese Gina aceluia fără de care nu putuse trăi nici două zile, cu o săptămână mai înainte.

Deci... resemnare, nemernicule!... Tu, care te-ai gândit să nu rămâi cine ai fost, resemnează-te!... Aruncă revolverul dobitocule!... Așa, bagă-l într'un fund de sertar! Și-acum... uită tot și reia-ți viața!

Rămăsei în casă și în ziua următoare, nu ieșii nici măcar pentru a mânca ceva. Mama, văzând că nu dau niciun semn de viață, veni să vadă dacă n'am plecat, fără a o anunța. Se așeză pe pat, neștiind ce să creadă că mă mai aflu acolo.

— Nu vrei să-mi spui ce ai pe suflet de suferi atât? mă întrebă dânsa.

— Lasă-mă, mamă!.. Pentru ce să mai suferi și tu?

— Dar sufăr mai mult bănuind nenorocirea ta.

— Ah, mamă... nu cred să fi cunoscut o suferință atât de mare ca a mea! Lasă-mă aci, singur, și fii încrezătoare în copilul tău, ca și până acum. N'am să te fac să suferi, dar te rog să nu mă oprești de la nimic. Gândește-te că mintea mi-e întreagă, iar tot ce voi face de azi încolo, va fi ceea ce se cuvine să fac.

— Dar ce ai de gând să faci?

— Nimic alta, decât să rămân «cine sunt»!

De-atunci, între mine și mama nu mai veni vorba despre proiectul meu de căsătorie.

Ce mai aveam de făcut?
Soarta îmi ordonase, necruță-

toare: Inapoi!... Inapoi, bastardule, fiu de târfă, respectă-ți stigmatul!

Invins de soarta care mă înglobase definitiv în rândul celor năpăstuiți, am cedat. Simțeam cum fiecare fibră din corpul meu cedează. O singură dorință mai avem: răzbunarea împotriva tatălui meu. Dar cum? Să-lucid, cel mai ușor lucru. Dar nu se anunța, dincolo de orice pasiune a mea, sosirea pe lume a unui copil nevinovat... nenorocit ca și mine; un suflețel care sosea, ca să fie luat în primire de ticăloșia legilor omenești? Pentru el trebuia să trăiesc. Era copilul meu, nu avea să mi-l recunoască societatea, dar aveam să-l recunosc eu. Și oricât de rușinoasă ar fi fost recunoașterea mea, avea să fie mai bună decât înfierarea lumii: bastard!

Până atunci, aveam de respectat stigmatul. Voiu căta, gândeam eu, să-l îmbrac strălucitor în fire de aur. Eram robul ferecat, care avea o singură dorință: să-și vadă lanțurile aurite. Mi se vor părea mai puțin grele. Aveam de gând să-mi rafinez categoria profesională. Societatea avea nevoie de mine, dacă mă refuza, altfel de cum eram. Eu, trecut

în altă lume, categoria mea socială ar fi pierdut un element de valoare. Eram tot atât de necesar societății, ca și un maestru de balet care perfecționează baletistele vaporeose. Eu trebuia să înfrânez sau să cizelez viciile femeilor predispuse desfrâului și să le îndrept pornirile spre piața de desfacere. Selecționam prostituatele și le repartizam pe calități.

Până atunci făcusem aceasta din cauza unei fatalități oarbe și a ignoranței. Mă hotărâii să încep cu toată pasiunea tocmai pentru că Gina îmi ordonase: «Rămâi cum ești!» Astfel, mă apucau serios de lucru. Căutai să-mi refac prezența de spirit care era cam jalnică. Inchisei inima într'un cerc de fier: ticăloșia. Eram hotărît să fiu nemernic, dacă nu născut, dar creat, după propria-mi fantezie. Și reușii, căci aveam talent la orice. Eram un actor adaptabil oricărui rol. Dacă mi s'ar fi cerut să fiu popă, aș fi fost un popă ideal. Am gândit cinstit totdeauna, ca și atunci.

Prima mea ieșire în «lume» avu loc cu prilejul participării la inaugurarea unui nou cabaret, unde fusesem invi-

tat, dimpreună cu patronul bordelului. Cabaretul acela era tot un fel de bordel, cu deosebirea că acolo femeile se numeau «artiste», iar clienții puteau să vie cu femeile cinstite spre a le perverti. Pentru femei, cabaretul era primul pas în prostituție, după cum hotelul era al doilea, trotoarul, al treilea și pe urmă bordelul, adică mormântul.

Ținându-se seamă de vechimea casei noastre, la inaugurare ni se oferiră locuri de frunte. Oficial sau nu, erau de față și câțiva reprezentanți ai autorităților. Oficial cu adevărat, era preotul. Acesta făcu o slujbă frumoasă și se rugă Domnului pentru prosperitate, răspândind prin toate camerele apă sfințită și miros de tămâie.

De când intrasem acolo, patronul cabaretului mă trata cu atenție deosebită. Înțelesesi că era doritor de a sta de vorbă cu mine. Intre timp «neea» îmi șoptise ceva. Așteptam o propunere avantajoasă. Ea nu întârziă să vie din partea patronului.

— Am nevoie de un director și dumneata ai fi tocmai bun, ce zici?

— Nu e o idee rea, adăugă patronul bordelului, care mă privea plin de înțeleles.

Nu aveam nici eu nimic împotrivă, deși mă prefăcui că refuz.

— Nu pot, ar însemna să fiu tot timpul ocupat.

— De fel, stăruî negustorul — tocmai că te vei bucura de toată libertatea. Numai așa vei fi de folos aici, având toată libertatea.

Înțelegeam ce vroia: să mă numesc «director», dar să fiu «peștele» localului. Primii, după sfatul tovarășului meu, să intru și cu un capital în combinație.

Viitorul îmi surâdea, deci. De-atunci veneam în fiecare zi la local și ocupațiunea mea era să instruiesc «artistele» și să le servesc clienților cu bani mulți, dispuși să facă sacrificii pentru cucerirea lor. Veniturile noastre erau scoase din consumațiile enorme ce se făceau prin îndemnul «artistelor». Deci, femeile trebuiau să-și dea silința să încurce la chef pe cei mai intransigenți clienți.

Pentru aceasta, întrebuițam arta mea. Unele dintre «artiste» aveau amanți sau bărbați cari se opuneau, dar pentru aceea aveam poliția la dispoziție. Fiecare «bărbat» avea câte o pată pe conștiință, așa că în cele din urmă se mulțumeau și ei cu ce le mai rămânea. De altfel nu ne privea ce face femeia în zorii zilei, când pleca clientul; atunci serviciul ei era terminat, de multe ori și banii clienților la fel.

Pe urmă trebuia să mă ocup cu preschimbarea acelor femei, pentru ca să fie totdeauna elemente noi. Atunci le căutam pe la alte localuri, ademenindu-le cu făgăduieli.

Când unele se vedeau lipsite de perspective, se sfârșeau, uitate, prin hoteluri dubioase.

Așa trecură primele șase luni. Alungai din mintea mea orice amintire. Trăiam numai clipele acelor zile, nu știam nici cine am fost, nici cine aveam să fiu. Mă dedicasem procupărilor zilnice, cu atâta perseverență, încât parcă din activitatea mea rezulta fericirea pe care o dorisem douăzeci și cinci de ani.

Dar, în afară de perseverență, nu mai aveam nimic, sufletul mi-l simțeam atins, ba chiar și pe figura mea observam uneori în oglindă un aer de mort. Zâmbeam fals, totul la mine era o mască, dedesubtul căruia mă găseam trist, decepționat și învins. Trăiam, pentru ca să trăiesc, fără nicio credință. O singură poruncă aveam: «Rămâi cum ești!» În cadrul acestor vorbe, intra imperiosul: «Trăiește, nemernicule!»

Dimineța când mă sculam, primul meu gând era: Copilul! Aveam o murtă gravă, ca și când el ar fi fost lângă mine și mă temeam să nu-l trezesc din somn.

Acest gând îmi stimula existența cu fiorul unei zecimi de clipă. Și era în-deajuns pentru silnicia mea.

Țineam mai departe locuința pe care o aveam în oraș, pentrucă-mi era de mare folos. Pe acolo treceau toate femeile pe care le «formam» în interesul localului. Niciodată o femeie nu a rămas două zile la mine și erau atât de multe, încât, după o lună de zile, nu le mai recunoșteam. Afară, reputația

mea creștea odată cu a cabaretului. Ca să uit tot, îmi dedicam fiecare clipă serviciului meu. Dimineața, la ora cinci, veneam acasă, unde dormeam până la ora prânzului. Mâncam o oră și îmi reluam activitatea. După amiază era timpul când trebuia să caut femei noi. Colindam străzile din centru, cinematografele, școlile de dans, grădinițele publice sau muzeele. Rostul meu era să procur noctambulilor femei frumoase și mereu noi. Această atribuție mi-o hărăzise soarta și lucram cu îndemănare. Mi se ordonase să rămân cum eram. Am rămas. Nu vreau să-mi scuz nemernicia, dar eram devotat acelui ordin. Vocea Ginei a fost vocea legilor, a societății întregi. De aceea eram sincer și n'am căutat a fi printre cei din urmă. Experiența ce o aveam era pentru mine de mare valoare. Mă născusem și crescusem între acele femei, al căror organizator eram. La paisprezece ani condusesem câteva femei care mă considerau idolul lor, fără să mai vorbesc de Tina care mă consacrase ca amant când aveam abia doisprezece ani. Deci, era firesc să fiu renumit. Veneau bărbați din lumea bună, cari apelau la concursul meu când întâm-

pinau dificultăți în dragoste. Căci eu cunoșteam toate subtilitățile sufletului femeiesc. Toți știau că eu le puteam procura orice femeie. Dar cu o condiție: să fiu plătit bine, pentru că altă satisfacție nu mai aveam. Nu luam bani pentru că vroiam să-i strâng; îi aruncam cu aceeași ușurință cu care-i câștigam. Au fost mulți, foarte mulți oameni nevoiași, cari au primit ajutorul meu anonim. Personal, nu simțeam nicio satisfacție, nici remușcări pentru opera mea. Nu vreau să spun că mă lăsa rece o femeie frumoasă, dar nici prea mult n'o doream. Țineam să fac rău oamenilor cari îmi sângeraseră inima, sfidându-mă. Niciodată nu procuram cuiva vreo femeie din lumea de jos; pentru acelea purtam numai respect și deseori le preveneam. Pe urmă, «lumea bună», pe care o serveam eu, dorea femei superioare, emancipate. Femeile proletare erau stângace și prea morale, nu visau decât cununii religioase, copii mulți și o viață, dacă s'ar fi putut, tihnită, pe când cele de «sus», erau totdeauna predispuse la viciu.

Intr'o seară veni în local un grup de

cinci persoane — trei domni și două doamne. Intre ei, un funcționar superior dela o instituție de stat, cu soția, o femeie de o frumusețe răpitoare.

Rămăsesem cu privirea ațintită spre ea tocmai când un client cunoscut, care era lângă mine, îmi șopti:

— Frumoasă femeie, — nu? Cum îți place?

Acest client, un om foarte bogat, avea ca scop unic al existenței sale: femeile. Pentru o femeie frumoasă nu se uita la bani. În tinerețe și le cucerea singur, acum avea nevoie de ajutorul meu.

Căută să mă iscodească:

— Ce ai de spus?

— Nimic, o cunoști?...

— E soția celui care șade alături de dânsa.

— Și-acum, ce dorești?

— Ce se poate dori dela o femeie frumoasă?

Înțelesei.

— Poți să-mi dai adresa ei?

— Cum să nu!

Resemnat, fără nicio inflexiune în voce, adăugai:

— Poimâine la ora patru, ești invitatul meu; vom fi toți trei.

El sări, scandalizat:

— Ești nebun! Femeia aceasta își respectă soțul!

— N'are nicio importanță. Cred că nu-i vei cere să-și părăsească bărbatul pentru d-ta?

— De loc.

Era într'o Marți. Joi, la ora trei, d-na X suna la ușa mea. Așa convenisem.

Nu vreau să țin aici un curs de felul cum se cuceresc femeile ușoare, deci nu voi spune cum am procedat. În privința cazului expus mai sus, aveam o constatare făcută din experiență: femeia care consimte să meargă într'un

local de noapte, chiar însoțită de bărbatul ei, e predispusă, subconștient, la orice.

Intocmai cum dela sărut până la pat, nu-i decât un pas, pentru ea tot atâta este dela cabaret până la hotel.

D-na X își respecta bărbatul, într'adevăr, dar teatral, numai pe scenă: între culise își lua libertatea de a face ce vroia. Astfel că eu nu-i vorbii numai de dragoste, ci și de frumusețea ei, de gustul cu care își alege toaletele pe care cu adevărat le prețuia, precum prețuia cățelușii frumoși pe cari îi avea în jurul ei și la cari ținea mai mult decât la bărbat. Li promisei să-i fac cadou un câine de rasă, și ea îmi făgădui, la rândul ei, că va veni la mine acasă să-l vadă.

Când sosi, era ora trei fix; la patru domnul cu pricina bătu la ușa mea, dar așteptă cam mult până ce-l primii.

CAPITOLUL AL OPTULEA

RECUSERĂ OPT LUNI dela plecarea

mea din mijlocul familiei Ivăneanu, timp în care nu avusei niciun prilej să aflu ceva de-acolo. Nici nu căutasem, pentru că sufletul mi-eră închis ca într'o carapace de oțel, prin care nu putea străbate niciun fior. Rareori, când mi-aduceam aminte, credeam că totul a fost un vis, un coșmar, care-mi sdruncinase nervii. Uneori, chiar dacă Gina ar fi apărut în fața mea, sufletul nu mi s'ar fi trezit. O uram, pentru că ea mă crease, dându-mi puțința să mă avânt spre piscuri necunoscute, dar tot prin ea alunecasem pe un povârniș de unde nu speram să mă mai ridic vreodată. Căci nemernicia mea, era o pan-

tă pe care alunecasem tot mai jos, mai vertiginos, până acolo unde începeam să simt scârbă și dispreț față de mine însumi.

Iar ura împotriva tatălui meu devenea tot mai înverșunată. Era singurul om pe care doream să-l văd, să-i învenez sufletul, să-l fac să turbeze, sau să-l văd chinându-se, distrus, la picioarele mele.

Nădăjduiam să-l văd. O speranță îndelungată se realizează pe negândite: nu credeam în minuni și nu mă rugam Dumnezeuirii ca să-mi ajute. Plan de luptă nu-mi făurisem, așteptam ca fatalitatea să-mi ofere o ocazie. Și aceasta veni.

Ședeam liniștit în camera mea, într-o zi, cam spre ora prânzului. Mă gândeam aiurea, fără nicio țintă. Deodată auzii ciocănituri în ușă. Servitoarea apărui, cu un zâmbet pe buze, după care înțelesei că mă caută o femeie.

— Unde este?

— Afară.

— Spune-i să intre, ce mai aștepți?

În clipa următoare intră pe ușă o tânără, pe care la prima vedere n'am recunoscut-o. Cine să fie? Cunoscusem prea multe femei, de aceea ezitai să-i pronunț imediat numele.

— Nu mă mai cunoști?—întrebă ea.

Stam cu gura căscată, căci numele ei îmi înghețase între fălci.

— Mara!...

— Chiar eu!... În sfârșit, am putut să-ți aflu adresa.

Mă apucă subit un hohot de râs, nervos, pe care cu greu îl putui stăpâni.

— Ce ai? Pentru ce râzi?

— Nu, dragă, nu te supăra, râd de bucuria ce mi-o procură vizita ta!

— Adevărat?

— De sigur! Te-am așteptat

luni de zile, aveam convingerea că nu m'ai uitat...

Mă lăsaî pe un scaun, cu capul în palme. Simţeam că nu voiu mai putea scoate o vorbă dacă nu-mi puneam rânduială în gânduri. Apariţia Marei îmi sdruncinase mintea.

«Voiu lovi fără cruţare» gândeam, «mi-a căzut puiul duşmanului în palmă, pe neaşteptate».

Era prima dată când mă hotăram să lucrez fără şovăială. Eram sigur de succes. Mă ridicai, hotărît.

— Iartă-mă, Mara, sosirea ta mă bucură peste măsură de mult! îi zisei, prefăcându-mă.

Ea, mulţumită de complimentul meu, triumfa. După vreo oră de discuţie, era incredinţată că o aşteptasem, cu toată dragostea. Nu ştia ce să ia mai întâi, din câte îi ofeream. Şezurăm la masă şi serbarăm cum se cuvenea sosirea ei. Despre cei de-acasă nu-mi pomeni nicio vorbă la început, dar mai târziu, între două cântece, ea mă între-

bă, ne mai putând să-și stăpânească curiozitatea:

— Ascultă, te mai gândești la Gina?

Fiindcă nu-i răspunsei imediat, trase un fum de țigaretă, pe care mi-l suflă în față.

— Vorbește, de ce taci? Te mai gândești la Gina?

— Nu! îi răspunsei, întorcându-i fumul.

— Dar dacă ți-aș spune o veste gravă despre ea, te-ar mâhni?

— In afară de vestea că a murit, alta nu...

— S'a măritat.

— Nu mai spune! Cu cine?

— S'a măritat imediat, la o lună după plecarea ta, cu un papă-lapte, care de sigur va înghiți copilul care e pe drum, copilul tău...

Mă prefăcui foarte surprins.

— Glumești?! Ce copil? Eu nu știu nimic!...

— Nu te mai preface, că doar nu era să-l ia Gina pe ăla, așa... de florile mă-rului, dacă n'ar fi avut ceva cu tine... Treaba voastră, eu nu țin să-mi faci destăinuiri senzaționale. Eu te iubesc, înțelege-mă! De aceea am venit.

Când conversația ajunsese aci, Mara era la al patrulea pahar cu vin. Vestea pe care mi-o adusese, mă înveselise mai mult. Pierdusem definitiv pe Gina, dar copilul meu va avea un tată oficial. Mi se ridică o piatră de pe suflet. «Un tată oficial!... Asta face mult», îmi spusei.

Veselia mea antrenă tot mai mult pe Mara, care-și lua din ce în ce mai multă libertate la vorbă.

— De unde ai aflat adresa mea?

— O! dacă ai ști câte trucuri am întrebuințat ca s'o pot smulge dela Gina!... Dar, însfârșit, am aflat-o, și acum sunt aci; ce facem?...

— Ce vrei tu.

— Mă iubești?

— Da, te iubesc.

— Ia seama, atunci m'ai refuzat, asta n'am să ți-o iert niciodată!

Continuarăm petrecerea, din ce în ce mai bine dispuși. Imi povesti cum a venit la o rudă din București, dar mai întâi a trecut pe la mine, unde dorea să rămână fără a mai înștiința pe cineva.

Și rămase la mine. Era tot ce putea fi mai nimerit, pentru răzbunarea ce-mi clocotea în piept. Mara nu mă tenta cu nimic, feminitatea ei era pentru mine fără importanță. Nu o doream, dar nu pentru că ar fi fost ticălos faptul să doresc pe sora mea; dimpotrivă, aveam gânduri mai ticăloase, vroiam să mă răsbun; vroiam să fac din ea, tocmai ce făcuse tata din mama mea. Știu bine că eram perfect lucid, deși îndrăzneala, voința pe care o aveam ar fi putut fi o dovadă că mintea mea depășise normalul. Disprețul oamenilor pentru situația mea, de care eu nu eram cu nimic vinovat, mă nău-

eise și mă înrăise. Aș fi lovit în oricine bănuiam că mă sfidează pentru că sunt fiul mamei mele.

Din prima seară am dus-o la cabaret și am căutat să-i împlânt viciul. N'a fost tocmai greu. O fată care primește cu ușurință să rămână la un bărbat, n'are nevoie de multă îndrumare. În zori am adus-o acasă, complet amețită. Puteam s'o cedez din noaptea aceea cuiva, dar n'am vrut asta. Dacă mi-ar fi înțeles scopul, în ziua următoare ar fi plecat. Vroiam să se vicieze de bunăvoie, lucru de care eram foarte sigur.

După trei zile era tot mai nedumerită de distanța la care o țineam. Veneam acasă, și cum totdeauna aranjam să fie complet amețită, o duceam la pat și acolo o lăsam până a doua zi la prânz. Eu mă sculam înaintea ei și plecam, reîntorcându-mă cu câte un prieten cu care luam masa și plecam apoi împreună în oraș. Atitudinea mea o contraria. În același timp îi juram dragoste și o lăsam să înțeleagă că sunt prea sărac pentru a întreține o amantă ca ea.

Aveam două motive puternice să mă răzbun pe ea, viciând-o: făcea parte din lumea care mă reprobă și, apoi, era fiica omului acela. Nu mă gândeam că o nenorocesc. Predispusă să se prostitueze era ea și fără ajutorul meu. Dacă aș fi întrebat-o câți amanți a avut, dela primul, care a fost un grăjdar, ar fi trebuit să se gândească mult, pentru ca să-mi poată spune numărul exact.

Dorea bărbatul, mai mult decât pâinea. Cu temperamentul ei nu putea rămâne niciodată soția credincioasă a unui singur bărbat, chiar dacă aș fi fost eu acela. M'am convins curând, poate mai curând decât mă așteptam.

Am lucrat cu răutate, știi bine. Atâta răutate, nu credeam să posed vreodată. Locuind în casa mea, trecând drept amanta mea, Mara trebuia să se resemneze la mine. Dar eu nu eram acela pe care-l dorise. Trecuse o săptămână și eu rămăsesem amantul ei, numai în fața lumii. Se simțea foarte nenorocită. Intr'o zi am lăsat-o acasă cu un prieten al meu. Ceea ce presimțeam eu, se realizează — deveni amanta lui. Crezând că

eu nu știu, continuară mai departe întâlnirile, întâlniri aranjate de mine. Apoi înlocui pe acela cu altul. Pe urmă cu altul. Seara, la local, o lăsam singură într'o cameră separată, unde-și primea prietenii.

Întâi mă făcui că nu știu nimic, pe urmă i-am dat să înțeleagă că nu sunt de fel supărat și de multe ori plecam de-acasă, când i-se anunța vreun prieten. Aprobam, cu o singură condiție: să primească bani. Banii erau un motiv prielnic, mai mult pentru Mara, fiindcă la adăpostul acestei scuze își permitea orice aventură. Eu n'am văzut niciun ban «produs» de ea.

Când, într'o noapte, o văzui complect goală, dansând pe o masă din local, mi-am dat seama că e pe drumul cel bun. Calea spre bordel îi era deschisă. Din clipa aceea precipitai lucrurile și începui să-i vorbesc de situația mea materială proastă. Li făcui cunoscut că am nevoie de o sumă de bani. Salvarea nu era decât dânsa. O lăasai să chibzuiască în ce fel ar putea realiza acei bani. Pe de altă parte, aranjai cu tovarășii mei să simuleze că poliția

o caută pretutindeni; în felul acesta, vroiam s'o conving că nu mai poate merge la local.

Intr'una din zile venii acasă vesel și o anunțai că am găsit un mijloc foarte simplu de procurat banii necesari.

— Numai prin tine se poate face, Mara, îi zisei.

— Bun, ce trebuie să fac ?

— Făgăduiește-mi că n'ai să mă refuzi !

— Îți jur, cere-mi orice !

— Să stai două săptămâni într'o casă particulară.

— Primesc. Când mergem ?

— Astăseară.

Alergai la bordel și rugai pe Silvia să aranjeze o cameră în fundul curții, pentru o fată care nu vroia să intre în «salon». Nu-i spusei cine era; sistemul acesta se practica adesea la bordel.

Seara o dusei pe Mara acolo și după trei zile era complet familiarizată cu bordelul.

Trecură două săptămâni și apoi scrisei scumpului meu tată, lui «papa», cum îl numea Mara. Eram dornic să văd cum va reacționa în fața acestei nenorociri. Dar se vede că nu prea crezu cele ce îi scrisesem eu, căci trecu o săptămână și nu primii nicio știre. Îi scrisesem doar direct. Teamă nu-mi era, pentrucă Silvia scosese Marei un carnet roșu și-i luase declarația că de bună voie consimte să profeseze în bordel.

După alte câteva zile, Silvia mă anunță că cineva s'a interesat dacă se află în lupanar o fată cu numele de Mara. După semnalmente, nu era tatăl ei. A doua zi s'a prezentat un polițist care ceru ca Mara să-l însoțească la comisariat. Înțelesei că domnul Dumitriu nu vroia să se prezinte personal. Dar asta nu-mi convenea mie. Cu douăzeci și șase de ani în urmă nu i-a fost rușine să meargă cu mama mea în același bordel, nu ca s'o scoată, ci ca s'o nenorocească !... Și pentru aceasta nu vro-

iam nici eu s'o liberez pe Mara așa de ușor. Făcui tot ce-mi stătu în putință și-l înfruntau. Vroiam să-l văd o clipă în aceeași mocirlă în care eu trăisem douăzeci de ani. Eu, care eram ca și Mara, copilul lui !... Să-și vadă și el copilul cum se supune mârșăviilor, așa cum văzusem și eu pe mama mea. Mara era oarecum sora mea; și el era tatăl meu, tată bun; dar nu mă durea acest gând, nu vroiam să-i înțeleg durerea. Devenisem nesimțitor. Și de ce nu? Un câine depărtat de ai lui, nu-și sfâșie propriul său frate?... Pe mine hula stigmatului mă abrutizase. În momentele acelea eram o fiară sălbatică, nu un om. Câtă nemernicie zăcea în mine! Era un viciu moștenit dela tatăl meu, poate.

Și iată că el își anunță sosirea.

Când l-am văzut intrând pe ușa salonului, nu mai avea nimic din trufia ticălosului, cu care mă sfidase la ultima întâlnire. Era un omuleț mic, palid și puțin adus din spate. Părul îi albise aproape complet. Aparența lui poate mă a mișcat, dar mă ținu dâr.

— Domnule, îmi zise încet, te-ai

răzbunat! Mi-ai nenorocit copilul, m'ai distrus pe mine și mi-ai distrus casa...

— Nu face nimic, domnule, replicai eu. Cred că nu mă socotești mai vinovat decât te socotești dumneata. Oricum, fapta mea vine după a dumitale, astfel că te consider numai pe dumneata vinovat, singurul vinovat. Ce-am făcut eu azi, este numai ecoul mârșăviei dumitale... Adu-ți aminte !

El privea tot timpul în jos. Înțelegem cât suferă de mult.

— Cel puțin înapoiază-mi copilul... zise.

— Cum nu! Pentru asta te-am și chemat.

Intorcându-mă către una din fete, întrebai :

— Unde este Mara ?

— La odaie, cu un client.

Lovitura aceasta a fost decisivă.

— Copilul meu ! gemu el.

— Nu trebuie să-ți fie scârbă, adăugai eu. M'am născut aci, și știu că toate femeile acestea sunt mai curate la suflet decât d-ta.

— Cruță-mă! se rugă el. — Lasă-mă să plec mai repede!

— Un moment și suntem gata! Deoarece Mara întârzie, am să-ți ofer o surpriză pe care cred că nu o vei mai avea niciodată.

Făcui semn Silviei să cheme pe mama, care nu știa încă nimic. Mama se retrăsese de mult din toate treburile bordelului și ședea în cea mai îndepărtată cameră. Când apăru pe ușă, strigai:

— Mamă, cunoști pe domnul?

Mama aruncă o singură privire vizitatorului și păli îngrozitor.

— E tatăl meu, mamă?

Ea mă privi mută, iar gura i se crispă puțin ca pentru un șuierat. Confirmă doar din ochi, închizându-i. După aceea două șiruri de lacrimi se prelinsesă pe obraji ei.

Se făcu tăcere. Oamenii aceștia se revedeau bătrâni, după atâta vreme. Fatalitatea, — căci tot ea mă împinsese și pe mine, — făcuse ca ei să se regăsească în același loc unde se despărțiseră cu ani în urmă. Mama continua să plângă; tata plângea și el.

Fetele ieșiseră toate și rămăsesem numai eu cu Silvia.

Deodată tata făcu un pas către mama, îngenunchiă și spuse :

— Mara, am fost un ticălos!... Nu merit nicio iertare din partea ta!

Nu m'a surprins nimic mai mult, decât numele adevărat al mamei mele, pe care eu nu-l știam. Atunci am scos un strigăt de durere. Dumitriu se întoarse spre mine.

— Fiul meu—zise el, abia ținându-și lacrimile — și cu tine am fost la fel! Trimite pe Mara imediat la țară, iar mâine dimineață vino să stăm de vorbă la hotelul în care locuiesc.

Se ridică, privi încă odată pe mama, apoi ieși cu pași șovăitori.

CÂND AM PLECAT
dimineața în oraș, Mara ajunsese acasă.

Mara !... Purta numele mamei mele, după cum eu purtam numele tatălui meu! Ce ciudate ființe! Doi oameni despărțiți de soartă în cele mai mizerabile condițiuni, departe unul de altul, cari, pentru a-și reaminti zilnic unul de celălalt, își botezaseră copiii cu numele lor!... Și totuși, nu-mi vine să cred nici azi că tatăl meu n'a fost un ticălos față de mama mea !

Mergeam pe străzi în dimineața aceea, dar cugetul meu ajunsese la o răscruce periculoasă. Eram, sau nu, un ne-

mernic? îmi venea să pun această întrebare, urlând de durere, fiecărui om pe care îl întâlneam în drum.

Lovisem un om dar îi rănisem pe toți.

Nu, nu trebuia să mă răzbun. Răzbu-narea mi-a fixat nemernicia, — al doilea stigmat cu care eram înfierat.

Spăla-voiu eu acest stigmat cu ceva? Nu, nici sacrificându-mi viața... Voiu spune tatălui meu că viața mea nu-și mai are niciun rost. Trăind sau murind, eu nu voiu fi decât o figură de tristă amintire.

La hotel mi se înmână un plic.

— Domnul Dumitriu a plecat de cu noapte și a lăsat această scrisoare pentru dumneavoastră.

Luai plicul și plecai. Eram mulțumit că amânase întâlnirea noastră, care nu știu cum ar fi decurs.

Iată ce-mi scria :

*«Fiul meu, te-am făcut să suferi,
recunosc. Orice rugăminte de ier-*

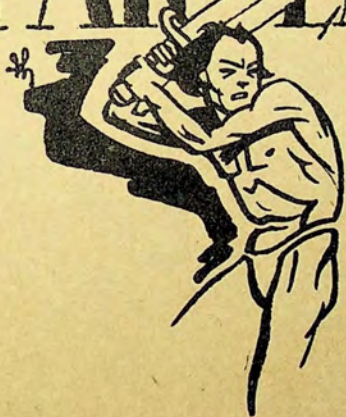
tare ar fi absurdă. Deși ai căutat să te răzbuni crunt pe mine, totuși recunosc că ai sufletul bun al mamei tale. Iubește mai departe pe mama ta, căci are nevoie de dragostea ta. Eu voi încerca acum să repar greșala comisă și cred că nu va fi prea târziu. Am încredere în tine și prin tine voi încerca această îndreptare. Până noaptea târziu am lucrat cu avocatul meu și am aranjat ca să se facă toate intervențiile necesare pentru ca să fii recunoscut în fața legilor ca fiul meu. Am depus la bancă o sumă de bani pe numele tău, bani de cari poți dispune oricând. Vei purta numele meu și fie îți rămâne sarcina să-l reabilitezi, pentru că eu plec din lumea asta unde am pricinuit numai rău.

*Adio
Tatăl tău».*

In aceeași dimineață, a fost găsit împușcat. la șosea, într'un boschet.

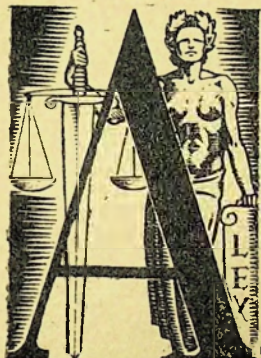

PARTEA. II. à

A P Ă R A R E A I...
(SPOVEDANIA UNUI NEMERNIC)

CUM, când mă aflu pe patul acesta de spital, chinuit de foame, mintea mi-e clară. Acum înțeleg ce înseamnă un om cu mintea limpede. Și sufăr. Cât rău făcusem omului acela !... Nu trebuia s'o fac. Poate așa socotea el că era bine : să înșele, să batjocorească, pentru satisfacția lui. Câte nedreptăți nu sunt pe lume, pe care legea le apără, ca fiind necesare! De ce l-am derutat eu din cursul vieții sale pe care își întemeiase fericirea ?... De ce m'a derutat el pe mine tocmai când trebuiam să devin soțul Ginei ?

O lege tainică ne-a învrăjbit, și pe urmă... el m'a lovit, eu am răspuns, l-am răpus, el a murit, eu am învins... Și pe

urmă?... Nimic! Am alergat după eterna amăgire, iluzia fericirii, sau fericirea iluziilor sterpe, stupide. Nimic!...

Capitolul vieții mele, pe care l-am încheiat aci, ar trebui să se numească : *Nimic*. Cel care urmează, tot *nimic*.

Pământul acesta aleargă nebunește în spațiu, făcându-ne să credem că e lăsat pentru fericirea noastră. Sunt oameni cari afirmă că există un Dumnezeu care conduce totul, dar nimeni nu spune clar adevărul, că omul a creiat pe Dumnezeu, tocmai fiindcă avea nevoie de iluzii. Nimic nu hrănește sufletul, ca iluziile. Dar și iluziile și sufletul și Dumnezeirea, sunt *nimic* ! Adevărul este omul ! Omul de mâine !...

Oamenii de azi sunt legați de prejudecăți; dacă nu urăsc sau iubesc, nu pot trăi. Așa a fost tatăl meu : îi plăcea să-și vadă semenii chinându-se. Poate tocmai pe acei pe cari îi iubea mai mult, pe aceia îi chinuia. Copiii își strică jucăriile cele mai frumoase ; am văzut pe alții cari prindeau păsărele și după ce le dădeau câte bunătați toate, le scoteau ochii.

Eu, fără să-mi dau seamă, săvârșisem o faptă egal de gravă cu a tatălui meu. Superioritatea mea ar fi fost aceea de a nu fi răspuns tot cu răutate. El a murit, pedepsindu-se singur, eu am rămas ca un erou asasin, și am primit ca bună hotărârea lui de om învins.

Moartea tatălui meu îmi sdruncinase nervii, dar îmi limpezise mintea. Trei luni de zile, după înmormântarea lui, am pribegit. N'am vrut să mai știu de nimic, simțeam doar nevoia să fiu cât mai departe de toți, chiar de mama mea. Am lăsat-o să facă ce va crede, dimpreună cu Silvia. Am alergat pretutindeni, nu m'am oprit nicăieri. Am alergat după o nălucă nedefinită. Speram s'o găsesc și s'o cunosc, dar n'am găsit-o,—poate nici nu exista. Am căzut bolnav într'un spital din fundul Moldovei; atunci am scris mamei mele și ea a trimis pe Silvia să mă ia. M'a adus acasă, unde am mai zăcut două luni. Unde am fost? Ce am făcut? Nici eu nu știu. Am simțit doar nevoia să fug fără încetare.

Când am deschis ochii, am văzut că eram într'o casă necunoscută, dar mare și frumos mobilată. Eram singur. Am

întins mâna și am luat o carte de pe mășuța de lângă pat. Minteța îmi era încă încâlcită, căci nu mi-am dat seamă că mai ținusem odată în mână același album cu fotografii. Pe urmă l-am recunoscut : eram în casa tatălui meu, la țară. Mai târziu aflai și restul. Advocatul părintelui meu, la deschiderea testamentului, după o lună de zile, și împreună cu mama și cu ceilalți, hotărâseră ca moșia să-mi rămână mie, iar celelalte proprietăți Marei și mamei sale.

Cât am stat în pat, am chibzuit cum să încep o viață nouă.

Viață nouă ! A fost strigătul vieții mele amărîte. O viață nouă, plină de muncă cinstită, productivă și frumoasă!

Când m'am hotărât pentru aceasta, eram în curte ; tocmai începuse o ploaie, spre seară. Mama mă chemă din ușă, îngrijorată să nu-mi facă rău răceala de afară. Alergai printre primele picături.

— Plouă, mamă, plouă!... strigai eu cu bucurie și îmbrățișându-mi mama o ținui pe loc în ploaie.

Atunci făcui jurământul :

— Mamă !... Îți jur că voiu munci, voiu făuri lucruri frumoase, voiu face oamenii fericiți, ca să mă reabilitez și pe mine și pe tata!... Voiu munci, mamă!

În lumina fulgerelor, văzui chipul mamei mele brăzdat de vremuri, luminat și udat de lacrimi. Mă credea !

Fiindcă era spre toamnă, începui să prepar tot ce-mi trebuia pentru munca ce mă aștepta în primăvara următoare. În primul rând căutai să cunosc oamenii ce mă înconjurau. Era un sat mare, dar sărac. Țăranii mă ocoliră, crezând că și eu, ca și tatăl meu, voiu păstra între mine și ei veșnica prăpastie dintre boieri și țărani. Luai contact direct cu dânșii, ocolind la început pe notabili. Țăranii se temură de prietenia mea și continuară cu îndărătnicie să-și mențină atitudinea de la început. Atunci chemai, într'una din zile, pe preot la masă la mine. Era un bătrân cinstit și cucernic. Li vorbii de diferite proiecte ale mele și mă aprobă, obligându-se ca în Dumineca următoare să vină cu câțiva săteni, pe cari îi știa mai răsăriți, ca să ne sfătuim.

Cunoștințe în agricultură nu aveam, și mă gândii să las țăranilor puțința să muncească pământul cum vor crede că e mai bine. Credința mea era că ei singuri vor face treabă mai bună decât mine, care nu mă pricepeam. Și apoi nu intenționam să fac avere, vroiam numai să muncesc ca oricare alt om.

Părerea mea nu plăcu țăranilor tocmai pentru că propunerile veneau dela mine.

Fie că se temeau de vreo cursă, fie din alte motive, nu vroiau să primească a munci de capul lor. Atunci schimbai propunerea și făgăduii că voi conduce eu totul, dar toți să fim egali.

— Oameni buni, — le ziceam, — vreau să lucrăm cu toții pământul, în așa fel ca să dea cât mai mult rod. Credeți-mă, sunt cinstit!

Gândindu-se la tatăl meu, unii dintre ei vorbeau pe de lături: «Așchia nu cade departe de pom. Cum a fost ăl bătrân, o să fie și ăl tânăr!».

Ținurăm câteva consfătuiri, dar nu

izbutii să capăt încrederea lor. În timpul acesta mă hotărâi să comand din Germania un plug cu aburi și alte mașini agricole.

Tocmai cu această ocazie le prinsei gândul: țaranului când îi vorbește cineva, trebuie să și facă dovada că este adevărat. Văzând uneltele, mai cu seamă plugul, dintr'odată se schimbară. Devenirăm prieteni. Plugul acela făcea să le salte pieptul de bucurie. Il mâncau cu ochii. Nu era zi să nu vină să-l vadă și să-l îngrijească. Astfel le mai deschisei gura:

— Așa mai zicem și noi, boierule ! Cu ăsta ari în trei zile toată câmpia și dealul.

Așteptarăm primăvara.

Tatăl meu obișnuia să șadă în timpul iernii la oraș, eu rămăsei în sat. Eram cu mama și cu Silvia, care primise să vină cu noi. Iarna având puțină treabă, ne ocuparăm de oamenii din sat. Mama și Silvia căutară să ajute pe cei nevoiași. Pentru prima oară am avut prilejul să cunosc pe mama ca gospodină. Câtă deosebire față de aceea de mai înainte!

Nici nu-mi venea să cred că era una și aceeași femeie. Curtea era plină de toate vietățile, orânduite ca de o gospodină harnică. Se aflau acolo vaci, capre, oi, păsări de tot felul și toate selecționate din rasele cele mai bune. Cum puteuse să-și păstreze, întregi, toate însușirile de femeie?

Se împliniseră două luni de când ședeam la țară și nu-mi venea să cred că două femei pe care le știam fără experiență, au putut realiza tot ce vedeam.

Eram mulțumit !

Dar și fericit?...

Asta, nu. Banii nu aduc totdeauna cu ei fericirea. Banii pot asigura îndeplinirea, care nu-i tot una cu fericirea.

Când mă aflam pe câmp și priveam dealul din hotar, știam că dincolo de el îmi îngropasem fericirea. Trecuse anul de mult și eu încă nu auzisem o cât de mică știre de acolo. Mă mai disprețuia ? Cine putea să știe !

Aflasem de la țărani că Gina și cu

bărbatul ei locuiau la conac, că el se purta nu tocmai bine cu țăranii și că se află totdeauna în ceartă cu vecinii. Un astfel de om nu putea fi bun prieten, mai ales cu mine. Rugam oamenii să-l ocolească tot mai mult și făceam și eu la fel ca ei.

Veni timpul să-l cunosc și să am chiar un conflict cu el. Primul conflict, pentru că pe urmă mai veniră și altele. Susținea că vitele din satul meu intrau în pădurea lui și-i produceau stricăciuni. Asta se petrecea tocmai la sfârșitul toamnei, când pomii erau complect desbrăcați de verdeața care ar fi ademenit vitele. Pentru asta dăduse ordin pădurarului să prindă vitele și să le ducă la opreală. Prinsese doi boi și cerea despăgubiri. Era o absurditate care mirosea cât de colo a provocare. Totuși, trimisei un logofăt cu banii ceruți și-mi înapoia vitele. Credeam că se va opri aci. După o săptămână, interzise țăranilor mei de a mai trece pe șosea, spunând că podul era construit de el. Toți oamenii știau că podul a fost făcut de județ, iar el nu pusese decât două căruțe de pietriș la marginea lui, lucru pe care l-ar fi făcut orice țăran.

Oamenii veniră din nou la mine.

— Ce pot face eu ? îi întrebai.

— Să mergeți la el și să-i vorbiți!

În bunătaea lor, oamenii socoteau că era cel mai ușor lucru de făcut.

— Duceți-vă voi, e mai bine, întrebați-l ce vrea, le zisei.

Mai târziu veniră iar și-mi spuseră că omul acela era nebun deabinelea. Pretindea să nu mai treacă nimeni pe pod, altfel îl dărâmă.

Îl înțelegeam destul de bine : căuta ceartă. Mă dusei cu câțiva țărani la prefectul județului și-l puserăm în cunoștință. Râse și el de prostia vecinului meu. I se făcu o adresă prin care era rugat să nu mai pună stăpânire pe averea statului.

Trebuia oare să i se spună aceasta ? Era doar lucru știut de toți că un pod din șosea se considera averea statului.

De atunci ura lui se dădu pe față. La

două trei zile mi se vestea câte o faptă de-a lui. Il lăsarăm în pace. Chiar când îmi omorî un bou, nu protestai. Prinse curaj, trecu pe pământul meu și vână câteva zile la rând.

Țăranii turbau de necaz; mă credeau fricos.

— Nu semeni de loc cu răposatu'! îmi reproșau ei.

Tăceam, sau cel mult zâmbeam.

— Dacă îl vei mai lăsa mult, boierule, să știi că o să vie în sat să se facă stăpân!

Vorbele lor se adevăriră. Într'o Duminică de dimineață, apăru în mijlocul satului în costum de vânătoare, cu două puști, cu patru câini și trei slugi după el. Prima lui grijă a fost să lase câinii slobozi, ca să se încaiere cu ceilalți din sat. Urla cât îl ținea gura, pretinzând oamenilor să-și lege câinii cât timp va sta el acolo. Se 'nfipsese în fața bisericii, ca un cuceritor care aștepta satul să se predea, dând mereu ordine în stânga și 'n dreapta.

Veni un țăran care-mi povesti întâmplarea. Mă apucă un răs pe care nu-l mai puteam opri.

— Râzi d-ta, boierule, dar pe noi ne doare sufletul când vedem că-și bate joc de satul nostru un venetic ca el. Și apoi, te crede pe matale prea de nevoie...

Pătruns de durerea omului, îmi luai haina și ieșii. Țăranii aveau dreptate. Vroiam să-l întreb ce dorește și mă așteptam să ia o poză țanțoșă. În cazul acesta, eram hotărât să-l pălmuiesc. Tre-cuseră, doar, trei luni de când nu se mai astâmpăra.

Mărturisesc că jocul acesta mă amuza, căci toate faptele lui le socoteam inspirate de Gina. Erau momente de fericire când mă gândeam că, măcar așa, Gina se mai gândea la mine. Dacă-l pălmuiam pe bărbatul ei, indirect suferea Gina. Dar ce-i puteam face? Insemna să par caraghios față de săteni, ceea ce nu voiam.

Am avut noroc că presupunerile mele nu se realizează. Dimpotrivă, îmi ieși

înainte, de parcă nu s'ar fi întâmplat nimic, și-mi întinse o mână larg deschisă, ca unui vechiu prieten.

— În sfârșit!... zise el râzând cu toată gura — a trebuit să trec pe aci, ca să am cinstea să te cunosc! Dar e bine și-așa, decât de fel! Dă-mi voie să mă prezint: Alexe Corbu, vecinul d-tale.

Țăranii pufniră în răs. Eu am rămas surprins de atitudinea lui și chiar de nutra-i caraghioasă.

Era un om scund, gras, cu fața roșie, iar urechile îi erau întinse în părți ca două aripi de liliac. În gândul meu mi-am zis:

— Sărmana Gina!

Omul acesta părea laș și ipocrit. Nu-l mai văzusem până atunci, dar de la prima ochire îl înțelesei: era veninos.

— Nu te înțeleg, d-le Corbu. Ce vrei de la mine?

— Prietenia, dragă!...

— Dar în felul acesta?

— Ce să-ți fac? Destul de rău, dacă tineri ca d-ta, nu vor să respecte pe cei bătrâni! Am așteptat să vii d-ta să mă vizitezi prima dată... așa se cuvenea...

Mă izbea în față ticăloșia lui, ca mirosul de amoniac. Il lăsa să îndruge ce vroia, altfel nu aș fi putut să-mi stăpânesc indignarea. Mă cuprinse de mijloc cu un braț și ținu să se plimbe cu mine câtva timp. Imi vorbi de toate, chiar și de Gina. Ba îmi comunică dorința ei de a ne vizita din timp în timp.

Ce puteam să-i mai răspund? Să-l fi luat la palme? Insemna să-l învrăjbesc cu țărani, pentrucă mai toate stricăciunile nu mi le făcea mie, ci țărănilor.

Ne despărțirăm buni prieteni. Speram că de acum încolo ne va lăsa în pace, dar după o săptămână se iviră protestele.

— Ce-i facem, boierule? Ne-a schilodit vitele. Trebuia să-l fi schilodit noi pe el, atunci când l-am avut în palmă... așa-i?

Cât putui, i-am mai despăgubit eu.

Dar ei nu erau mulțumiți. Nu știu cum făcură de-l prinseră într'o seară și-l bătură sdravăn pe amicul Corbu. Drept dovadă mi-aduseră pușca lui. In felul acesta se cumiți. Atârnai pușca lui în panoplie, lângă armele mele. Era primul trofeu...

UNI SF. NICOLAE.

De ziua aceasta, tatăl meu creiase un obicei: venea la țară să-și serbeze ziua numelui său, cu țărani. Hotărîi să fac la fel. Chiar dacă nu mă gândeam eu, lucrurile tot așa ieșeau. Țăranii aveau suflet; cu sufletul lor, ei știau să facă lucruri uimitoare, cu care răscoleau și-o inimă de lup ca a lui Corbu. Se pricepeau să răspundă la bine, ca și la rău. Cât de bine rezolvaseră ei conflictul cu vecinul meu!... Și, pe urmă, nu-i oprea nimic, când îl întâlneau pe șosea, să-l salute cu toată plecăciunea. Ei calculaseră cu răbdare și, la momentul prielnic, au știut să pună capăt lucrurilor, pe care, dacă le lăsau pe seama noastră,

de sigur că le-am fi complicat cu lungi procese.

Cu mine, au procedat la fel. La bunătatea mea, au răspuns cu bunătate.

Când, în ajunul sărbătorii, spuneam mamei că ar fi bine să chemăm, a doua zi, câțiva săteni la masă, ea a răs.

— Ce copil!... Tu nici nu știi ce ți se pregătește de acum două săptămâni!

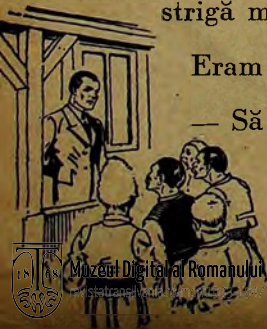
Mama, prevăzătoare, aranjase cele de trebuință.

A doua zi, din zori, până nu mă sculasem, auzii afară chiote și pocnete de pistoale. Era atât de mare sgomot, încât credeam că am fost luat cu asalt de o armată întreagă. Văzui în curte o ceată de flăcăi călări, gătiți cu hainele cele mai frumoase, de sărbătoare.

— Au venit flăcăii în vizită la tine!... strigă mama, — dă fuga și-i primește!

Eram foarte emoționat.

— Să trăiești, boierule!... Ziua de azi

la mulți ani!... strigară cei de-afară.

Le strânsei mâinile, fericit.

— Am venit să te luăm la biserică!..

Cerui calul și plecai cu ei.

La biserică găsii tot satul. După slujbă pornii spre casă cu vreo sută de săteni împreună cu nevestele lor. Mă uimise pregătirea acestor oameni, cât și-a mamei mele. Găsii acasă sala cea mare plină de mese aranjate pentru petrecere. Incepură să se aducă băuturi și mâncăruri ca 'n basme. Nu trecu mult și apărură și câțiva lăutari.

Eram alături de mama, la masa din mijloc. Nu mă stăpânea niciun gând, pentrucă sătenii îmi vorbeau câte zece odată, dar priveam spre mama și veseleam ce i-o citeam pe față mă înveselea și pe mine.

Incepură urările, cântece, chiote, până când Pârvu, cel mai venerat om din sat, care ședea în capul mesei, strigă:

— Ia, mai tăceți, mă... zurbagiilor!

(Apoi adresându-se mie:) — Boierule, Dumnezeu să te ție mulți ani! Dar să nu-ți fie cu supărare, din mila Domnului sfânt, eu... Pârvu, ți-am adus un dar azi, de Sf. Niculaie... Să-ți ajute Domnul să tot ai, că numai bine ar fi și pentru noi, dar eu ți-am adus darul ăsta, numai așa, ca să cinstesc fața matală!...

'Scoase un ștergar alb și frumos, pe care veni de-l puse dinaintea mea pe masă. Abia atunci înțelesei de ce toți țăranii aveau câte o legăturică cu ei. După bătrân, urmară ceilalți. Rămăsei pe gânduri. Se umpluse masa cu diferite daruri. Erau cămăși, șervete, scoarțe, batiste și toate ornate cu numele meu. Privii spre mama și ochii ni se umeziră la amândoi. Ne gândeam la alte vremuri, urâte.

— Tu nu vezi, oamenii îți fac zestre... zise mama, râzând.

— Da, zestre, boierule... strigă alt țăran — că.. vezi d-ta, am vrea să te știm odată căpătuit.. Să nu vă fie cu supărare, dar nevastă-mea avuse și ea un dar de făcut și nu-i vine să-l dea. I-o fi rușine, că-mi zise mie: dă-l tu, bărbate.

Ceilalți, știindu-l bun de glume, începură a râde.

— Ia să vedem, mă Avrame, ce-ai adus tu boierului!

— Nu eu, mă, nevastă-mea!

Și puse în fața mea o legătură. Mama o desfăcu repede și scoase la iveală o scufie de copil, lucrată foarte frumos.

A fost un hohot de râs general.

— Acum, vrei nu vrei, boierule, trebuie să te 'nsori!

Darul acela a fost începutul adevăratei veselii, care aș fi dorit să nu se mai termine. Petrecurăm mai departe numai în glume. Apoi, a fost destul ca unul să înceapă, pentru ca toți să se scoale la joc. Cum nu prea era frig afară, hora se 'ncinse și 'n curte. În casă, perceptorul juca cu nevasta primarului; primarul cu nevasta altuia și-așa mai departe.

Nu era nimeni trist, nici mama; numai sufletul meu tânjea. Ochii mamei

mele erau singurii martori, căci căutau tot timpul să mă trezească cu câte o muștrare.

Mă simțeam tofuși bine, în jurul meu erau oameni buni, simpli și curați la suflet. Ei erau nădejdea mea, după cum eu eram a lor; în ei credeam și cu ei speram să fac lucruri frumoase. Când îi vedeam atât de naivi, ca niște copii, dându-mi înaintea-mi, inima mea bătea mai tare, de bucurie, din ce în ce mai tare. Eram acolo unde trebuia să fiu, între visătorii pământului, între muncitorii credincioși, cari se hrăneau ca și mine, numai cu visuri. Țăranii erau visători. Ei poetizau petecul de pământ, îl descântau, și-apoi când băgau în brazdă, răscoleau, amestecând laolaltă cu bulgării, și visurile și sudoarea lor amarnică.

Ii ascultam încântat. Când, deodată, ușa se deschise și în prag apăru Corbu. Ivirea lui produse o tăcere generală. Mie mi se făcu negru înaintea ochilor. La atâta îndrăzneală nu mă așteptam. Căutai să mă desmeticesc.

— Bună ziua la toată lumea! zise el,

privind împrejur cu atâta îndrăzneală, ca și cum nu fusese el cel care încasase cu câțva timp mai înainte bătaia. Apoi, către mine:

— Bucuros de oaspeți, vecine?

— Mă rog... Cu plăcere...

Ce puteam să-i spun?

— Am socotit că nu se face ca la o așa zi mare pentru vecinul nostru, să-l trecem cu vederea... urmă el.

— Poftiți, luați loc, d-le Corbu!

— Numaidecât, dar sunt cu soția, am lăsat-o în sanie...

Ticălosul!... Ce plan drăcesc mai era și acesta? Păstrându-mi liniștea, pe cât puteam, zisei mamei :

— Mamă, ieși repede afară, avem musafiri!

Prezența Ginei acolo mă îndurera. Întâlnirea noastră, revederea după atâta timp, a fost, — poate contra voinței lui Corbu, — foarte simplă. Nicio tresărire, doar un salut banal ca între

vechi prieteni. Am schimbat, calmi amândoi, primele vorbe.

De când n'o mai văzusem, Gina se mai împlinise la corp, iar frumusețea ei era mai vie. Mă privea cu un aer cochet și toate întrebările mi le adresa zâmbind. Cât despre mine, nu-i arătam nici ură, nici prietenie. Venise la mine și acest lucru mă măgulea, pentru că ea fusese aceea care mă respinsese. Despre bărbatul ei știam ce ascundea în dosul prieteniei lui: speranța că va pune mâna, odată, pe averea mea. Făcuse imprudența de trădase altora gândul acesta și eu l-am aflat. Nu înțelegem pe Gina. Pentru ce primise să vină? Mă respinsese atunci, cu toate că știa că urma ceva care o va dezónora. Eram pentru ea omul hulit, de care trebuia să se ferească. Nu era ea aceeași femeie care a știut atât de bine să mă respingă la ultima noastră întâlnire din grădina casei lor? «Rămâi cum ești, nu te pot ierta!» Această frază pe care o rostise ea, uitând de tot ce avea să vină, aceste vorbe săpaseră în inima mea o dără de sânge. Dacă aș fi avut atunci o armă, de sigur că aș fi răspuns cu moartea mea acestei apostrofe.

Iat-o acum, surâzătoare.. Pentru ce primise să vie? A fost forțată? Dar nu părea nicidecum. Bărbatul caraghios aducea pe nevastă-sa la fostul amant! Intr'adevăr, în lumea lor, prejudecăți de soiul acesta nu există. Nu era prima dată când vedeam pactizând pe bărbat cu amantul soției sale. Dar eu eram un proscris, iar despre sufletul Ginei știam că era destul de nobil... Totuși, țărani cari se aflau în sală știau că tatăl copilului Ginei sunt eu. Am observat că unii dintre ei făceau glume pe socoteala lui Corbu.

Toată jongleria prieteniei lui o înțelegeam, n'o înțelegeam însă pe Gina.

— Tot visător ai rămas, zise ea, văzându-mă dus pe gânduri, după ce Corbu intrase în discuție cu primarul.

— Poate par azi așa, îi răspunsei, ca să zic ceva.

— Te văd că ești gata să oftezi.

Bărbatul ei se apropie de noi.

— Vecine, vorbi el, ne plictisim a-

casă singuri, ar fi bine iarna asta să ne vizităm cât mai des. Nu-i așa, Gina?

«Canalia!» gândii eu. «Ați uitat cine sunt?» Dar privirea turburătoare a Ginei nu mă lăsă să-mi urmez gândul.

Până după miezul nopții, privirea ei neînțeleasă de turburătoare, m'a urmărit mereu. Eram încă la masă, țărani plecaseră de mult. Mai rămăseseră doar primarul, perceptorul, nevestele lor, doi învățători mai în vârstă, Gina cu bărbatul ei și ai mei. Corbu se cam întrecuse cu băutura, avariția îl îndemna să se folosească de prilej. Spunea prostii și mă tutuia prietenos. Gina îl privea liniștită.

Oricât, dar înțelesei că suferă. Cum ceilalți începură să joace, rămăseserăm câtva timp singuri la masă. Bărbatul ei adormise pe scaun.

— Ești fericită? o întrebai eu încet.

— Nu vezi? și-mi arată cu privirea spre el.

— Și totuși... ești veselă.

— Ca să nu fiu altfel.

— Femeile sunt totdeauna ipocrite.

— N'ai dreptate...

— Ba da. Cunosc o femeie, care n'a fost prefăcută decât față de mine!...

— Eu?

— Da... dumneata.

Gina oftă.

— Observ că și d-ta oftezi, îi zisei.

— Mă prefac.

— Cred.

În timpul acesta, bărbatul ei se așază mai bine pe scaun și-și lăasă capul pe masă.

— Privește fericirea mea, zise Gina, arătându-mi-l. Ar trebui să-ți mulțumesc pentru ea...

Ochii-i erau umezi. Nu-i răspunsei.

— Bine faci că nu vorbești...

Mă ridicai de pe scaun.

— Nu vorbesc, pentrucă vreau să te cruț.

Gina se ridică și ea. Privirile noastre se întâlniră, înfruntându-se. O clipă gândi: «Femeia aceasta îmi vrea răul».

— Spune-mi, o întrebai, îndepărtându-ne de masă amândoi, — ai vrut să vii la mine?

— Da. Voiam să te văd.

— Dar între noi se săpase o prăpastie...

— Ți s'a părut, eu, însă, te iubesc.

— Acum?

— Totdeauna te-am iubit.

— Și... totuși...

Ea lăsă privirea în jos o clipă, apoi o ridică.

— Ascultă, nu vreau să redeschid rana veche. Să uităm pentru moment totul. Am primit să vin aci, deși mi-era greu să te văd. Inșă omul acesta urmărește un scop: vrea ceva, nu știu bine ce, dar ceva care e în detrimentul tău. M'a rugat să-i fiu tovarășă.

— Și-mi spui aceasta, crezând că mă bucuri?

— Da, bucuria amândurora. Vreau să continuăm dragostea...

— Mai poate fi dragoste între noi, Gina?! Nu crezi tu că firul dragostei noastre s'a rupt cu desăvârșire?

— Poate că da, poate că nu, dar îl vom înnoda. Uite așa...

Imi apucă gâtul cu amândouă brațele și mă sărută.

Din noaptea aceea devenii amantul Ginei. Refuzase să-mi fie soție, pentru ca mai târziu, fără remușcări, să devie amanta mea. În felul acesta îi aveam în fiecare săptămână musafiri, de Duminică dimineață până a doua zi.

Pentru ce promisem acest târg? Pentru Gina? Nu. Amicul meu Corbu, știa foarte bine: pentru ca să-mi văd copilul... Trăia aproape de el, suferea ura ascunsă a tatălui său oficial, dar era copilul meu, pe care-l doream, pentru care trăiam.

Știa, amicul Corbu, că eu doream copilul și de-aceea îmi sfredelea inima, jucându-se cu mine. Eram o jucărie în mâinile aceluși om. El știa să dea lovitura la timp. Se înșelase când crezuse că, într'adevăr, Gina nu mă va iubi: ea primise târgul tocmai pentru a fi mai aproape de mine; iar eu primeam orice pentru ca să-mi văd copilul. Cât timp credeam că va fi imposibil să-l văd, nu mă gândeam prea des la el, aveam tăria să-mi înăbuș orice dorință. Dar când Gina apărea, dragostea mea pentru copil rupea orice zăgazuri. Corbu ghicea.

— Ei, bine—zisei odată Ginei, —dar tu nu ai de gând să-mi vorbești despre copil? Parcă nici n'ar fi existând!

— Nu te supăra, voiam să-l aduc odată pe neașteptate.

Adevărul era, însă, că bărbatul ei nu-i da voie să-l aducă. Așa stăteau lucrurile. Intr'o zi, Gina încercă să ia copilul cu dânsa, dar el îi interzise: «Copilul nu va ieși din curte!»

După ce-mi comunică acest lucru, Gina căută să mă consoleze, dându-mi o rază de speranță:

— Când va fi cald, să vii prin preajma casei noastre și ai să-l vezi.

Aceasta era fericirea ce-mi oferea. Trebuia să mă strecor hoștește prin tușiuri, ca să pot vedea, în fugă, chipul copilului meu.

N SERILE CÂND RĂMÂNEAU

LA MINE, jucam cărți. Lăcomia după bani îl făcea pe Corbu să joace nebu-nește. Il lăsam să câștige, nu mult, doar cât trebuia ca să fie încântat. Uneori mi-era milă de el. Aveam o singură muștrare de conștiință, aceea că deși îi cunoșteam gândurile, nu-l înlăturam din calea mea. Dar era oare posibil? Înlăturându-l pe el, pierdeam pe Gina și speranța de a-mi vedea curând copilul. Știam că omul acela ținea sub călcâiul său, sufletul meu. De câte ori nu-i simțeam loviturile!... Mă întovărășeam cu el, împotriva mea.. Când el se supăra, eu trebuia să zâmbesc umil. Era doar tatăl oficial al copilului meu!

Era legea, căreia trebuia să mă supun!

Gina mă înțelegea, căuta să-mi aline chinul, dar ea nu putea suferi alături de mine. Dorința ei se realizase: găsisese în mine dragostea ei. Când pleca de la mine, știam că pentru celălalt Gina nu mai oprise nimic din ce avea mai frumos. O singură satisfacție aveam: aceea că el se amăgea, crezând-o aliata lui. De multe ori, Gina îmi expunea planurile pe care le făceau împreună.

«Cucerește-l, — o îndemna el, — «zăpăcește-l, pentruca să nu-și mai dea seamă ce face! Numai astfel vom putea pune mâna pe averea lui».

Și râzând cu hohote, Gina repeta spusesele sale: «Orbește-l cu promisiunea că odată ai să fii amanta lui!»

— Și tu ce-i spui? o întrebam pe Gina.

«— Ah, dragă, dar omul acela îmi cere să fiu amanta lui și tu, desigur, nu-mi dai voie, nu-i așa?»

«Nu, însă promite-i că vei fi a lui, a-

tunci când va trece jumătate din averea ce o are, pe numele copilului nostru. Inșeală-l!»...

Acesta era Corbu, și 'n fața lui trebuia să fiu calm, să răspund zâmbind cordial la salutul său și la complimentele pe care mi le făcea uneori. Era atât de sigur de Gina, încât uneori o lăsa câte trei, patru ore singură cu mine.

Când Gina i-a spus că a izbutit să mă convingă aproape să fac ceea ce dorea el, adică în toamna următoare să cedez, pentru copil, jumătate din averea mea, rivalul meu triumfa. Se considera avansat cu un pas pe teritoriul meu. Inșă, spre a vedea dacă poate să fie cu desăvârșire ticălos, spusei Ginei să-i comunique că hotărîrea mea s'ar realiza mai curând dacă el ar consimți ca ea să devină amanta mea. Voiam să cunosc pe omul acela, care nu pierdea prilejul să spună că-și iubește nevesta. Și Gina nu întârziă cu răspunsul. O înțelesei după lacrimile ei.

Deci puteam s'o am amantă, cu consimțământul bărbatului ei. Căutai să liniștesc pe Gina:

— Nu mai plânge, lasă! Bărbatul tău e dispus și consimte să-mi fii amantă crezând că eu nu cunosc planurile sale diabolice. Vei fi amanta mea, dacă soarta ne-a rezervat acest noroc. Să ne resemnăm. Iar dacă Dumnezeu s'a unit cu el, noi să ne unim cu dracul, dar să-l învingem! Să fim uniți, pentru copilul nostru; lui să-i oferim o soartă mai bună. Vei lupta tu lângă mine? Vei suferi alături de mine? Vei muri cu mine?...

— Dar n'am să te părăsesc niciodată!

Se țin de cuvânt. Dragostea Ginei a fost singura mea fericire.

Toată lumea știa că Gina era amanta mea, lucru pe care nu-l ascundeam tocmai bine; numai bărbatul ei zâmbea, încrezător și satisfăcut. Și zâmbetul lui lua proporții când Gina îl asigura că nu-mi va ceda totuși vreodată. Omul acela care se dovedise hrăpăreț peste măsură, putea să fie și prost tot pe-atât. Speculase vecinii, cumpărându-le terenurile pe prețuri mici, înșelase pe tatăl Ginei luându-i toată moșia. Gândul lui era să pună stăpânire până dincolo

de mine. Ce putea să însemne Gina, pentru ambiția lui?

Sosi primăvara și, odată cu ea, și munca la câmp, pentru care chemai sătenii, după cum ne înțeleseserăm. Trebuia să muncim pământul deavalma, dela arat până la treierat. Plugurile cu care se lucrase până atunci erau prea mici, nu înfigeau fierul decât puțin, pe când celelalte intrau mai mult în pământ și-l răscoleau. Observai că sătenii arătau în purtarea lor față de mine o anumită răceală și nu știam care e cauza acestei atitudini.

La prima ocazie îmi spuseră că se cam tem să nu piardă grâul de sămânță. Era o naivitate, căci plugul cu aburi nu putea să aducă vreo pagubă. Nu aveam nevoie să fac tovărășie cu ei, deoarece pământul meu era de două ori cât al lor, dar țineam să profite și ei de prisosul ce-l da lucrutul pământului cu mașina. Indărătnicia tot mai accentuată, cu care discutau cu mine, mă mâhnea. Seara plecau complect lămurii și convinși, dar dimineța apăreau cu aceeași teamă tăcută în privire. Șovăiala asta nu le-o puteam înțelege. Nu

știam că țăranii erau învrăjbiți de iscoadele lui Corbu...

Tocmai după ce începusem munca, într'o seară pe când treceam pe câmp spre casă, un țăran îmi spuse:

— Vom vedea, boierule, la toamnă, dacă vecinul d-v. a avut dreptate.

Mă uitai la el, nedumerit.

— Ce vrei să zici cu asta?

— Spunea că vă e în gând să ne furați pământul.

Era tocmai în ziua când plugul cu aburi, trecând peste tot pământul, desființase răzoarele dintre arături.

— Și voi credeți? îl întrebai.

— Păi, unii da, alții nu! Până a zis Pârvu: «Ce vă tot luați după «măgar»; oare voi sunteți oi proaste?»

«Măgar» era porecla pe care țăranii i-o dăduseră lui Corbu, pentru că avea urechile prea mari.

— Moș Pârvu m'a înțeles mai bine decât voi toți, el știe că eu nu vreau să vă fur pământul.

— Știm și noi, boierule, dar vedeți, are iscoade prin sat vecinul d-voastră.

Această nouă ticăloșie a dușmanului meu nu mă revoltă, pentru că știam că nu va mai avea efectul dorit; dar vroiam să-l fac de răs în fața țăranilor. Trimisei să-l cheme a doua zi la inaugurarea plugului cu aburi. La această festivitate nu mă gândisem mai înainte, pentru că plugul lucra de câteva zile, dar era o bună ocazie ca să-l fac de răs înaintea celor pe cari îi instigase. Veni, însoțit de Gina. Preotul oficiă o slujbă religioasă și când plugul trase câteva brazde, ciocnirăm câteun pahar de vin. Atunci rugai pe Corbu, care era un om cu oarecare experiență în cele agricole, să lămurească oamenilor însemnătatea plugurilor cu aburi. Ingâmfat cum era, s'a apucat să spună adevărul, care era tocmai contrariul celor ce spunea oamenilor, pe ascuns. Țăranii se înfuriară. Unul îi spuse în față:

— Păi bine, boierule, aci spui una, și nouă, mai deunăzi, ne spuseși că plu-

gurile astea vatămă pământul și se u-
sucă rodul la grâu...

— Nu m'ai înțeles... încercă el să în-
găime.

— Așa e, mă, strigă altul — noi n'am
înțeles că pe boier îl mânca pielea și
trebuia scărpinat iar...

— Nu vorbiți așa, intervenii eu, îm-
păciuitor, d. Corbu a vorbit altfel...

În timpul acela sări o țărăncă, înfu-
riată:

— Cum altfel, boierule... când el
mi-a spus că de-o băga bărbatu-meu cu
d-ta în brazdă, să-i dau cu lopata 'n
cap?

Felul cum interveni femeia, ne făcu
să râdem. Râse și Gina, care era acolo.

RECURSERĂ LUNILE DE VARĂ.

În timpul acesta, Gina a fost numai a mea. Ajunsesem să uităm că mai există bărbatul ei. El apărea numai ca să ne trezească din visul frumos pe care-l trăiam. Atunci ne dam seamă că fericirea va înceta pentru o scurtă durată. Ea pleca spre mormântul de o noapte, eu rămâneam cu parfumul ei, pe care-l sorbeam nesățios până în zori. Atunci știam că ea va veni și ieșeam la câmp. De departe, ore întregi mi se părea că văd o nălucă ce se mărea în ochii mei, până ce devenea faptură vie, surâzătoare, înnotând prin lanurile de grâu copt, ca să ajungă cât mai curând la mine. Atunci valurile galbene ne cuprindeau pe amândoi, neștiuți de ni-

meni, până când ne desfăceam brațele ca s'o luăm fiecare spre casele noastre.

Vara aceea fusese rodnică. Grâul crescuse, spre uimirea tuturor, încă odată pe atât ca de obicei. Secerătoarele îl retezau, făcându-l snopi mătăsoși ca firele de borangic.

Era în ultima zi de treierat. Ședeam în soare, răsturnat pe paie și priveam pe sub borul pălăriei, activitatea febrilă a țăranilor. Fețele lor bronzate purtau un surâs și o întrebare: surâsul mulțumirii după recolta îmbelșugată și întrebarea: Cum va fi împărțeala?... Cum va face parte boierul, după atâta rod neprevăzut?

Prin aer plutea bănuiala ce stăruia în privirea fiecăruia, chinându-l. Mă voiu ține de vorbă? Le promiseseam că, în caz de vor pierde, să le restituie în bani grâul cuvenit de fiecare pogon. Dar acum era vorba de un prisos mare. Care va fi împărțeala mea? se întrebau ei.

Ca din senin, omul care se afla pe batoză, strigă:

— Gata !

Batoza pufăi ca un sclav trudit și se opri. Oamenii ședeau muți, cu figurile asudate și prăfuite. Erau nerăbdători să audă încheierea socotelilor. Mă ridicai și întrebai:

— Câți saci au ieșit de pogon anul trecut ?

Abia după multă chibzuială, unul deschise gura:

— Păi, boierule... să vedeți dumnea-voastră...

— Ce să văd? — întrebai eu cu un aer pe care nu-l puteau pricepe.—Ce?.. Nu ține minte nimeni cât a dat, anul trecut, recolta la pogon?

— Ba da, boierule, interveni altul, privind dojenitor spre cel care vorbise mai înainte. Ce mă, atâta lucru nu ții minte?... Zece saci, boierule!... Zece fără ceva...

— Anul ăsta a dat? — întrebai.

— Păi, să vedeți: cu ăl de luncă, și cu ăl de deal...

N'apucă să termine vorba, că sări altul:

— Ce mai ăl de luncă, ăl de deal? Unul peste altul: cincisprezece saci, boierule. Asta e socoteala.

— Deci, cinci saci mai mult ?

— Așa, boierule.

— Și la pământul meu și la al dumneavoastră?

— In devălmășie, boierule.

— Ei bine, cu toate că sămânța la tot semănatul a fost a mea, însă tot în devălmășie să împărțim grâul. Luați-vă fiecare câte cincisprezece saci la pogon. Sunteți mulțumiți?

Țăranii tăcură, privind în pământ.

— Pentru ce tăceți?

— Boierule, pentru treaba mașinilor nu ne opriți nimic? întrebă moș Pârvu.

— Nimic. Cei cinci saci la pogon mai mult mă vor despăgubi destul.

Ei continuară să tacă.

— Tot nu sunteți lămuriiți?

— Ba... suntem, îngână Moș Pârvu.

— Atunci?...

Dintre toți se desprinsese unul. Parcă-l văd, cu obrații brăzdați și cu părul ud de sudoare, căzut pe frunte. Trânti pălăria de pământ, necăjit, și se lăsă la picioarele mele, răcnind jalnic:

— Iartă-mă, boierule... eu sunt ăla cu iscoada boierului Corbu! Se cuvine să mă călcați în picioare...

Il liniștii. Totul în lume, e să știi să fii om. Unii oameni sunt buni din prostie. Eu am calculat bunătatea mea față de țărani și le-am aplicat-o la timpul cuvenit, când ei au putut s'o înțeleagă. De altfel, nu făcusem decât ceea ce se cuvenea: recunoscusem dreptul și munca lor.

Auzind toate acestea, vecinul meu spumegă de mânie. Gina îmi spuse că o noapte întregă a delirat, urlând: «Omul acesta va risipi averea de dragul

țăranilor»... Și-mi mai spuse că i-a cerut să mă forțeze să cedez imediat copilului. Această veste mi-o comunică cu un hohot de râs.

— Pentru ce râzi cu atâta poftă? o întrebai.

— Cum să nu râd! Dacă ai ști în ce condițiuni am primit să «lucrez»!

— Anume?

— Voiu rămâne aci la tine o săptămână încheiată, dar la capătul săptămânii trebuie să-i aduc hotărîrea definitivă.

— Bine ai făcut c'ai primit. Hai să stăm la masă, că mi-e o foame de lup.

— Stai! strigă Gina — nu te repezi, am mai primit o condițiune, care o să-ți strice poftă de mâncare...

— Sunt gata s'o aud.

— I-am jurat că mă voiu ține tare, rezistând poftelor tale pătimăse... Acum să te văd...

— Ah, Gina, dar cu vestea asta, pofta mea s'a dublat.

Era nevoie să jucăm acest teatru, prin care să ne acoperim durerea de a ne lăsa de bunăvoie pradă aceluia om, flămând după avere. Mințindu-ne pe noi, făceam jocul aceluia care ne îngăduia «fericire» atât cât dorea. Gina era nevasta lui, mi-o cedase mie ca amantă și oricând putea să mi-o ia, interzicându-i de a mai veni pe la mine, dacă scopul lui nu se realiza, sau tocmai spre a-l realiza mai curând. Înțelesei acest lucru și, pentru ca să parez lovitura, mă gândii ce-aș fi putut face.

Intr'o dimineață mă sculai mai de vreme. Gina era lângă mine și dormea liniștită. Mă muncea un gând. Strigai:

— Gina, trezește-te, vreau să-ți spun o noutate!

— Ce anume, dragul meu?

— Gina, m'am gândit serios: pretenția bărbatului tău, nu e tocmai absurdă. Adică, de ce să nu donez copilului meu jumătate din averea mea? Pentru cine o păstrez, dacă nu pentru el? Du-

te și spune-i că primesc serios propunerea lui!

Gina surâse, somnoroasă:

— Am să mă duc, dragul meu, dar...
hai să mai dormim!

În ziua aceea făcurăm actul de donațiune. Până la majoratul copilului, averea rămânea sub administrația mea. În cazul când aş fi murit eu, Gina prelua toată averea, afară de case, care rămâneau pe viață mamei mele sau Silviei, împreună cu tot ce era în ele.

Eram fericit, căci țineam pe genunchi copilul. Era o întruchipare de vis și frumusețe. Avea în ochi două pete de azur, ochii Ginei. Era fetiță și o chema Nina.

— Nina! Iubirea mea! Visul meu! Sufletul meu... îi ziceam adesea. Nina, te iubesc și mor de fericire, alături de tine! Ești suavă, ești dulce, cum sunt toți îngerii din cer!

Gina plângea, mama la fel. Dar ticălosul pândea din umbră. Ce mai vroia?

ESTE UN AN,

după ce chestia cu grâul se repetă, primii din senin, într'o seară, un glonte de armă în umărul stâng. Cine putea să tragă atât de mișelește în mine, care eram în sat idolul țăranilor? Dacă s'ar fi dovedit cine trăsese, nu știu ce-ar fi mai lăsat din el oamenii cari erau îndârjiți, cum nu mi-aș fi închipuit. Patru săptămâni la rând putere formate din săteni răscoliră potecile și ascunzișurile ca să poată da de o urmă cât de mică a atentatorului. Dovada cea mai simplă, care ar fi dus la descoperirea făptașului, era glonte; îl simțeam aproape de osul umărului.

Dar nu, mă temeam de o nenorocire.

Am spus că ticălosul pândea din umbră. Trei ani purtai glonte în umăr și nu mă supusei unei operații, tocmai pentru a evita descoperirea criminalului. Lăsați proiectilul acolo, dar îl simțeam mereu cum cobora mai jos.

Intr'o dimineață îl găsii în așternutul patului meu. Atunci m'am convins definitiv din ce armă pornise. Arătai glonțul Ginei, care-l recunoscuse. L-a recunoscut și Corbu, făcându-se că nu știe despre ce era vorba.

După trei ani m'am convins că dușmanul meu de moarte era acela de care mă feream.

După acești cinci ani de existență prin acele meleaguri, tocmai când îi credeam pe toți deopotrivă de mulțumiți, se întâmplă un eveniment nespuse de dureros: dispariția Silviei.

Intr'o seară, pe când o așteptam la masă, nu apărură nici până la sfârșit. Trimisei pe mama în camera Silviei să vadă care era motivul lipsei. De mult luase obiceiul să lipsească dela masă, fără să știu de ce. Eu m'am dus în ca-

mera mea să aranjez niște socoteli. După o oră, când credeam că mama se și culcase, o văzui apărând pe ușă, îngrijorată.

— N'am putut să dau de Silvia! Am căutat-o în toate părțile, zise ea.

Rămăsei ca trăsnit. De multe ori o găsisem plângând și o întrebam:

— Ce ai Silvia, de ce plângi?

— Nu am nimic.

Afară de acest «nimic», nu se mai putea scoate altceva dela dânsa.

Unul din servitori mi-a comunicat că a văzut-o strecurându-se pe poartă cu un geamantan în mână. Atât.

Deci, fugise din casa mea, în care, de bine de rău îi asigurasem viața.

Acest gest mă mâhni peste măsură. Mi se părea insuportabil gândul că Silvia a plecat. Nu am putut dormi de fel în noaptea aceea, deși eram foarte obosit. Ședeam la fereastră și priveam întunerecul de-afară. Prin aer treceau

păsările nopții, își fluturau aripile și țipau, cobitoare, pierzându-se în bezna. Unde era Silvia? De ce plecase? Ființa cu sufletul misterios, de ce mă chinuia?

Mi se părea că văd în întunec, departe de tot, o femeie alergând pe o pantă neprecisă, iar în urma ei veneau altele și altele, multe de tot, și toate alergau, pe aceeași pantă, coborînd în gura unui animal feroce și uriaș, care se căsca să le înghită.

Calvarul femeilor! Calvarul femeilor era, dimpotrivă, o pantă lucioasă și neprecisă!

Lăsați capul pe marginea ferestrei, învins de remușcare. Silvia, pentru care eu am fost visul și speranțele ei, Silvia fugise. Acesta era rezultatul sacrificiului ei, fuga disprețuitoare?

Mă simțeam mic și caraghios ca o libarcă murdară și aciuită în cutele unei draperii de mătase. Trecusem prin lume, ca un câine prin nămol, luasem murdăria, dar n'am lăsat un vârf de ac amintire.

Sării drept în picioare. Imi luai haina și pălăria și mă repezii pe scări, în curte. Era o liniște deplină. Mă simțeam foarte blazat. Toată tinerețea mea mi se părea înveninată de resemnarea la care mă adaptasem de când sosisem acolo. Parcă toată lumea însemna numai grâu, Gina și luptă înverșunată cu un imbecil! Nu fusesem în stare să cultiv un suflet deosebit ca al Silviei... Ce însemnau toate câte aveam, față de jertfa Silviei? Femeia aceea mi-a dat mai mult de cât ce-mi dăduse mama sau Gina, mă umanizase într'o băltoacă cu nămol unde, fără ea, aș fi rămas un ticălos. Minte, ochii, gura, sufletul meu, toate erau de la Silvia! Nu-i jurasem eu, cu mintea lucidă de copil, că o voi iubi mai mult decât pe mama?

Uitasem tot, pentrucă nimic nu se uită mai ușor decât datoriile.

Trecui repede în grajd. Căi nechezau ronțâind grăunțele. Scosei pe cel mai bun și-l încălecai, pornind în noapte ca o săgeată. Luai drumul spre gara de la care trebuia să se urce Silvia în tren spre București. Trecui în

Suflet chinuit!... Mă durea tot sufletul, încât îmi venea să urlu de suferință.

Nu plâng numai lașii, eu nu eram laș, toată firea mea dovedea aceasta. Dar plângeam pentrucă simțeam în mine fiorul omeniei și pentrucă prea mă înfierase stigmatul. Simțeam voința mea încătușată de acest stigmat. Cum puteam rupe zăgazarile puse voinței mele? Ce om aș fi putut deveni cu voința pe care o aveam! Lumea mă socotea pătat prin naștere și se ferea de mine ca de un câine râios. Tatăl meu mă abandonase în pântecul mamei mele; ea mă abandonase într'un bordel, iar lumea, pentru toate aceste fapte, de care eu nu eram vinovat, îmi spunea: Bastardul.

Cum mai puteam eu să fac, ceea ce sufletul îmi cerea, când drumul meu era năpădit de spini? Ah, da, mă reabilitasem. Tatăl meu, murind, mă revendicase, lăsându-mi moștenire numele lui, dar pentru oameni tot bastard rămăsesem. Cine șterge prima impresie din mintea oamenilor? Nici chiar vremea.

Mă liniștisem, singurătatea câmpiei mă calmase. Calul ședea cu botul lângă mine, păscând. Ii simțeam respirația și mă privea de parcă ar fi spus: «Hai acasă!»

Il bătui ușor cu palma peste bot și el prinse a sburda.

— Să mergem, calule!

Unde alergam? Ce-aveam de făcut în noaptea aceea, când totul era amorțit? Trenul de București trecuse de mult și Silvia poate că ajunsese în Capitală.

Hotărâii să mă reîntorc. Voiu pleca a doua zi liniștit în căutarea Silviei. Nu puteam lăsa pe femeia aceea singură pe lume. Durerea ei trebuia să fie și a mea. Încălecai și pornii spre casă, încet. Lacrimile mă ușuraseră și, înviorat, respiram cu plăcere aerul liniștit al nopții.

Ah, Gina, Nina... spre voi mergeam, cuprins de avântul dragostei. Noaptea aceea mi se părea că va fi veșnică și veșnic aveam să trăiesc și eu.

Tăcerea vorbea prin lanurile înverzite, șoptindu-mi tainic: «Du-te! Du-te la ele, căci te-așteaptă, pline de dor! Du-te și le sărută frunțile în somn, căci ai păcătuit cu gândul împotriva lor!»

Calul porni la trap, fără să-l îndemn. În urma mea lăsam umbrele întunecului.

Regăsii casa Ginei, grădinile cu flori — mai doream ochii ei și zâmbetul copilului. Cine poate înfrâna îndrăzneala omului care iubește? Mie mi se păru de nimic gardul de patru metri. Lăasai calul legat afară. Partea grea era să ajung în dreptul ferestrei, fără să fiu mirosit de câini. Când ajunsei în pridvor, mă simții în siguranță.

De ce alesesem drumul acela, ca să ajung la Gina? Puteam să aleg altă cale: să bat în poartă; mi-ar fi ieșit înainte un servitor pe care l-aș fi trimis s'o vestească pe Gina de sosirea mea. Teamă de bărbatul ei, nu aveam. Consimțise ca soția lui să-mi fie amantă, tăcerea i-o plăteam.

Simțeam, poate, nevoia să

fiu romantic. Jucam teatru, eram actorul de pe scenă, care știe că pericolul nu există decât în imaginația spectatorului; pe scenă și'n dosul ei toți oamenii sunt inofensivi. Mă temeam mai mult de câinii lui Corbu, decât ar fi trebuit să mă tem de el.

Găsii pe Gina suspinând în somn. Alături de ea, într'un pătuc, Nina surâdea catifelat și dulce, îmbătăta de mirajul vreunui vis.

Visează copilul meu, visează!...

Am văzut în ea chipul altui copil, al copilului din bordel, firavul bastard. La vârsta copilei mele n'aveam tată; ea avea doi. Eu mă bălăceam în mocirla care duhnea a stârv, a sudoare și a spermă. Nina dormea pe un pat alb, învelită în cuvertura de mătase, la două palme de o mamă iubitoare, care n'o să-și bată niciodată copilul cu păr bălai și cu piciorușe albe ca razele soarelui!...

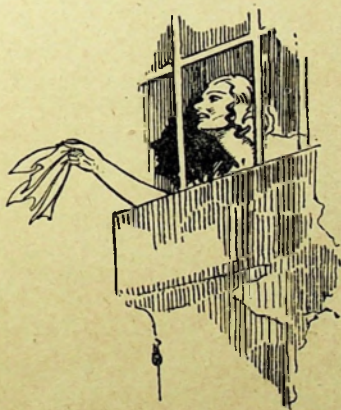

Gina tresări. O credeam adormită. Șopti:

— Ce dor mi-era de tine!

Afară se făcuse ziuă mare ; calul s'auzea nechezând lângă gard; mă che-ma. Spusei Ginei să vină în ziua aceea la mine, sărutai copilul și plecai.

Pe când urcam dealul, la fereastra Ginei încă mai flutura o batistă albă, pentru mine. Era semnul disperării, pe care-l făceau poate și sclavii, cerșind libertatea, închiși în cetățile medievale.

Intr'adevăr, aveam în hambare recolta de trei ani, pe care n'o vându-sem încă.

— Dar când va afla că nu am vândut nimic?

— Am să-i spun că nu ai luat preț bun.

— Gina... diseară, la gară.

Ședeam în gară și așteptam nerăbdător. Vine? Nu vine?

A venit, cu același zâmbet de primăvară.

Apoi ședeam în compartiment, strânși unul lângă altul, ca doi oameni cari nu s'au despărțit toată viața lor. Simțeam parfumul Ginei în noaptea aceea și mă gândeam că oricât de urâtă era viața, totuși uneori avea părți prea frumoase. Gina era o parte frumoasă a vieții mele. Dacă celălalt nu a putut s'o înțeleagă, eu am prețuit-o la justa ei valoare. O femeie frumoasă, e drept, procură unui bărbat, atât necazuri cât și plăceri. Ea are sensibilitatea florilor

de seră, care cer o foarte mare îngrijire. Ori, mie, Gina îmi oferise — cel puțin în timpul din urmă — numai clipele frumoase din fiecare zi a ei — restul nu-mi arătase. La mine venise numai zâmbitoare. Niciodată n'am văzut fruntea ei încrêțită de vreo mâhnire. De multe ori o așteptam să vie în ziua când făgăduise că va veni. Nu venea. Apărea, însă în ziua următoare, cu fața luminată. Aveam probabil un aer trist, căci îmi spunea, ca să mi-l înlătore de pe față:

— Nu fii supărat, nu am venit pentru că am fost mâhnită...

Șezând în vagon fericiți, în cadența roților ce se rostogoleau pe șine, i-am șoptit ca în vis, pentru prima dată:

— Vreau să fii numai a mea!

Eram prea departe de toată lumea și prea aproape amândoi, singuri în noaptea aceea liniștită de vară, pentru ca să nu dau expresie gândului ce mă stăpânea de-atâția ani.

Cu aceeași liniște, Gina murmură:

— Dorința ta se va împlini cât de curând.

După aceea lăasă pleoapele în jos, strivind sub ele două lacrimi. Incurajat de răspunsul ei, continui:

— Să începem de pe acum!

— Nu.

— Pentru ce?

— Mi-e teamă.

Ii era teamă, cum îmi era teamă și mie. Totdeauna mi-a fost teamă de oameni... De aceea n'am avut mulți prieteni. În afară de cei pomeniți aci, n'am mai avut mulți. Răutatea omului e mare, am cunoscut-o îndeajuns și m'am ferit de ea.

Și-apoi, eram numai eu în luptă? Era și Gina și copilul; pentru ei teama mea creștea. Părerea Ginei ca să nu procedăm cu grabă era îndreptățită.

— Totuși, să ne gândim mereu la acest lucru, Gina... îi spusei.

— Da, dragul meu, să ne gândim și să sperăm că gândul nostru va fi cât de curând realizat. Eu nu urăsc pe omul

acesta, uneori mi-e milă de el, dar nu l-am putut suferi niciodată. Gândul că va trebui să mă reîntorc la el, mă înspăimântă. Dacă n'ar fi Nina, așa cum suntem aci am fugi imediat în lume, întâmplă-se orice s'ar întâmpla după aceea!

— Dar o avem pe Nina acolo...

— Ah, Nina mea sfântă, pentru ea și pentru tine trăiesc!

Ajunși la București, am tras la un hotel mai puțin cunoscut. O înscrisei pe Gina drept soția mea. Ea nu cunoștea motivul adevărat pentru care venisem la București. Nici nu i l-am spus. Prima noapte, ea fiind obosită, nu o luai cu mine; aveam nevoie să fiu singur, pentru a o căuta pe Silvia. Eram nerăbdător și plecai imediat în cercetare prin oraș.

Unde putea să se ducă Silvia? Nu avea nicio prietenă la care să fi tras direct. Doar bordelul! Dar acest gând mă îngrozea. Nu mai avea ce căuta acolo. Acel loc a fost doar un vis urât pentru ea și pentru mama.

Dar unde putea să fie atunci?

Colindai pe străzi, căutând cu privirea pretutindeni. Mi se părea că văd pe Silvia în fiecare femeie ce-mi ieșea în cale. Cercetam trăsurile, grădinile, restaurantele, frământat de dorința de a o găsi. Mă oprii într'un loc și luai masa singur, fără să mă mai duc la hotel. Intrai pe urmă într'o berărie, unde șezi foarte puțin și plecai nerăbdător. Pornii iar pe străzi, pentru câteva ore.

La ora douăsprezece noaptea începu să cadă o ploaie repede. Unde să mă duc? La hotel, deși eram sigur că Gina se va îngrijora de lipsa mea, nu mă dusei. Aproape în silă intrai într'un local de noapte.

Mă așezai într'un colț, la o masă retrasă, și comandai o băutură. În jurul meu era destulă lume, aceeași lume pestriță și detestabilă a localurilor de noapte, pe care o cunoscusem cândva. Retras în colțul meu, nu doream pe nimeni.

Stăteam de vreun ceas acolo, când o femeie dela o masă din partea opusă a

încăperii se ridică și veni spre mine. Nu-i priveam fața, îi zăream numai rochia de la mijloc în jos.

— Nu mai vrei să vezi lumea de fel, parcă ai fi miop! De o oră de când te fixezi, fără să ridici măcar odată privirea. Te-ai sălbătăcit de tot la țară.

Era Mara.

— Nu mă mai cunoști? Așa de repede m'ai uitat? urmă ea.

— Mara! zisei, încurcat.

— Da, Mara. De ce te porți atât de ciudat?

Se așează pe un scaun la masa mea.

— Ești chiar lipsit de politeță, nu ai venit pe la noi de fel! A trebuit să ne informeze altă lume despre năzdrăvăniile ce le săvârșești pe-acolo...

— Nu te'nțeleg, Mara, ce vrei să spui?

— Nu te mai ascunde, Cor-

bu ne-a spus tot. Te-ai apucat să pri-
copsești țărani cu averea ta.

— Dar Corbu e un ticălos...

— O fi, nu zic nu, dar a spus adevă-
rul. Ai cedat jumătate din averea ta
copilului său?

— Copilului meu, Mara.

— Asta n'ar fi cine știe ce, copilul
este al tatălui oficial, nu al tău, și Cor-
bu poate deveni stăpân prin aceasta, o-
dată și-odată.

Mă cam supăra această discuție.

— Mara, nu mai vorbi despre planu-
rile acestui om.

— Vorbesc ce spune el, mă tem că a-
cest străin va pune mâna pe averea pe
care tata a agonisit-o muncind. Mamei
îi pare chiar foarte rău că ți-a cedat
ție moșia.

— Spune-i mamei tale — i-am răs-
puns enervat — că nu voiu înstrăina
niciun petec de pământ!

— Înșfârșit, îți dau un sfat: ferește-te de Corbu și de Gina...

— De Gina?

— Știi ce vrei să spui: Gina e amanta ta.

— Cine ți-a spus asta?

— Cine!... bărbatul ei. E drept, ea n'a vrut, dar a forțat-o el, amenințându-o cu despărțirea și că la proces va divulga secretul copilului. Gina a primit, bine înțeles păstrându-se pentru el. De altfel, dacă el ar afla că Gina îți este amantă cu adevărat, ar ucide-o. Este adevărat, a consimțit el odată să ți-o cedeze?

— Nu mai țin minte.

— Să-ți spun eu: a vrut s'o încerce. Dacă ea mărturisea că a avut ceva cu tine, era rău de ea. Ține seama că ei au în mod oficial un copil și legea îi dă dreptul să oprească copilul când mama se dovedește imorală. Odată cu copilul, rămâne și averea. Chiar actul dotal al lor glăsuiește așa.

— Dar suntem frați...

— De când ai devenit moralist? Nu te mai cunosc! De unde și până unde sunt eu sora ta?

— Cum, tu nu știi?

— Nici nu vreau să știu.

— Mă opun eu, înțelege!

Considerându-se jignită, mă privi cu ură.

— Ah — zise ea cu răutate — te 'nțeleg: dorești să te păstrezi pentru Gina! Poate prostul acela nici nu bănuiește că atunci când ea vine la tine, dormiți în același pat. Eu însă știu tot: chiar azi am fost informată de cineva care venea dela voi.

— Astăzi?

— Da, da, astăzi, pentru ce te miri?

— Pe cine ai întâlnit azi?

Eram sigur că s'a întâlnit cu Silvia.

— Am întâlnit-o pe Silvia, era în trăsură, dar tot am recunoscut-o. Am oprit-o și mi-a vorbit despre tine. Mi-a spus tot.

Ca să nu bănuiască ceva, îmi luai un aer cât mai calm.

— Nu cred ca Silvia să fi vorbit rău tocmai de mine. Suntem doar prieteni.

— Am știut eu cum s'o descos, ea n'a făcut decât să confirme cele ce bănuiam eu...

Tăcurăm amândoi. Chemai chelnerul și făcui plata. Continuarăm să stăm la masă, tăcuți. Mara își frământa batista. Apoi făcu un ghemotoc din toate peticile rămase și mi-l svârli în față, zâmbind.

— Mara — zisei eu — de ce nu mă înțelege?

Ea se strâmbă la mine, apoi se ridică.

— Hai, să mă duci acasă!

Ieșirăm. În stradă luai o trăsură,

căci ploaia curgea mereu. Cum trecu-
răm primul colț, Mara reîncepu:

— Astă seară, nu, dar mâine la pa-
tru te aștept să vii la noi acasă, căci alt-
fel te voiu căuta prin toate hotelurile
și tot voiu da de tine. Ai să vii?

— Da.

Mulțumită de răspuns, lăsă capul pe
umărul meu. Trăsura mergea liniștită;
uruitul roților era înăbușit de ploaie.

— Spune-mi, Mara, ce-ai mai vor-
bit cu Silvia? o întrebai.

— Numai despre tine.

— Unde se ducea când ai întâlnit-o?

— Venea dela gară și se ducea acasă.

— Unde acasă?...

— Tot acolo, nu știi?

În clipa aceea trăsura se opri. Ajun-
seserăm. Am sărit jos și i-am ajutat
Marei să coboare. Promisei solemn că a
doua zi voiu fi la ea. Mă urcai repede

în trăsură și dădui birjarului numele străzii unde se afla bordelul. Birjarul murmură ceva nedeslușit și dădu bici cailor.

Așa dar, fără să mă gândesc dădusem de urma Silviei. Era din nou la bordel! Pentru ce? Vârsta ei nu-i mai îngăduia prezența acolo. Rămăsese ca femeie de încredere a patronului, ca și mama, în ultimul timp. Pentru acest serviciu să se fi dus ea acolo? La mine găsisese un adăpost mai onorabil doar. De ce, când i-am cerut să părăsească bordelul, a primit cu bucurie? De ce plecase de la mine tocmai când o credeam mai fericită?

O mie de întrebări mă frământau. Dar răspunsul n'avea să mai întârzie.

Ploua destul de tare și oricât mă ferisem, tot m'am udat. Cu toate acestea n'am renunțat să mă duc la Silvia. Mă gândeam la mama, ea nu s'ar fi simțit niciodată mulțumită fără Silvia. Poate că Silvia nu plecase definitiv, poate că avea ceva numai de aranjat și se va reîntoarce. Și mă bucuram la gândul că va râde de frica ce am tras.

Spre a nu mai da prilej birjarului să râdă, îi spusei să oprească în colțul străzii. Era mai bine, altfel sgomotul trăsurii ar fi atras atenția persoanelor din bordel.

— Dar plouă cu găleata, spuse el.

— Nu face nimic, am să dau o fugă până acolo.

Plătii și trăsura dispăru în ploaie. Apa curgea șiroaie pe hainele mele. Când intrai în curte, nu era nimeni; toată lumea era strânsă în «salon».

Privii pe fereastră. Amintirile mă năpădiră, încât uitai de Silvia. Nimic nu se schimbase, parcă și femeile erau aceleași. Aceleași scaune roase, același divan din colț, pereții cu aceleași tablouri demodate. Văzui portretul patroanei pe peretele din mijloc, pe urmă portretul unei femei goale care sta lungită pe un pat, citind un ziar. Revăzui tabloul Genovevei de Brabant, în pădure, cu un copil în brațe, alinând o căprioară.

Se auzea melodia gramofonului

primitiv, cu veşnicul cântec: «Eu sunt Regina Draga...».

Stropii de ploaie loveau în geam, u-dându-mi obrajii, amestecându-se cu lacrimile mele. Acolo, în colţul acela, eram svârilit, când «nenea» venea beat. De câte ori nu plânsesem acolo! De câte ori picioarele mele goale nu tre-pădaseră pe covorul acela ros, în timp ce mă jucam, vesel, cu femeile!...

Şi curtea, aceeaşi, nimic nu se schimbase, doar copacii îmbătrâniseră. Unul chiar se uscaseră. Era caisul. Grădiniţa plină cu crini, parcă era aceeaşi din primii ani ai copilăriei mele. Acolo mă jucasem eu...

Ploaia curgea neconţinut, în ritmul amintirilor mele. Nu ştiam dacă sgomotul pe care îl auzeam era ropotul ploii, sau al amintirilor.

Şedeam cu un picior pe treapta din faţa marchizei şi priveam printre şirurile de apă ce mi se scurgeau de pe pălărie, — când în faţa mea apărură deodată o femeie care ieşise dintr'o cameră din curte.

— Domnul vrea o fată?

Tăcui. În timpul acela, un bărbat se strecură prin ploaie, spre poartă. Femeia mă privi îmbietor. Avea figura exagerat de fardată, privirea dezolată, ca și Tina din alte vremuri, ca și Berta Unguroaica, ca și Silvia sau mama, ca toate femeile deacolo.

— Domnul vrea o fată? stărui ea.

Se sili să pară simpatică printr'un zâmbet fals.

Nu i-am răspuns nimic; continuai doar s'o privesc. Figura ei îmi amintea de multe alte figuri uitate. Fata întoarse puțin capul, descurajată, apoi făcu un efort ca să se insinuieze mai mult:

— Vrea o fată, domnul?... De ce nu vrei să mergem la odaie? Acolo nu plouă! Ah, e așa de bine acolo!...

După o pauză scurtă, repetă:

— Domnul nu vrea o fată?

Când privirile noastre se întâlneau o clipă, ea izbucni aproape:

— Vrei, dragă, spune?

— Nu! izbutii să răspund, trist.

Atunci ea se supără și deveni furioasă.

— Un mitocan! Mă face să stau două ceasuri în ploaie, pentru ca să spună: «nu!» Trebuie să fie beat, după ochi se cunoaște!

Scutura mânerul ușii, care se deschidea greu și din cauza aceasta întârziă atât cât să-mi treacă ceva prin gând.

— Ascultă! strigai către ea.

— Ce vrei?

— Unde ai camera?..

— Aci, în curte.

Și uitând de supărare, presimțind că m'am hotărât s'o iau, mă apucă de braț, ducându-mă într'o cameră luminată din fundul curții. Incepu să mă mân-gâie.

— Ce drăguț ești!... Ai făcut armata?

Ești din București? Da? Cu ce te ocupi?
Și de ce ești așa de supărat?

Veșnicele întrebări!

— Vai, cum te-ai udat! Dragă, ai să
răcești, scoate-ți haina!

Resimții, după atâta vreme, dragos-
tea de mamă a acestor femei. O uita-
sem aproape. Uitasem și vocea lor do-
gită. Totuși timbrul acesta răgușit a-
vea pentru mine ceva matern în el. Era
vocea mamei mele, vocea ei adevărată.

— De ce nu vrei să-ți scoți haina? Ai
să uzi patul.

Și trase haina de pe mine, ușor.

Mă privea curioasă, cu ochii ei de
vită obosită. Era sleită de atâta dra-
goste. Nu mai înceta să admire tot ce
vedea la mine.

— Ce ochi ai! Și ce cravată! E de mă-
tase? Da? Imi dai voie să văd cămașa?
Cât ai dat pe ea?

În sfârșit, crezându-mă prea timid,

se gândi să înceapă ea discuția asupra celor ce credea că vor urma.

— Vrei să stăm pe pat?

— Nu, îi răspunsei. Plec imediat.

— Cum! Glumești! făcu ea, desamăgită.

Mă grăbii să-i refac curajul:

— De fel!

Și ca să-i risipesc nedumerirea, scosei o bancnotă de cinci ori mai mare decât prețul convenit, și i-o întinsei:

— Ține! Oprește-o toată!

Mă crezu nebun.

— Pentru ce nu vrei?

— Sunt obosit.

— Ai băut mult?

— Da. Spune-mi, te rog, este o femeie aici, care se numește Silvia?

— Este, a venit azi dimineață.

A mai fost aci. E amanta patronului, mâine se cunună.

— E amanta patronului? De când?

— De mult de tot. Ea a fost plecată la țară și patronul credeam că înebu-nește de dorul ei. De când a venit, s'a potolit.

— Acum ce face?

— Ce să facă? E stăpâna noastră. O femeie foarte bună. Patronul adusese într'un rând o țigancă rea, dar a plecat, fiindcă i-a prins odată o scrisoare dela asta.

— E veselă?

— Foarte veselă. De când a venit, râde și cântă ca la ea acasă.

«Râdea și cânta, ca la ea acasă!» Silvia!?!... Cât a fost la mine, nu am vă-zut-o râzând de cinci ori. Silvia, singura femeie pe care patronul n'o bătea nici-odată. Acum înțeleg: se reîntorsese în apele ei, după cinci ani de zile! Facă-se voia ei!

Ploaia încetase. Am îmbrăcat haina și am plecat, lăsând femeia nedumerită. Trecând prin curte, căutai să mă furizez nevăzut până la poartă. Silvia renunțase la tot. Poate așa înțelegea ea să fie fericită!...

CAPITOLUL AL ȘAPTELEA

JUNSEI LA HO-
TEL, ÎN ZORI.

Găsiu pe Gina în febră.

— Bine, nesocotitule, unde-ai fost ?
Am crezut că înebunesc, de teamă.

— Gina, nu mă dojeni, îți voiu spune
altădată.

Ne culcarăm. În cele patru zile care
urmară, am trăit cu Gina ca în vis. Ui-
tarăm că trebuia să plecăm. Diminea-
ța, după ce ne sculam, ne duceam să
mâncăm, apoi vizitam prin oraș tot ce
era de văzut. Prânzeam departe, la pe-
riferie, unde ne găsea foamea, în vreo
grădină mică, la care găseam un lăutar

bătrân care mai mult ne povestea, decât cânta. Și iarăși alergam. Seara colindam teatrele de vară, ori intram într'un restaurant, unde rămâneam amândoi până după miezul nopții, ascultând muzica.

— Azi plecăm? o întrebam pe Gina de dimineață.

Ea 'se scandaliza:

— Cum așa? Ai spus că plecăm mâine!

— Așa este, ai dreptate! aprobam eu.

Și ne porneam pe hohote de râs.

Nu mă temeam decât de Mara, la care nu mă dusesem. Dar, prevăzător, spusese celor doi portari ai hotelului, că de va întreba cineva de mine, să nu spună că sunt acolo. Oricine-ar fi. Ca să nu dau ceva de bănuț, spusei râzând că poliției, dacă va întreba de mine, îi poate comunica că sunt în hotel. La ce m'ar fi căutat poliția?

Mara nu m'a căutat, crezând, de sigur, că am plecat; m'a căutat însă poliția, lucru la care nu mă așteptam.

Era într'o noapte. Abia ațipisem lângă Gina, oboșiți amândoi, când auzii ciocănituri puternice în ușă. Tresării și întrebai din pat:

— Cine-i acolo?

— Poliția!

— Ce dorește?

— Deschide!

— Un moment, sunt desbrăcat.

— Așa cum te afli, deschide!

Totuși, apucaii să mă îmbrac pe jumătate și deschisei.

Apăru întâi un comisar, apoi portarul și madama hotelului, iar în umbră, pe coridor, mai rămăsese cineva. De la celelalte camere, pasagerii treziți din somn protestau din pricina gălăgiei.

— Numele d-voastră ? întrebă solemn comisarul.

Li răspunsei calm, căci înțelesei misterul vizitei.

— Doamna cine este?

— Soția mea.

— Să vedem dovada.

Nu obișnuiesc să port la mine actul de cununie.

Comisarul zâmbi. În timpul acesta, Gina reuși să se îmbrace după un paravan.

— Trebuie să facem o confruntare, adăugă comisarul.— Avem aci un domn care pretinde că doamna este soția dumneisale.

— Domnul Corbu?

— Exact.

— Intr'adevăr, după lege, este soția sa.

Comisarul deschise ușa și strigă:

— Domnule Corbu, poftiți!

Corbu intră, silindu-se să pară ra-dios. La apariția lui, mă pufni râsul, cu toată situația delicată.

— Domnule, mi se adresă comisarul
— sunteți obligat să păstrați seriozitatea.

— Chiar în fața domnului?

— Da. Domnul spune că doamna îi este soție, ce-aveți de obiectat?

— Că, oficial, așa e.

— Altfel, nu?

— După cum vedeți.

— Deci, sunteți prinși în flagrant delict de adulter.

— Bine, domnule comisar, ce trebuie să fac acum?

— Mă veți urma la circumscripție pentru dresarea procesului-verbal.

— Aci nu se poate?

— Nu, la secție. Vom lua și pe martori cu noi.

Martorii erau: madama și portarul

de noapte. Mă apropiai de Gina și o privii țintă.

— Ți-e teamă, Gina? o întrebai.

— De loc, mă amuză. Știi că e foarte frumos?

— Nu ești supărată, prin urmare?

— Dimpotrivă. Cred că va fi mai bine, pentru noi.

Răspunsul Ginei mă încurajă.

Indeplinirăm formalitățile cerute. De la secția polițienească, Corbu dispăru. Mă surprinseseră două lucruri pe care nu le înțelegeam de fel. Atitudinea calmă ce o avusese și dispariția sa apoi. Părea că nu venise decât pentru a încheia această formalitate. Dar de ce se hotărîse s'o facă tocmai acum, după atâția ani? Mai avusese destule ocazii, dacă vroia să se despartă de Gina, fără a mai lăsa lumea să râdă de el atâta timp. Să se fi trezit în conștiința lui un pic de revoltă, care să-i fi înnăbușit avariția și lăcomia de pământul meu? Nu cred. Presimțeam un pericol, dar nu-l

puteam preciza. Înțelesei că omul acela era mai primejdios decât credeam.

Mă sfătuii cu Gina, după ce ne instalăram la alt hotel, și hotărîrăm ca eu să mă reped pînă acasă, iar ea, rămânînd în București, să cheme pe fratele ei și să afle părerea celor de acasă. Gina nu era femeia care să desnădăjduiască ușor, aveam încredere în curajul ei. Scrise imediat lui Paul să se ducă la Corbu, ca să aranjeze cele trebuincioase. Ce ne înspăimînta era copilul, care rămăsese în mâinile aceluia om. Aveam însă încredere în guvernanta pe care eu o angajasem de mult. Dînsa iubea foarte mult copilul și l-ar fi apărat cu devotament.

Mă gîndeam la cele ce-mi spusese Mara: Corbu avea tot interesul să mențină copilul, pentru ca să poată stăpîni averea dotală. Dacă nu ne-ar fi prins în flagrant-delict, poate legea ar fi cedat Ginei copilul.

Luai o trăsură dela gară, ca să ajung mai curînd acasă. Trecînd prin dreptul conacului lui Corbu, mă gîndeam să găsesc vreun servitor care să-mi co-

munice ceva despre copil. Nu găsii nici-unul și socotii că ar fi mai bine să trimit altă persoană pentru acest lucru.

Pornind mai departe, spusei birjarului să lase caii mai încet, ca să se odihnească, pentrucă aveam o coastă de urcat mai încolo.

În timpul ăsta, un țăran se lăsa de vale cu carul, din partea opusă. Văzându-mă de departe, sări din car și merse pe lângă boi. Era un om din satul meu, care se ducea de sigur la târg. Il văzui grozav de trist la față și îmi închipuii că l-a lovit vreo nenorocire. De aceea îl oprii.

— Ce-i nou, bade Gheorghe? îl întrebai.

— Jale și prăpăd, boierule! răspunse el, tot mai trist.

— Te-a lovit vreo nenorocire?

Țăranul holbă ochii la mine, speriat:

— Cum, boierule, d-voastră n'ați aflat nimic? Nu știți ce s'a întâmplat?

— Ce să știi?

— N'a venit primarul la d-voastră,
la București?

— Cum era să vie când nici nu știa
unde sunt?

— Vai de păcatele mele, boierule, dar
ce s'a întâmplat la d-voastră acasă, e
nenorocire mare!

— Nenorocire? Cum asta?

Înainte de a deschide gura să-mi co-
municе despre ce e vorba, simții nevoia
de a-mi păstra cumpătul, pentru orice
lovitură. Eram deja întărit când spuse:

— Boierule, casa d-voastră a fost pâr-
jolită de foc, a ars până'n temelii.

Nu mă prefăceam, eram chiar calm.

— Cum așa? întrebai.

— Nu știi, boierule, să mă bată Dum-
nezeu! Și dacă ar fi numai atât, păca-
tele mele!

— Ce-a mai fost?...

— Pătulele cu porumb, boierule, au ars toate!

— Și hambarele cu grâu?

— Alea nu, le-am ferit noi, nici lucrurile din casă...

— Atunci nenorocirea nu este tocmai așa de mare, cum spui d-ta...

— Ba este, boierule, este!

Simțeam că toate loviturile anunțate de acel om nu mă impresionaseră câtuși de puțin. Un singur gând mă încuraja: Gina și copilul erau în afară de orice pericol.

Deodată mă săgetă un fior: Mama!

— Nu mi-ai spus de mama?

Săteanul privi în jos, tăcut. Sării din trăsură, înnebunit de groază, și-l apucă de umeri:

— Spune-mi, ce s'a făcut mama?

Drept răspuns, fața lui brăzdată se umplu de lacrimi.

— A iertat-o Dumnezeu, boierule!

— A murit mama?...

Atâta putui îngâna doar.

Mă urcai din nou în trăsură, pe când țăranul, trăgând un bou de coarne, murmură plângând:

— Trăsni-m'ar Dumnezeu, boierule!
Cum fusei tocmai eu sortit să-ți dau de veste!...

Nu pot descrie suferința mea de atunci—puterile mele sunt prea slabe. Cine și-a iubit mama, știe ce înseamnă suferința de a o pierde. Mai ales o mamă ca a mea!... Ea murise de durerea ce mă lovise pe mine.

Tot satul se adunase în jurul meu. Ședeam tăcuți în fața ruinelor, ca lângă un mort scump. Pe mama o îngropaseră cu o zi mai înainte, pentru că nu știau cât voi mai întârzia eu, până să viu. Petrecând alături de Gina prin București, uitasem să citesc ziarele, care m'ar fi înștiințat că n'am dreptul să mă simt fericit în timpul când mama murea între străini, departe de mine.

— A căzut în fața noastră, de inimă rea, și dusă a fost! — spuneau țăranii. — Am îngropat-o creștinește, părintele e de față, să spună Sfinția-sa...

Focul fusese pus, toată lumea știa acest lucru. Dar cine-l pusese? Iarăși, toată lumea se gândea la un singur om: bărbatul Ginei. Dar nimeni nu-l văzuse.

Mă resemnai și de data aceasta, deși furia îmi urcase tot sângele la cap. Trebuia să fiu tare. Da. Să pot învinge soarta ce mă blestemase?

Soarta ticăloasă! Niciodată nu-mi oferise un dram de fericire, fără un car de durere... Seara, când mă aflam singur între ruinele casei mele, simții nevoia să scuipe în gol.

Soartă ticăloasă, în tine scuipeam!

În dimineața următoare șezui la mormântul mamei două ore, apoi plecai spre București.

Mă hotărâsem să înfrunt soarta mai departe. Chiar dacă aş fi vrut să plec

din sat, țăranii nu m'ar fi lăsat. Rămâneam acolo, hotărît să refac totul. Dușmanul credea că mă ruinase, dar își greșise socoteala. Țăranii salvaseră grâu din recolta de trei ani, și o parte, cea mai bună, din mobila casei. Mai aveam pe câmp recolta din anul acela. Scopul lui Corbu era să plec eu de-acolo, alungat de sărăcie. Era așa de prost în socoteli, că mă enerva. Nu știa că în afară de grâu și celelalte, mai aveam o sumă mare de bani, depusă la o bancă de către tatăl meu, înainte de a muri. Suma aceea, împreună cu dobânzile și cu ce mai depusesem eu între timp, se mărise atât încât îmi îngăduia să construiesc încă cinci case.

Când mă întâlneam cu Gina, cu toată amărăciunea sufletească în care mă găseam, o întâmpinai zâmbind.

— Sunt nefericită, dragul meu, eu sunt cauza tuturor nenorocirilor tale.

Era foarte trasă la față.

— Nu, Gina, nu trebuie să ne reproșăm nimic. Vinovatul, îl știm care este, să ne unim contra lui.

Ea mă îmbrățișă, plângând.

Seara, ne întâlnirăm într'un restaurant cu fratele ei și cu un domn străin. În fața nenorocirilor mele, Paul consimțise să reluăm prietenia, fără nicio explicație. Domnul străin era un arhitect adus de el ca să discutăm construirea unei case noi la țară. Vroiam să ridic o construcție modernă, în locul celei vechi. Stabilirăm totul și rugai pe arhitect ca până la toamnă să-mi pună la dispoziție o parte din casa pe care urma s'o construiască îndată.

De altfel, mă gândeam de mult să dau moșiei mele o extindere mai mare. Aveam doar atâta loc, care stătea fără nicio întrebuințare. Gândul meu era să clădesc o fermă la care să fie angajat tot satul, să refac via și s'o întind, să măresc crescătoria de vite și de păsări. Vorbisem ceva țăranilor și mă înțeleseseră, căci cu ajutorul lor făcusem o moară în sat, pietruisem șoseaua și înființasem o cooperativă mică. Aproape jumătate din săteni aveau case noi, în locul bordeielor care erau la venirea mea acolo. Intemeiat pe dragostea lor de muncă, luai hotărîrea cealaltă, pe

care Gina mi-o aprobă, făgăduindu-mi concursul ei.

Consultasem un avocat în chestia procesului de divorț, dar rezultatul nu era îmbucurător. Ticălosul chibzuisese destul de bine lovitura în contra Ginei. În actul dotal nu figura decât mobilierul și edecurile din curte; restul: conacul și pământul tot, erau vândute, amândurora, bine înțeles, dar Gina nu putea să ia nimic cu ea, din pricina copilului care de sigur avea să rămână la el, pentrucă mama, care se dovedise nedemnă, nu putea să-l educe.

Așa spunea avocatul.

Da, ticălosul calculase lovitura. Oare la procesul de divorț, nu va specula antecedentele mele? Ah, cum nu! Parcă îl auzeam pronunțând de zeci de ori la numele meu, cuvântul «bastard» și povestind viața mamei mele.

Iată de ce, în zilele acelea mă simțeam învins. Invinsul unui ticălos. Nu mă împăcam cu această situație și mă simțeam mâhnit. Gina încerca să-mi lumineze sufletul, dar nu izbuti.

Am fost un om calm toată viața mea. Am săvârșit greșeli, care pot fi de neiertat, fiindcă le-am săvârșit calm și cu calcul. Furia n'a pus niciodată stăpânire pe mine. Vreau să spun că fruntea mea n'a fost niciodată umbrită de vreun gând negru.

Dar într-o noapte, ultima pe care o mai aveam de petrecut cu Gina în București, am fost trezit din somn. Am sărit din pat și am privit-o repede pe Gina. Alergătura din ziua aceea o obosise și dormea greu. M'am uitat la ceasornic și am văzut că era aproape dimineață. Mă cuprinsese o furie neînțeleasă. Se trezise în mine un instinct ciudat, pe care nu-l mai încercasem niciodată: dorința de a ucide. Simțeam puternic în mine dorința de a ucide pe omul bestial. Chiar mișcările mele erau criminale, fiindcă am reușit să mă îmbrac, fără a fi simțit de Gina. Scrisei repede pe o hârtie, Ginei, că în cazul când nu mă voi reîntoarce până la ora douăsprezece din ziua aceea, va primi știri dela mine pe altă cale. Am pus revolverul în buzunarul pardesiului și am ieșit în stradă. Eram nerăbdător, doream să-l ucid pe Corbu.

Era o dimineată răcoroasă de Iunie, cu străzi liniștite. Alergai la o stație de automobile unde eram sigur că voi găsi unul la ora aceea. Pe timpul acela automobilele erau rare și din această pricină nu se găseau ușor nici ziua. O plimbare cu o astfel de mașină era un lux. Era prin anii 1907 sau 1908.

Găsii un șofer care dormea la volanul mașinii și care se trezi speriat când mă urcai pe neașteptate lângă el.

— Dă-i drumul repede! îi spusei.

— Unde? întrebă el, somnoros.

Ii indicai numele satului, dar la auzul lui șoferul nu vru s'o pornească în ruptul capului.

— E prea departe, nu merg netocmit.

— Iți dau cât ceri...

Fixă un preț enorm și zise:

— Banii înainte!

Svârlii banii, pe cari îi luă fără grabă.

— Trebuie să cumpăr benzină, n'am de ajuns pentru un drum atât de lung.

Colindarăm în căutarea benzinei, pe care nu o găseam, dar în cele din urmă reușirăm să descoperim un depozit și scularăm din somn pe negustor. Apoi pornirăm mai departe.

Pe șoseaua care ducea spre ținta mea, erau așezate câteva localuri de noapte. În dreptul unuia din aceste localuri, drumul era barat de câteva trăsură așezate în dezordine. Furăm nevoiți să oprim mașina, pentru că niște cheflii dăduseră naștere unui scandal enorm. Poliția lipsea, astfel că scandalul luase proporții de adevărat războiu. Zarva se iscase din cauza unei femei, pe care câțiva bărbați amețiți de băutură voiau s'o răpească altora, la fel de beți. Femeia se afla în mijlocul beligeranților și devenise o minge de foot-ball, între pumnii lor. Ajunsese într'un hal îngrozitor, plină de praf și de sânge și cu rochia complet sfâșiată de sus până jos. Lacrimile și vaietele ei nu le lua nimeni în seamă. Toți vroiau s'o aibă, și trăgeau nebunește de ea, iar când o

pierdeau din mâini, o loveau, de necaz, cu pumnii și cu picioarele.

De sigur că situația femeii contribui să mărească indignarea mea. Sării din mașină și începui să-mi fac loc printre cheflii până la victimă. Șoferul, inteligent, înțelesese ce vreau să fac, și întoarse mașina. Apariția mea printre beligeranți îi puse în dilemă. Cine eram eu și ce vroiam?... Nepricepând dintr'odată, mă cruțară, crezându-mă polițist. Dar văzând că vreau să le răpesc prada, într'o clipă se uniră contra mea. Era însă prea târziu; femeia era la spatele meu și primului care se apropie de mine îi trimisei un pumn atât de puternic în frunte, încât se prăbuși. Ceilalți se repeziră, furioși, spre mine. Impinsei repede femeia în mașină și întorcându-mă scosei revolverul. Cu arma în mână pe scara mașinii, strigai șoferului să pornească. Tot asaltul lor dădu greș. Dar femeia, rănită grav, leșinase în mașină. Singurul bine ce i-l mai puteam face, era s'o duc la un spital din apropiere, fiindcă avea nevoie urgentă de îngrijiri medicale. Cine era, nu țineam să știu, dar când se trezi la spital, spuse că petrecând cu logodnicul ei la

un local, s'a întâlnit acolo cu un fost logodnic al ei și din asta a ieșit scandalul. Numele n'a voit să și-l spună, temându-se să nu afle gazetarii. Era dintr'o familie din «lumea bună», de sigur !...

Eu plecai să-mi îndeplinesc planul.

Ce naiv eram! Ședeam în mașină și mă întrebam dacă nu sunt nebun. Cum mă duceam să ucid un om, care nu merita jertfa vieții mele?... Trebuia să renunț la celelalte bucurii ca să intru în pușcărie?... Haida, de! îmi spuneam.

«Nu-l voi ucide!...»

Dar mașina mergea spre el. Dacă n'ar fi fost în drumul meu scandalul relatat mai sus, în care să-mi consum toată furia, în clipele acestea rivalul meu poate ar fi fost mort. Scandalul mă calmase. Eram atât de calm, încât zâmbeam, gândindu-mă la furia ce mă cuprinsese cu puțin înainte.

Să mă reîntorc la hotel? Parcă-mi era rușine de mine. Nu, nu mă voi reîntoarce. Am să mă duc să-i stârnesc

fiorul morții, o clipă, și-apoi să plec. Voiam să văd ce va face Corbu, când va da cu ochii de mine.

Când ajunsei, sării din mașină, spunând șoferului să mă aștepte afară. Intrai grăbit în curte și trecui prin fața câtorva servitori cari mă priviră înspăimântați. Sunt sigur că și ei bănuiau, ca și oamenii din satul meu, cine pusese foc casei mele.

Urcai scările, intrai în coridor și deschisei larg ușa sufrageriei. Corbu era acolo. Din noaptea în care mă vizitase la hotel, nu ne mai văzusem. Zărindumă, înlemni, cu ceașca de lapte în mână. Mă apropiai de el, foarte calm, cu mâinile în buzunarele pardesiului. Intr'o mâna strângeam, fără să mă simt emoționat, revolverul. Zâmbeam.

— Ai dormit bine, stimat domn? Ai dormit bine noaptea trecută? îl întrebai, batjocoritor.

Observând liniștea mea, prinse puțin curaj. Se ridică, tremurând atât de tare, încât ciocni lingurița în ceașca cu lapte pe care o mai ținea în mână.

— Bună ziua, vecine, zise el, lingușitor. — Ia loc!...

Avea aerul că ar fi vrut să-mi întindă mâna, lucru care mă indignă. Mă apropiai, tot cu mâinile în buzunare, și mă aplecai spre el deasupra mesei.

— Bestie!... scrâșnii eu.

— Vai!... Cum?... In casa mea?... îndrugă el.

Scosei o mână din buzunar și izbii puternic cu pumnul în masă.

— Bestie, am spus!..

Când bătui cu pumnul în masă, se speria atât de tare, că ceașca îi sări din mână și se sparse pe parchet.

— Pentru ce ai dat foc casei mele? răcnii la dânsul.

Era vânăt la față. De sigur că în gândul lui își lua rămas bun dela viață. Simțind că nu-l mai țin picioarele, se lăsă moale pe un scaun, sprijinindu-și capul într'o palmă.

— Să-mi spui ce vrei dela mine! strigai. Imediat! Altfel va fi rău. Te-am tolerat destul. Pentru ce ai dat foc casei mele și cum ai făcut asta?... Ai răgaz un minut...

Scosei revolverul și-l pusei pe masă. În clipa aceea, furia îmi revenise, din cauza lașității lui. Acest ticălos se împotriva de câțiva ani forței mele, acest ticălos pe care l-aș fi distrus de mult, dacă m'aș fi lăsat îndemnat să-i plătesc răul prin rău. Aveam mijloace pe care el nu le avea. Eu eram o forță, pentrucă bunătatea mea stârnise lacrimi de bucurie în ochii atâtor oameni, iar el era cu adevărat un nemernic, care nu făcea decât rău. Sărăcise un sat întreg, vroia să mă sărăcească și pe mine. Pe omul acesta vroiam să-l pedepsesc acum pentru toate relele ce le făcuse.

Dar hotărîrea mea n'a durat decât o clipă, căci auzii în spate niște pași ușori. Intorsei capul să văd cine a intrat. Era Nina!

Copila pășea surâzătoare. Nu zărisem pe masă tacâmul ei, care o aștepta.

— Bună dimineața, unchiule! gurguri ea.

Așa o învățase Gina să-mi zică. Luai revolverul repede și-l băgai în buzunar.

— Ce bine ai făcut că ai venit, zise ea. Mi-era dor de tine. Mama nu e acasă. Inchipuiește-ți cât dor mi-e de ea..

Mă cuprinse de mijloc, nedumerită că tac. Aveam în suflet un amestec de duioșie, durere și ură. O sărutai, tocmai când îmi porneau lacrimile din ochi.

— De ce plângi? mă întrebă ea.

Nu puteam scoate o vorbă, nici nu știam ce aveam de spus. Celălalt tăcea, rămas în aceeași poziție. Ce se petrecea în mintea acestui om care nu cugetase omenește nici două clipe în toată viața lui?

Când fetița se așeză pe genunchii mei și-mi șterse ochii cu batista ei mică, zicându-mi mereu: «Taci, unchiule, taci!»... el se ridică greoiu și rosti, înfrânt:

— Nina, să nu mai spui domnului:
«unchiule»!

Tresării.

— Dar cum să-i spun? întrebă copila.

— Să-i zici: «Tată»!

Mă învinsese, ticălosul!

IMP DE TREI

ANI de zile muncii fără întrerupere, iarna și vara. Realizasem tot ce îmi pusesem în gând să fac în satul meu. Mulțumisem și pe țărani. Când ferma mea era în plină funcțiune, când satul tot era în bună rânduială, când fiecare om își avea gospodăria împlinită, atunci începură vizitele oficialităților și felicitările de rigoare. Sosi chiar un ministru. S'a vorbit și'n Parlament despre satul meu. Il numiră «sat-model» și-l dădură de exemplu pretutindeni. Recunosc că, fără înțelegerea țăranilor n'aș fi putut să realizez nimic. Ei m'au înțeles, spre binele lor, și din August până'n Martie, timpul în care munca la câmp e tot

mai puțină, consimțiră să muncească cu toții alături de mine, zi cu zi. Am avut și norocul câtorva veri frumoase, în care scoaserăm din câmp tot ce se putea scoate. N'a rămas petec de pământ pe care să nu-l cultivăm. Grâul nostru era de cea mai bună calitate și-l vindeam din arie. Toți banii ce-i scoteam, îi întrebuițam pe materialele necesare transformării satului.

Astfel, după trei ani, nu mai era sătean care să nu aibă casă, curte, cu toate pătulele și cotetele trebuitoare; car cu boi; căruță cu doi cai; vacă cu vițel și câteva zeci de oi. Plus păsări de toate soiurile. Aveam o pădurice de brazi, pe care o mutarăm în sat, în așa fel, încât casele păreau așezate într'o pădure. După aproape zece ani dela sosirea mea acolo, sănătatea țăranilor era înfloritoare, încât micul spital înființat în sat, era mai totdeauna gol. De mai bine de cinci ani, nu se mai pomenea de pelagra care, prin împrejurimi, decima țăranii. Pierise odată cu mămăliga făcută din mălaiu stricat. Pierise chiar mămăliga, care nu mai apărea decât rar de tot. Despre «poșârca» sau peștele sărat nu se mai pomenea.

Deseori veneau la noi oameni din alte sate cari ne cereau deslușiri cum să facă și ei tot ce vedeau aici. Despre țăranii din satul lui Corbu, nu mai vorbesc, aceia veneau unul câte unul și se așezau la noi.

Mai târziu pavarăm satul, lărgirăm răspântiile ca să fie loc de promenadă; chiar cârciumile luară alt aspect și erau populate numai sărbătoarea. Din primul an luă ființă o bibliotecă populară, unde oamenii căpătau cunoștințe agricole științifice. Când flăcăii făceau horă în zile de sărbătoare, era numai armonie și politeță între ei și se ntreceau spre a se mulțumi fiecare.

Și cât de ușor a fost!... Nu s'a cheltuit un ban de prisos în toate ce realizasem noi, doar o muncă sârguitoare și cinstită. Sunt sigur că oamenii aceia erau fericiți. Poate că și eu. Gina, după pronunțarea divorțului, venise definitiv la mine. Copila fusese internată la un liceu particular în București. În felul acesta o puteam vizita oricând. O îngrijeam numai noi, pentru că celălalt, deși stăpânea întreaga avere a Ginei, nu se sinchisea de copil. Nu-l vedea de-

cât rar. Chiar în timpul vacanțelor, renunța de a-l lua acasă. Era tocmai ce doream și noi. Avea însă aerul că ne făcea o concesie lăsându-ne copilul. Dar sub această bunătate mocnea ticăloșia lui!... Vroia să ne umilească și să mă speculeze. Eu trebuia să-i cedez mai departe, satisfăcându-i toate dorințele, pentru ca să nu ne răpească copilul. Dacă cerea un plug cu aburi împrumut, i-l dam: dădeam tot, în așa fel că, după doi ani, ajunseseră lucrurile că tot ce era al meu, îi aparținea și lui, fără să-l coste ceva.

Totuși, eram fericiți! Fericirea ne-o aducea Nina, când apărea în casa noastră. Atunci, în jurul ei se făcea lumină, se descrețeau frunțile cele mai întunecate, era sărbătoare. Apărea viața, bucuria, sănătatea, tot, apărea Nina!...

Dar și atunci, ticălosul știa să ne sfredească inima cu câte-un fior. În toiul nopții, apărea câte un servitor de-al lui: — M'a trimis boierul să iau acasă pe domnișoara!...

Pas de te opune! Copilul meu era sclavul lui și prin el ne robise pe toți!

Il ținea acolo două zile, apoi ni-l trimitea înapoi. Copilul apărea slab și trist. Trebuia să plângă tot timpul pentru ca să-l înduplece pe ticălos să-i dea drumul.

Am cheltuit mulți bani, pentru ca să-l înving și să-mi eliberez copilul. N'am izbutit, însă. Legea!... Toți mă amenințau cu legea.

Și astfel, drămuirăm zi cu zi, an cu an, stropul de fericire, cătând să-l economisim, veșnic amenințați, veșnic hârțuiți, trei ființe fără noroc. Ne iubeam unul pe altul, ne strângeam cot la cot înfrățiți prin suferință, cu speranța în zilele care vor veni, jinduind după o libertate adevărată.

«Mâine!» era ruga noastră; «mâine!» când va fi altfel; «mâine!» fericirea noastră va fi fericire, ochii noștri nu vor mai lăcrăma!

Dar ne-am fi mulțumit, dacă răul ar fi stat pe loc. Se stinse însă și lumina acestei palide fericiri, iar aripa morții desfăcându-se haină, acoperi sub ea o ființă care ne era dragă.

CAPITOLUL AL NOUĂLEA

MURIT GINA...

Era în primăvara anului una mie nouă sute șaseprezece, când Gina muri. Alături de mormântul mamei mele, mai adăugai unul, tot atât de scump. Murise din cauza unei nașteri timpurii.

Maternitatea! Această dumnezeiască sarcină, pentru care femeile își dau uneori viața!... Maternitatea este cel mai sublim lucru, cel mai groaznic chin, care ridică femeia mai presus de orice respect. În fața femeii care-și dă viața așa de senin pentru viața altuia, ar trebui să se închine toată măreția omenească. Nimic nu poate fi mai su-

blim decât femeia-mamă. E tot ce poate fi cu adevărat dumnezeiesc!

Nici nu vreau să cred, cel puțin în clipele acestea, că există oameni cari chinuiesc femeia-mamă. Nu, nu se întâmplă pe pământ asemenea bestialități!

Chiar povestea mamei mele n'o cred, sunt gata să presupun mai curând că e un produs al fanteziei mele, robită situației în care mă aflu azi, — toată povestea narată până aci. N'a existat nici tatăl meu, nici Alexe Corbu care chinuia pe Gina, nici Silvia, nici mama, nimeni, nimeni! Toate sunt fantasma-gorii.

Ah, sărmana Gina! Totdeauna spunea: — Să ne privim ochii cât mai mult, acum când îi avem, poate vreodată... cine știe!

Când a murit, a adăugat:—Dacă n'ar fi copilul, ți-aș spune: Hai cu mine, mi-e greu fără tine, chiar în cer!

A murit foarte simplu: ne-a împreunat mâinile, mie și Ninei, și ne-a spus:

— Trăiți astfel!

Atunci Nina mai era un copil, terminase tocmai liceul. Când a murit Gina, erau vreo șase luni dela moartea tatălui ei. Paul era de mult însurat și avea copii mărișori. Ticălosul, vecinul meu Corbu, devenise cel mai bogat om din împrejurimi, dar și cel mai avar care se pomenise vreodată.

Un singur frate de suferință și de nenoroc aveam în sat: moș Pârvu. Era un om năpăstuit de soartă, lovit crunt în ce avea mai drag. Cei șase copii îi muriseră rând pe rând în curs de patru ani. Avusese patru băieți cari, la un an, doi, după ce se căpătuiau, când se vedeau și ei în rostul lor, cădeau la pat tuberculoși. Fetele la fel. Vindea moș Pârvu până nu mai avea ce, ca să poată lecu copiii. Rămăsese în sapă de lemn și albise înainte de vreme.

Moș Pârvu era un om mândru, încrezător în sine și la toate loviturile rămănea tot mândru. Nu se 'ncumeta nimeni să-i vină în ajutor, pentrucă se știa că dânsul n'ar fi primit mila nimănui. Avea brațe puternice, voință dârză și

Și-atunci văzui pentru prima dată pe omul acela plângând.

— Nu mai plânge, moș Pârvu!

— Cum să nu plâng, taică, dacă se duse și ea? Acu'ce mai fac?.. Casă n'am, vite n'am, pământ n'am!.. O vacă mai avusei și mă dusei cu ea la târg de-o vândui, și de înăcrit ce fusei, pierdui banii pe drum.

Atunci se sculă să plece.

— Ai tu, moș Pârvu, cu ce să-ți îngropi femeia?

— Nu am, tăiculiță.

— Și atunci ce-ai să faci?...

— Oiu lua și eu talerul de coadă.

Nina începu să plângă.

— Moș Pârvule, nu pleca! strigai eu de la fereastră.

Mă dădui jos în curte și-i întinsei o sută de lei.

— Și încă o sută de la mine, strigă Nina, dând fuga în casă să aducă banii.

De atunci moș Pârvu se mută în curtea mea, cu totul.

Mai târziu aflai un fapt care era aproape de necrezut: vaca, ultima pe care o mai avusese moș Pârvu, nu o vânduse la târg, ci lui Corbu. La mine nu voise să vie cu ea, de teamă că n'am să i-o primesc. Dar cei șaiszeci de lei ce-i luase pe ea îi pierduse chiar în curtea lui Corbu. Cei trei servitori cari erau în curte jurară cu lacrimi în ochi, că n'au găsit banii, și moș Pârvu se'ncredea în vorba lor. Dar cine i-a găsit atunci? Oricât de ticălos îl credeam pe Corbu, dar ca să fure bani unui om atât de nenorocit, nu-l socoteam în stare. Mai târziu însă, unul din argații lui Corbu, care fusese angajat la mine, jură pe copiii lui, în fața lui moș Pârvu, că banii tot fostul lui stăpân i-a găsit, dar n'a vrut să-i înapoieze.

Așa vroia Corbu să facă avere! La câțva timp după moartea Ginei, am fost nevoit să mă sfătuiesc cu Paul și cu mama lui în privința copilului meu.

Corbu ținea din nou să pună mâna pe averea mea. Pusese chestiunea clar: ori copilul, ori averea! Nina și așa se împăca greu cu lipsa mamei sale și singura ei fericire eram eu, căci la fiecare pas ne îmbrățișam, încurajându-ne unul pe altul.

Mă mândream cu copilul meu. Nina era frumoasă. Era atât de frumoasă că nu răspândea numai admirație, ci și respect. Și cât de mult doream să-i asigur o fericire adevărată! După toate chinurile noastre, ea trebuia să plătească din plin fericirea care ne lipsea nouă. Eu nu suferisem în viața mea, economiseam doar fericirea, pentru viitorul fetei mele.

De vreo două ori, Corbu căută să-mi interzică vizitele la internatul unde se afla Nina. Vroia să-și impună paternitatea oficială. Toată lumea a râs, pentru că asemănarea copilului cu mine era prea mare.

Scrisei din nou lui Paul. Mă pomenii cu el, furios la culme.

— Să mergi cu mine! strigă dânsul.

— Unde?

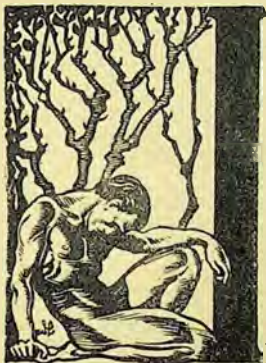
— La Corbu.

Când ne găsirăm în fața acestuia, Paul îi zise:

— M'am hotărît să intru eu în joc și dacă nu te-astâmperi, te-așteaptă ceva rău. Dacă nu lași drumul liber acestui om către copilul lui, nu mai scapi cu viață din mâna mea!

Atunci s'a supus.

N PRIMA SĂPTĂ- MÂNĂ A VACAN-

ȚEI din vara aceea, plecai cu Nina în străinătate. Mersem în Elveția, singura țară din Europa centrală, care nu intrase în războiu. Plecai pentru sănătatea Ninei, pe care pierderea mamei sale o îndurerase; mă gândeam s'o îndepărtez câtva timp de acele locuri care îi țineau vie marea durere. Mă hotărâsem să stau toată vacanța acolo. Frumusețea pământului acela era creată anume, pentru cicatrizarea rănilor sufletești. Nici nu m'am gândit o clipă să consult un medic pentru sănătatea Ninei. Din prima zi, sufletul ei s'a reîmprospătat.

Cât de mândru mă simțeam cu ea la braț, pe când toată lumea o admira! Nu a fost om care să nu ghicească: tatăl cu fiica!

Când ne duceam în excursie pe vârful munților, acolo, sus de tot, unde ni se părea că mai e o palmă până la cer, Nina gema, ridicând brațele spre piscurile neumbrate:

— Mamă!

Rămâneam în loc, mut, cu gândul la Gina. Era atâta credință în vocea Ninei, când spunea: «Mamă!» încât călăuza care nu ne cunoștea limba, rămânea înduioșată.

«Scumpa mea mamă!»... se ruga Nina, și parcă dorea să se deschidă cerul.

— Când mă urc pe munți, am impresia că ne urcăm la mama... spunea ea.

Eu eram mulțumit de salvarea copilului.

După aproape două luni primii o scrisoare dela Paul care

mă chema acasă urgent, întrucât războiul trebuia să se declare și la noi.

— Ai să te duci și tu în războiu? mă întreba Nina.

— Da, fata mea, îi răspunsei.

— Dar eu cum rămân atunci?

Era o întrebare grozavă. Cum va rămâne Nina, fără mine și fără Paul? Iată o chestiune la care nu puteam răspunde fără s'o îngrozesc.

— Vom vedea, Nina, n'ai să rămâi tu fără niciun rost. Să ne întoarcem în țară și acolo o să aranjăm cum va fi mai bine. O să rămâi doar cu bunica.

— Dar omul acela rău pleacă?

— Toată lumea merge la războiu, afară de femei și copii.

— Ce bine va fi fără el! Dacă ai rămâne și tu ar fi și mai bine.

— Asta nu se poate. Deprinde-te cu gândul ăsta.

— Nu, nu vreau să te duci, ai să rămâi!

Plecarăm tocmai la timp, pentrucă în ziua când am ajuns în București, războiul era declarat. În gară ne aștepta Paul. În oraș lumea forfotea, emoționată. Declararea războiului scosese tot poporul în stradă.

— Ce se aude? întrebai pe Paul.

— Toate bune, dacă n'ar fi războiul. Armatele noastre au trecut munții, trebuie să ne prezentăm și noi.

O duserăm pe Nina la hotelul unde trăsesese Paul cu soția. O lăsarăm acolo și ieșirăm ca să putem discuta în liniște.

Pe străzi, studentimea urla satisfăcută. Lumea părea că primise cu sânge rece hotărîrea intrării în acțiune a României.

— Ce facem cu fata? întrebai pe Paul, când ne găsirăm în stradă.

— O ducem la mama mea, acolo va fi mai bine ca oriunde.

Lucrul era stabilit; la masă comunicai Ninei ce hotărâsem.

— Ah, nu pot sta nicăieri fără tine! strigă ea. Nu te duce, rămâi acasă!

Toată ziua și seara nu mă lăsă o clipă singur, vroia să fie cât mai mult cu mine, ultimele clipe până la despărțire. Paul susținea că trebuie să plecăm chiar în seara aceea, dar Nina se împotrivi, strigând mereu:

— Tăticul meu bun, nu vreau să te duci! Nu vreau să te duci!

Veni mama lui Paul și atunci se mai liniști puțin. Bătrâna hotărî să locuiască toți la mine la țară, unde, după câteva zile, va veni și nevasta lui Paul, cu cei doi copii ai lor. Administratorul meu era un om bătrân și nemobilizabil. În el aveam toată încrederea. Deasemeni, nu plecau la războiu nici primarul, nici percepătorul.

De Corbu nu mi-era teamă, pentru că știam că nici el nu va rămâne acasă.

Plecai la regiment, împreună cu Paul. De acolo scriam zilnic Ninei și

primeam regulat scrisori de la ea. În fiecare scrisoare o asiguram că sunt sănătos și că războiul avea să se termine mai curând decât speram. Realitatea era însă că ne pregăteam de plecare pe front. Nu mă temeam de mine, cât de soarta copilului meu. Pentru mine, viața, după ce o pierdusem pe Silvia, pe mama și'n urmă pe Gina, nu mai avea nicio valoare. Renunșasem la toate visurile mele în afară de cel mai scump: fericirea copilului. Avere îi lăsasem, în cazul când nu mă mai reîntorceam de acolo unde ne pregăteam să ne ducem. Testamentul îl lăsasem doamnei Ivăneanu, care ar fi urmat să conducă totul până la majoratul copilului.

Dar mă temeam de celălalt, veșnicul celălalt... care, oriunde ar fi fost, rămânea omul primejdios. Nu mă temeam că o să pună stăpânire pe averea mea, ci pe copilul meu, pe sufletul copilului meu.

Dar, o scrisoare sosită lui Paul, anunță o sentință criminală: «Corbu a rămas acasă. Nu știu prin ce împrejurare». Altă scrisoare, de la Nina, îmi reproșă: «Dacă ai fi vrut, ai fi putut să

aranjezi și tu așa fel ca să rămâi acasă».

«Dacă ai fi vrut!» Ah, pământ, pământ!

Intr'o noapte pornirăm la atac. În a treia noapte veni un glonț, poate că a fost glonțul fericirii, pentru că mi se opri într'un genunchiu. Eram cu fața spre soarele din zorii zilei când mă luară brancardierii: mă gândeam la Nina. La poalele munților Brașovului ambulanța mă transportă în trenul de București. Când auzii pe un doctor hotărînd trimiterea mea în Capitală, lacrimile de durere deveniră lacrimi de fericire.

Astfel Nina mă revăzu pe negândite.

Trăirăm cele mai frumoase zile din viața noastră, pentru că au fost cele din urmă.

Plecai din nou când mă făcui bine, după o lună jumătate. Era în ajun de a intra Nemții în București. De data aceasta, regimentul meu nu se mai afla unde îl lăsasem; decimat, se retrăsese spre Moldova și-l găsii cu mare greu-

tate. Paul era sănătos. Rămăsesem cu genunchiul înțepenit și din cauza aceea fui repartizat serviciului sedentar. Din avântul pe care-l lăsasem între camarazii din regiment la plecare, găsii o teamă amestecată cu jale. Se încuibaseră germenii disperării. Toate atacurile ce se dădeau, aduceau după ele prăpădul. Într'o noapte, cineva strigă plângând: «A căzut Bucureștiul!»... E de prisos să mai descriu durerea ce ne cuprinse pe toți.

Într'o zi mă pomenii pe neașteptate cu Paul. Plecase de trei săptămâni pe front și se reîntorsese pentru a încărca niște armament. Cu prilejul acesta primise și gradul de plutonier.

— Am găsit o scrisoare dela mama, venită în lipsa mea, zise el. Imi scrie că sunt foarte bine, dar deși toți bărbații au plecat când să intre Nemții, Corbu a rămas mai departe acolo.

De câte ori primeam câte o veste, trebuia să fie și un «dar». Corbu rămăsese acasă... Am încrucișat brațele și am rămas pe gânduri. Era o situație de nesuferit. Orice efort era inutil.

— Poate nu va ieși nimic rău din toate acestea, continuă Paul. Peste o săptămână vom da un atac mare, care se pregătește. Nu știu care-mi va fi soarta. Pentru orice eventualitate, îți las acest plic, pe care-l vei deschide acasă, de față cu mama.

Mă cuprinse o durere și mai mare. Plângând, îl strânsei în brațe.

— Paul! Nu te gândeai că are să se întâmple ceva. Doresc din tot sufletul să te întorci. Ești singurul meu sprijin aci.

— Dragul meu, dragostea ta o cunosc. Totdeauna am avut pentru tine numai respect. Îți declar că te-am iubit ca pe fratele meu. Dacă te-am suferat vreodată... iartă-mă!

— Paul! — strigai — dar eu sunt acela care trebuie să-ți cer iertare...

— Nu. Tu ai fost om totdeauna...

Mă îmbrățișă și plecă.

Regimentul a fost distrus complet. Muri și Paul, într'un spital, cu amân-

două picioarele retezate. Primii știrea, împreună cu tot ce se găsisese la el și cu ordinul de zi, prin care fusese decorat pentru acte de eroism făcute pe câmpul de luptă.

Deci, din ce în ce mai singur. Reintrai și eu în spital, pentrucă rana de la piciorul meu se agravase. După două luni ieșii de acolo, purtând în buzunarul vestonului un carnet de invalid și pe piept o distincție. Mă retrăsei de atunci într'un cămin de invalizi din fundul Moldovei. Acolo trăiam cu speranța.

Incercai să fac un schimb de corespondență cu cei de acasă, prin mijlocirea Crucii Roșii elvețiene. Imi reamintisem de gazda la care am stat acolo două luni cu Nina. Ideea a fost fericită. Primii, după aproape șase luni, o scrisoare în care citii numai două cuvinte: «Suntem bine».

Dar nu-mi era deajuns. Repetai stratațigema, întrebând cu deosebire ce face Nina. Vroiam știri anume despre ea. Primii un răspuns mai lung, chiar din partea Crucii Roșii oblăduitoare:

«Domnule»,

«Domnișoara Nina Corbu vă răspunde la toate scrisorile, că se simte foarte bine alături de tatăl ei».

Atât!.. Cum?!.. Numai atât? Cei dela Crucea Roșie, în bunătatea lor, credeau că era suficient să mă liniștesc. A fost suficient ca să rămân înfiorat de un gând, și anume acela că Nina se simțea «foarte bine», alături de tatăl ei. Ce căuta ea la omul acela, când o lăsasem cu bunică-sa la mine acasă? Și... despre ce fericire era vorba în scrisoarea aceea?

Ziua și noaptea îmi puneam sute de întrebări și nu-mi găseam astâmpăr nicio clipă.

VENI PACEA
între popoarele ce se
războiseră.

Cu toată nerăbdarea de a fi mai curând acasă, în treacăt mă oprii și pe la mormântul lui Paul. Simțeam că numai văzându-i mormântul, voiu avea un pic din sprijinul lui, pe care-l pierdusem.

Paul Ivăneanu
Plutonier
MORT PENTRU PATRIE

Sărmanul Paul!... El nu știa că, cu trei zile mai târziu, îl invidiam sincer. Da, mi-a părut rău că am avut norocul să mă reîntorc la ai mei.

«La ai mei!»...

Ce formulă stupidă!... Cine mai era «al meu», dacă copilul meu scump mă părăsise în lipsa mea, și dacă sătenii cari profitaseră de bunătatea mea, mă părăsiseră și ei?

Când am intrat în sat, era seară. Mă schimbasem mult: aveam barbă și părul dela frunte mi-era încărunțit. Eram slab. Mergeam cu pasul îngreuiat de piciorul care mi-era țeapăn, pe șoseaua din mijlocul satului. Nu se mai vedea în sat nici urmă de frumusețile pe care le lăsasem cu doi ani înainte. Priveam cu tristețe casele în paragină. Mă oprii în dreptul unui singur pom ce mai rămăsese pe șosea. Inflorea, sărmanul, ca o rază de speranță stearpă, într'un suflet amărit și neliniștit cum era al meu. Revăzui totul, recunoscuți de departe casa mea cu turla de aramă, devastată. Revăzui pridvorul casei, de unde Gina mă striga uneori, sburdalnică, arătându-mi copilul pe care-l ținea în brațe. Cât aș fi dat să-i mai pot spune și acum cuvintele pe care i le spuneam atunci: «Gina, ia seama, să nu cadă copilul în prăpastie!».

Lângă casa noastră se deschidea gura unei văi, pe care o numeam «prăpăstie».

În momentul acela se ivi un om, pe care cu greu îl recunoscu. Era primarul. Se schimbase și el mult de tot. Războiul săpase brazde adânci pe figura lui. Mă înseninai de bucurie, văzând primul om cunoscut din satul meu.

— Ce mai faci? — îl întrebai. — Nu mă mai cunoști?

Primarul rămase câteva clipe gânditor, apoi, dând din cap, zise fără nicio bucurie:

— A!... dumneata ești?

Nu sfârși bine vorba că-mi și întoar-se spatele, plecând cu o grabă neașteptată.

Rămăsei în drum, privind mut în urma lui. Să fie bolnav oare? Nu, nu era bolnav! Altceva s'a întâmplat... altceva... Pornii cu grabă spre casă și nu mă mai oprii în drum. Toți oamenii pe cari îi întâlneai, aveau aceeași privire din ochii primarului.

«Intărește-te, suflet chinuit! îmi ziceam.

Nu puteam trece prin fața cimitirului, fără să intru. Aveam acolo două ființe scumpe. Și-aci primii o lovitură. Mormântul mamei mele aproape că nu se mai cunoștea. Al Ginei era ceva mai îngrijit. Atunci am înțeles adevărul complet: eram părăsit de toți.

Ce se 'ntâmplase în lipsa mea? De ce femeile din sat, care erau îndatorate față de mama mea, au neglijat mormântul, pe care singure juraseră că-l vor îngriji?

Intreg satul mă părăsise...

Am pus mâna pe piept deasupra inimii și am spus: «Oprește-te, nu te mai agita! Rămâi rece, sunt lovituri pe care le-ai mai simțit. Inchide-te, sărmană inimă, în durerea ta, din care ai evadat o clipă!».

Mi-aduc aminte... La vreo două săptămâni după plecarea Silviei, am primit o scrisoare de la ea, în care-mi spunea: «Am plecat știindu-te fericit. A-

vând o familie și fiind recunoscut de un om ca fiul său, tu nu mai ai de suferit și nici nevoie de apărarea mea. Nu mai ești un «bastard», ci om ca toți oamenii...».

Așa scria Silvia... Dar ea nu credea că eu puteam rămâne mai departe înfierat și că pe oamenii din jurul meu îi cumpărasem cu bunătatea mea. Ce înseamnă amnistia, pentru un om care ani de zile a purtat la mâini cătușe zimțuite? Numele lui tot «pușcăriașul» va rămâne. Morala publică nu uită!

Eram în curte, stăteam în fața lui moș Pârvu. Moș Pârvu!... Primul care mă 'nțelesese și trăise o viață lungă, pentru ca să poată rămâne, la urmă, ultimul cu această credință. Mă așteptase cu o singură dorință: de a-mi povesti și apoi să moară. Vorbea gâfâind, încet și rar, sub povara anilor săi.

De când vorbea? De o oră, de două, de trei? Dar el vorbea și eu îl ascultam, înfrânt și potolit, de parcă ascultam un basm înfiorător. Nu mai vedeam nimic, nici casa ruinată și jefuită, nici grădina părăginită,

nici curtea stearpă, poate nici pe moș Pârvu care vorbea:

— S'au dus toți, boierule! A venit într'o zi boierul cel spurcat și a zis fetei matală: «Ce stai tu în casa omului ăluia murdar?... Ce, n'ai casă, n'ai masă? Tu știi cine a fost ăla?... Tu știi că e un ăla!...» Nu știi cum i-a zis, că toată lumea știe, numai eu nu l-am putut băga în cap. «Tu știi, cine a fost spurcata aia de mamă-sa? Una d'alea că mi-e rușine să spui...» Mi-e greu, când mă gândesc la coana mare, sărmana! Și fata matală plângea, iar el de zor o mustra și o învăța tot a rău.

«Hai, acasă!—spunea diavolul—hai! Am nevoie de tine, ca să-mi cinstești casa față de musafirii mari pe cari îi am».

Țin minte, boierule, că spre seară au venit trei Nemți chipeși și au controbăit prin toate odăile și spuneau: «Aci, biroul colonelului; aci, comandatura; aci, garda!...» și-apoi câte și mai câte.

Pe urmă au plecat cu toții, râzând; fata matală era în mijlocul lor, râdea și ea, cu toate că avea ochii plânși.

A doua zi au venit o puzderie de Nemți și-au pus stăpânire pe casa matală. Au ucis vitele; au ucis orătăniile toate din cotețe, și au mâncat și-au băut, zi și noapte.

Ți le spun, boierule, că de-aia mi-a lungit Dumnezeu zilele de-am trăit până acum, ca să-ți spun tot, boierule... că am mâncat pâinea matală, și eu dela dumneata numai bine am văzut, ca și toți oamenii din sat. Dar și ei s'au dat cu dracu', boierule, cu dracu', că spuneau că nu vor să mai audă de matală; că mai bine ar fi să te ierte Dumnezeu pe unde îi fi, fiindcă d-ta nu ești om ca toți oamenii, ești... nu pot să zic, cum spunea «măgarul»; și că mama dumitale a fost rea...

Dar, bun e ăl de sus, boierule!... Or pleca ei Nemții, și-om rămâne iar noi, singuri, ca să ne judecăm... Că nu cred ca să lase statul pe blestematul ăla, care a sărăcit lumea! Spurcatul! A sărăcit femeile, îndemnându-le să vândă totul la dușmani.

Ce-o fi având în sufletul lui, de-l are așa negru? Cum a venit aci, nici soacra

matale n'a mai fost femeie de treabă; nici cucoana boierului Paul; nimeni, nimeni, nici măcar nevasta logofătului, muiere cu trei copii... S'o fi văzut, blestemata, cum se agăța de gâtul veneticiilor, de parcă ar fi fost de-ai noștri. Făcea, boierule, ce vedea și ea la cucoane, iar eu îți spun matale, că de atâta vreme te-adast să vii, să-mi descarc sufletul, că nimănui nu am cutezat să mă plâng... Toți se blestemățiseră.

Așa îmi vorbise moș Pârvu, o noapte întregă. La ziuă, am căzut într'un somn adânc.

Zilele ce-au urmat au fost tot mai triste; de atunci am intrat în cea mai grozavă parte a vieții mele. N'am vorbit cu nimeni, i-am lăsat pe toți deo parte. Se dusesse svonul că m'am reîntors; atunci veniră diferiți oameni, cu felurite propuneri, ca să intensificăm munca pentru producția alimentelor care lipseau cu desăvârșire. Refuzai. Mi-era sufletul beteag, ca și piciorul. Ce-aș mai putea face așa? Rămăsei în casă, surd la tot ce se întâmpla.

Veni o noapte în care dispărură toți

Nemții. Nu mai rămase după ei decât o amintire urâtă. Moș Pârvu mă informa despre toate. La două zile după plecarea Nemților, dânsul veni roșu la față de bucurie, strigând:

— Boierule, veste bună!

— Ce veste, moș Pârvule?

Atunci, fața lui se'ntristă subit:

— Să mă ierte Dumnezeu că m'am bucurat de nenorocirea unui om; am făcut-o fără voia mea; oamenii l-au ucis azi noapte pe boierul Corbu, cu furcile, pe câmp.

Poate dacă eram altfel, vestea m'ar fi bucurat. Așa cum eram atunci, am răspuns cu privirea ațintită în pământ.

— Fiecare om își primește pedeapsa cuvenită, moș Pârvule, îi zisei.

— E drept, boierule!

Dar bătrânul nu pleca, sta'n loc pi-ronit și trist. Vedeam că mai are ceva de spus. Orice ar fi fost, tot rece rămâneam.

— Spune-mi mai departe, moș Pârvule!

— Boierule, fata matale...

I-o luai înainte :

— A murit și ea...

— Nu, boierule, mai rău: a născut un copil...

Vestea asta mă înfioră, dar numai o clipă, căci inima nu-mi mai era slobodă ca să mai sângereze; rămăsei calm.

— Blestem dela Dumnezeu, boierule!

— Așa, moș Pârvule, blestem dela Dumnezeu.

Imi spusei: Dacă Nina nu se gândise să vină acasă la sosirea mea, de sigur că era solidară cu ticăloșiile tatălui ei oficial, deci mă ura și ea, ca și el. Ce puteam să fac eu? Să urlu? Să ucid oameni? Nu! Nu! Vorba lui moș Pârvu: blestem!

Nina nu mai era un copil mic, ca să o îndrept dela greșeli, stăpânind-o cu

forța; era femeie în toată firea, putea să judece și să hotărască. Dacă ea hotărîse și rămăsese la celălalt...

Un singur gând mă înfiora: Calvarul femeilor... Rămasă singură, Nina să nu cadă din ce în ce mai rău. Eu eram hulit de lume și de ea... Sufeream? Da, sufeream. Cine putea să știe cât venin se aduna în sufletul meu, când primeam diferite informațiuni despre Nina? Deasupra oricărei prejudecăți omenești era copilul meu. Dar ce puteam să fac? Eu nu mai aveam avântul și brațele tinerești; eram un om îmbătrânit înainte de timp; un învins al soartei, un desnădăjduit.

Ce puteam să mai fac fără avânt și fără puteri?

... comunicându-mi ca fiind majoră, socoate că-și poate lua orice libertate.

Cu țărani nu mai aveam nicio legătură de prietenie, nici nu vroiam să știu dacă urmau sau nu să mă disprețuiască. Imi era teamă de orice și nici încredere în ei nu mai aveam.

Intr'o zi, moș Pârveu, care cu toată

IMP DE UN AN
DE ZILE trimi-
sei mereu pe moș Pârveu să afle de
soarta Ninei. Dispăruse din ziua în
care o chemasem acasă. Orice părinte
cu mintea întreagă nu poate să-și lase
copilul pe drumuri când greșește. Atâta
putere trebuia să mai am. Dar ea m'a
respins, comunicându-mi că fiind majo-
ră, socoate că-și poate lua orice libertate.

Cu țărani nu mai aveam nicio le-
gătură de prietenie, nici nu vroiam să
știu dacă urmau sau nu să mă dispre-
țuiască. Imi era teamă de orice și nici
încredere în ei nu mai aveam.

Intr'o zi, moș Pârveu, care cu toată

bătrânețea lui era mai inimos decât mine, izbucni din nou:

— Boierule, să mă bată Dumnezeu dacă pot să mai tac, nu mă mai rabdă inima!

— Vorbește, moș Pârvule! îl îndemnai.

— Să-ți dea Dumnezeu sănătate... Știu că ai suflet bun, uite despre ce este vorba: știi că fata matale are un copil...

— Știu.

— L-a năpustit în sat, la o femeie, de când s'a dus. Moare copilul, boierule... și e păcat... sânge din sângele matale...

— Să-l luăm și să-l ducem la azil în oraș, că e păcat, cum bine zici.

— Așa, boierule!

Internai copilul la un azil din București. După ce terminai cu toate formalitățile, mă reîntorsei. La două zile, găsii, într'o dimineață, pe moș Pârvu mort în patul lui. S'a dus și el, ultimul!

Presimțise moartea, căci se îmbrăcase cu primeneli curate și avusese grijă să-și aprindă candela la căpătâiu. Murise împăcat, după ce făcuse pentru fiecare câte ceva. Nu mai avea pentru ce trăi. Sărmanul moș Pârvu! El n'a uitat nici odată de copilul gingaș, care l-a întrebat odată, când nenorocirile se abătuseră pe capul lui: «Ai tu, moș Pârvule, cu ce să-ți îngropi femeia?»

Cu câtă sfințenie vorbea de momentul acela!

Cu el pierise ultima inimă omenească, pentru care mai rămâneam pe meleagurile acelea. Ce aveam să mai caut acolo?

Plecai.

Veni reforma agrară și aceiași țărani, pe cari îi îndrăgisem timp de douăzeci de ani, se repezică ca niște corbi asupra pământului meu, gata să mă ucidă la prima împotrivire.

Tot restul ce-mi mai rămăsese, îl vândui.

Intr'o dimineață, după ce trimisese-m totul înainte, plecai și eu. Niciun ochiu nu m'a petrecut la lumina zilei, nicio mână nu m'a salutat.

Sus pe deal am oprit trăsura și am mai privit odată împrejur. Am revăzut totul pentru ultima oară. Revăzui satul pe care-l găsisem la venirea mea, același sat urât... Toate transformările făcute de mine se năruiseră, de parcă plecaseră odată cu mine. Cu ochii umezi revăzui fiecare colț de câmpie ce-mi fusese drag. Hăt, departe de tot, era batoza de treierat, acolo unde prima dată am împărțit grâul cu țăranii conform înțelegerii.

Parcă mă revedeam tolănit pe paie, când cel de pe batoză a strigat: «Gata»! Când batoza a pufăit ca un sclav trudit și cum toți oamenii așteptau nerăbdători să vadă dreptatea ce aveam s'o fac... Atunci... atunci, trăia Gina...

Revăzui casa mea; în depărtare revăzui casa familiei Ivăneanu și colnicul pe care am sărutat pentru prima oară pe Gina. Și parcă o vedeam cum mă întreba zâmbind: «De ce oftezi?»

Cum să nu fi oftat, când în mine
mocnea jarul unei dureri nesfârșite!

Și totuși continuai a trăi mai de-
parte, învins de soartă, învins de oa-
meni, învins de propria mea ființă. Nu
mai aveam nicio credință, nicio spe-
ranță, niciun vis. Trăiam ca un om
fără avânt, fără viață, ca o umbră a
eului meu.

Uneori simțeam că inima-mi tresare
la vreo amintire, dar numai o clipă,
pentru ca apoi să recad în toropeala
dinainte, mereu aceeași toropeală care
mă ucidea încetul cu încetul.

Intr'o zi am întâlnit-o în stradă pe
Silvia. Întâlnirea a decurs fără nicio
tresărire sau reproș din partea vre-
nuia din noi. Știa ce se petrecuse cu
mine.

— Ce-ai de gând să faci acum? mă
întrebă ea.

Drept răspuns am ridicat puțin din
sprâncene.

— De ce nu vii pe la mine? Vino

într'o zi, te-aștept, zise ea, și-mi întinse o adresă.

Abia după trei luni m'am dus să văd cu ce se mai ocupa Silvia. Vechea profesiune. Vechiul cântec. Dar n'am mai avut putere să mă îngrozesc. Altădată poate m'ar fi cutremurat frigurile, intrând pe poarta casei sale, deși nu mai era bordelul acela din copilărie.

— Am dat o extindere mai mare localului, mi-a declarat Silvia cu seriozitate; după războiu, oamenii cer lux.

Vorbea fără înconjur, direct, lăsându-mă să înțeleg că era singură stăpână pe casă. Nu mai era nicio asemănare cu bordelul ordinar de demult. Era o clădire mare, cu aspect de casă bogată, în centru, cu mobilier fin; cu femei care intrau și ieșeau discret și singure. Totul era acolo tăcut și așezat. Femeile nu mai așteptau la ferestre și nu mai ieșeau în poartă să atragă bărbații. Aceștia nu mai intrau urlând, sau turmentați de băutură.

Era altfel; alte femei, cu alte obiceiuri, dar prostituția era aceeași.

— Spune-mi — mă întrebă Silvia—
vrei să rămâi aci? Unde ai să te duci?
Ești singur...

Eu tăceam.

— Eu am nevoie de tine, — urmă
ea — nu vei face nimic, dar am nevoie
de tine, căci n'am pe nimeni pe lume.
Să uităm totul, căci a fost un vis! Ești
ca și copilul meu. Ai umblat, ai trăit,
acum ne întâlnim iar, suntem sortiți să
ne înfrățim. Ești încă tânăr, ai să-ți
revii, cu sufletul tău; să n'ai absolut
nicio teamă! Și poate... cine știe...
vreodată...

Mă îngropai acolo. Și poate că vre-
mea ar fi ridicat mormântul cât mai
înalt deasupra mea, dacă...

Și acest «dacă» e înfiorător!

Mă credeam lipsit de pasiune, de
voință și de viață. Mă credeam...

Era într-o frumoasă dimineață de
toamnă. Ședeam în fundul curții, sin-
gur, sub un umbrar și citeam ziarul.
Eram lăsat în voia mea, nu se ocupa

nimeni de mine, nici măcar Silvia. Ea era încredințată că liniștea deplină va avea asupra mea o putere binefăcătoare. O vedeam de multe ori visând din nou la fericirea mea, deși nu mai eram copilul de altădată.

Eu, mărturisesc sincer, nu mai vroiam nimic, doream doar ca viața mea să se sfârșească acolo, cât mai curând. Atât mai ceream soartei.

Cum stam la masă, auzii voci în gangul dela intrare. Obişnuiam să nu mă uit niciodată la persoanele care veneau sau ieşeau din casă. De aceea şedeam cu spatele într'acolo și nu-mi ridicai privirea de pe ziar. Auzii însă vocea Silviei, lângă mine:

— Mi-e imposibil, domnișoară, d-ta ai obiceiuri urâte, nu faci pentru casa mea. Ai plecat de atâtea ori, nu pot să te mai primesc...

O altă voce îi răspunse și sunetul ei mă izbi puternic. Mă înviorai subit. Era o voce care mă însuflețise, pe vremuri, de câte ori o auzeam. Sunetul acelei voci îmi răscolea voința, viața și energia, pe care le credeam pierdute.

Era vocea mamei, a Ginei sau a Ni-
nei? Care dintre ele?

Revăzui în fața mea aceeași pantă
uriașă și neprecisă, pe care alunecau
mii de femei ce dispăreau în gura unui
monstru groaznic. Calvarul femeilor!
M'am ridicat și am strigat, am urlat, ca
o fiară turbată:

— Nina!

Ea apăru în fața mea, albă ca lumi-
na unui fulger, așa cum am văzut-o tot-
deauna pe Gina. Mi-am răsucit repede
mâna la spate, am scos revolverul și
am tras două gloanțe exact în același
loc, în inima copilului meu — dovadă
că mâna nu-mi tremurase de loc.

EPILOG

CONDAMNATUL

trei sute patruzeci și șapte a murit azi de dimineață la ora șapte, în a douăzecea zi de greva foamei. Eram lângă el. Mi-a declarat că n'ar vrea să moară, dar nu știe ce să mai facă în viață, după ce va ieși de-acî. E drept, era nenorocit, aceste patruzeci de pagini din urmă i le-am scris eu, mai mult de milă, pentru că el nu mai putea ține tocul în mână. S'a întâmplat să am, în spital, patul alături de al lui și așa i-am fost de folos. Sunt și eu condamnat, mă numesc o sută cincizeci și șapte, am fost agricultor, adică plugar. Într'o zi, pe cînd veneam acasă dela cîmp, am găsit-o pe nevastă-mea cu fratele meu în pat. El avea

numai optsprezece ani. Nu credeau că am să mă întorc așa de curând și d'aia poate au uitat să închidă ușa cu zăvorul; au trimis doar pe ăla micu, cu vitele la pășune.

Când i-am văzut pe amândoi în pat, odată... parcă mi-a luat Dumnezeu mințile, că n'am mai știut ce fac: am luat toporul din tindă și-am repezit una în capul muierei, de i-am făcut creierii zob.

De aceea îi spuneam lui trei sute patruzeci și șapte că avea dreptate când a tras la furie, și că foarte bine a făcut...

Acu, mi-a lăsat o scrisoare pentru o cucoană, care are să vie să-l îngroape. Scrisoarea tot eu i-am făcut-o. E destul de lungă. O roagă pe cucoana aia să ia dela azil copilul moartei și să-l ducă într'altă parte. Din banii lui, care-i are la o bancă, jumătate să-i depună pe numele copilului și cu jumătatea cealaltă să găsească pe cineva care să înfieze copilul, ca să nu rămână toată viața lui fără tată, bleștemat.

De față când am făcut scrisoarea a fost și un domn dela cancelarie, d'aia are stampila închisorii pe ea. Și tovarășul meu m'a rugat, că dacă termin să scriu la urmă de tot cu litere mari:

«APĂRAREA ARE CUVÂNTUL»